

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Dimitrij Fabčič

Mentor: doc. dr. Damijan Guštin

UMETNOST POVELJEVANJA - PRIMERJAVA STILOV VODENJA
GENERALA PATTONA IN GENERALA GUDERIANA

Diplomsko delo

Ljubljana, 2004

Za vsestransko pomoč in nasvete pri izdelavi diplomskega dela se najlepše zahvaljujem mentorju, doc. dr. Damijanu Guštinu.

Od srca hvala Tamari, ker me je med študijem vzpodbujala, mi stala ob strani in nesebično pomagala.

Hvala mami, Davoru, Sandri, Vesni, Stanislavu in drugim, ki so mi kakorkoli pomagali in me prenašali.

KAZALO

SEZNAM KRATIC

UVOD	6
1. METODOLOŠKO-HIPOTETIČNI DEL	8
1.1. Predmet in cilji naloge	8
1.2. Hipoteze	8
1.3. Uporabljene metode	9
1.4. Opredelitev temeljnih pojmov	9
1.4.1. Vodenje.....	9
1.4.2. Vojaško vodenje (military leadership)	10
1.4.3. Odnos med vodenjem in poveljevanjem	11
1.4.4. Vodeni in vodja	12
1.4.5. Ravni vodenja.....	12
1.4.6. Stili vodenja.....	13
2. DOKTRINA VOJAŠKEGA VODENJA	14
2.1. Okvir vojaškega vodenja	15
2.1.1. »Biti« (karakter)	16
2.1.2. »Znati« (znanja, veščine).....	20
2.1.3. »Narediti« (akcije).....	20
2.2. Človeška dimenzija vodenja	21
3. GENERAL GEORGE SMITH PATTON JR.	24
3.1. Življenje in delo generala Pattona	24
3.2. Voditeljske lastnosti generala Pattona	33
3.2.1. Karakter	33
3.2.2. Znanja	41
3.2.3. Akcije	42

4. GENERAL HEINZ WILHELM GUDERIAN	44
4.1. Življenje in delo generala Guderiana	44
4.2. Voditeljske lastnosti generala Guderiana	53
4.2.1. Karakter	54
4.2.2. Znanja	62
4.2.3. Akcije	63
5. ODLOČILNA VLOGA VODENJA V OPERACIJAH.....	65
5.1. Bitka na Bulgi	66
5.2. Operacija Barbarossa	70
6. PRIMERJAVA STILOV VODENJA GENERALOV PATTONA IN GUDERIANA	74
6.1. Primerjava osebnih in profesionalnih dejavnikov	75
6.2. Primerjava konceptov operacij	79
6.3. Primerjava stilov vodenja.....	82
7. PREVERJANJE HIPOTEZ.....	86
8. ZAKLJUČEK.....	87
9. LITERATURA IN VIRI.....	89

SEZNAM KRATIC

- npr. – na primer
- op.a. – opomba avtorja
- SFRJ – Socialistična federativna republika Jugoslavija
- SHAEF – Supreme Headquarters Allied Expeditionary Force
- ZDA – Združene države Amerike
- t.i. – tako imenovani

UVOD

Vojaško vodenje ali umetnost poveljevanja, kot ga tudi imenujejo nekateri avtorji, je bilo skozi zgodovino vedno predmet intenzivnega zanimanja tako zgodovinarjev, vojakov, psihologov in drugih strokovnjakov kot tudi laikov. Položaj, v katerem poveljniki nosijo včasih nečloveško odgovornost, sprejemajo zgodovinske odločitve ter odločajo o usodah desetih ali sto tisoč ljudi, je nedvomno fascinanten sam po sebi.

Veliki vojskovodje kot so Aleksander Veliki, Cezar, Napoleon Bonaparte in feldmaršal Montgomery so si svoje mesto v zgodovini prislužili z velikimi osvajanji in bleščečimi zmagami, tudi proti številčnejšim sovražnikom, ki so razpolagali z enakim ali celo boljšim orožjem. Seveda se zastavlja vprašanje, kaj je tisto, zaradi česar so bili uspešnejši od drugih poveljnikov, ki so razpolagali s podobnimi kvaliteta in znanji. Odgovor je v njihovem geniju. Poleg briljantnih vojaških znanj, izrednega taktičnega instinkta in drugih izrazitih kvalitiet so namreč razpolagali še z najpomembnejšo kvaliteto, s katero poveljnik sploh lahko razpolaga. Vsi so bili namreč izredni vodje, ki so znali potegniti podrejene za sabo in jih motivirati, da so dali vse od sebe za svojega poveljnika. To pa je v boju ključni dejavnik, ki odloča o zmagi in porazu in zaradi katerega večina poveljnikov ostane povprečnih, redki izbranci pa postanejo veliki vojaški vodje.

Kljub dognanjem zgodovinske in drugih znanosti ter bogati literaturi s tega področja pa vojaškega vodenja še vedno ne razumemo v celoti. Še vedno namreč ni enotnega odgovora o tem, ali se veliki vojaški vodje rodijo ali pa to postanejo kasneje, z učenjem. Posledica tega je, da je različnih opredelitev vodenja toliko kot je različnih avtorjev. Temeljni razlog za to nenehno iskanje resnice o vojaškem vodenju, ki spominja na iskanje »Svetega grala«, je seveda v človeški naravi vodje in vodenih, med katerimi se v boju izoblikujejo posebni odnosi.

Zelo posebne odnose s podrejenimi sta izoblikovala tudi generala George S. Patton Jr. ter Heinz Wilhelm Guderian, ki spadata med legendarne poveljnike druge svetovne vojne. Zaradi svojih značilnih konceptov operacij in vrste bleščečih zmag sta že med vojno postala nacionalna junaka, znana tudi po zelo kontroverznih lastnostih in dejanjih. Predvsem pa sta bila že takrat znana po zelo značilnem načinu vodenja, zaradi katerega sta si prislužila popolno zvestobo in predanost podrejenih in jih tako vodila od zmage do

zmage. Zaradi tega oba generala tudi danes predstavljata izredno izhodišče za preučevanje vojaškega vodenja na zgodovinskih primerih.

Tako sem se zaradi svojega zanimanja za področje vojaškega vodenja in navdušenja nad obema generaloma odločil, da v svojem diplomskem delu raziščem dejavnike, ki so bili ključni za njuno izredno uspešno vodenje, ter ugotovim, ali so obstajale razlike v načinih oziroma stilih vodenja obeh generalov. Prepričan sem, da je ta tema zelo zanimiva in uporabna, saj tistim, ki jih to področje zanima, omogoča boljše razumevanje problematike vojaškega vodenja.

1. METODOLOŠKO-HIPOTETIČNI DEL

»Pri velikih generalih nikoli ni niza velikih akcij, ki bi jih lahko pripisali naključju ali sreči; vedno so posledica pretehtavanja in genija.«

Napoleon Bonaparte

1.1. Predmet in cilji naloge

Cilj, ki sem si ga zastavil v diplomskem delu je, da s historične perspektive prikažem bistvo vojaškega vodenja in ključen pomen le tega v boju. Moj namen je, da najprej opredelim tiste elemente, ki so ključnega pomena za uspešno vodenje vojaških formacij tako v miru kot v vojni. Te ključne elemente predstavljam skozi tako imenovani okvir vodenja v treh skupinah, in sicer: lastnosti, znanja in dejanja vojaških vodij. V nadaljevanju poskušam ugotoviti prisotnost ali odsotnost ključnih elementov vodenja pri dveh mojstrih »umetnosti vodenja« – generalu Pattonu in generalu Guderianu. S tem namenom najprej predstavljam kratek življenjepis obeh vodij, težiščno pa ugotavljam tiste njune kvalitete in dejanja, zaradi katerih sta bila pri vodenju tako uspešna. Te ugotovitve nadalje nadgrajujem z analizo ključnega pomena vodenja v skrajnih razmerah, torej v boju. V ta namen predstavljam dve operaciji, v katerih sta formacijam poveljevala in jih vodila oba generala, težiščno pa predstavljam tiste njune odločitve in dejanja, ki dokazujejo ključni pomen vodenja v posamezni operaciji. Na koncu dela izvedem še medsebojno primerjavo načinov oziroma stilov vodenja generalov Pattona in Guderiana. Pri tem najprej ugotavljam podobnosti in razlike med osebnostnimi in drugimi lastnostmi ter znanji. Nato primerjam koncepte operacij oziroma načine bojevanja obeh generalov, analizo pa zaključim s primerjavo njunega odnosa do vodenja, odnosa do nadrejenih in podrejenih ter prevladujočega stila vodenja.

1.2. Hipoteze

HIPOTEZA 1

Vodenje je najpomembnejši element bojne moči in s tem odločilen dejavnik zmage v vojaških operacijah.

HIPOTEZA 2

V stilih (načinih) vodenja generalov Pattona in Guderiana ni bistvene razlike.

1.3. Uporabljene metode

V nalogi uporabljam naslednje raziskovalne metode:

- **analizo in interpretacijo primarnih in sekundarnih virov** (preučitev in tolmačenje razpoložljivih virov, ki se nanašajo na teorijo vodenja in udejanjanje vodenja v praksi),
- **zgodovinsko analizo** (preučitev in tolmačenje lastnosti, znanj in dejanj generalov Pattona in Guderiana),
- **študije primerov** (preučitev operacij in tolmačenje ključne vloge vodenja v teh operacijah),
- **primerjalno metodo** (medsebojna primerjava ključnih elementov vodenja pri generalih Pattonu in Guderianu).

1.4. Opredelitev temeljnih pojmov

1.4.1. Vodenje

Vodenje (management) je dejavnost v organizacijah, za katero, kljub intenzivnim in številnim preučevanjem, ne obstaja enotna opredelitev. Pri tem za različne opredelitve obstaja več razlogov, opredelitve vodenja pa lahko delimo na tradicionalne ter sodobne (Lubi, 2003: 38-39). Kot ugotavlja Lubi je za tradicionalne opredelitve značilno, da se vodenje pojmuje kot načrtovanje, usmerjanje in kontroliranje dejavnosti podrejenih, za sodobne opredelitve pa je značilno, da med nalogami vodje predvsem poudarjajo razvijanje pozitivnih čustev in spodbujanje podrejenih ter njihovo usposabljanje (2003: 48-49). Namesto več različnih opredelitev vodenja tukaj povzemam široko opredelitev Lubija, ki povzema, da je vodenje: »proces koordiniranja (usklajevanja) vseh virov organizacije z namenom uresničiti cilje organizacije.« (2003: 44). V grobem ta proces vključuje opredeljevanje ciljev in nalog, nabor in usklajevanje ljudi ter sredstev za realizacijo ciljev, reševanje težav, ki se pojavljajo na poti do cilja, ter delitev rezultatov delovanja organizacije. Izhajajoč iz zadnje ugotovitve, je v procesu vodenja nedvomno najkompleksnejši problem usklajevanje ljudi v organizaciji, ki zahteva in istočasno tudi opredeljuje specifične odnose med vodjo in vodenimi. Ti odnosi pa predstavljajo bistvo

vodenja. V tem smislu lahko vodenje opredelimo tudi kot proces vplivanja z opredeljenimi odnosi med vodjo in vodenimi. Zaradi boljšega razumevanja je na tej točki potrebno opredeliti še razliko med vodenjem v širšem ter vodenjem v ožjem smislu. Vodenje v širšem smislu, za katerega lahko uporabimo izraz management, je predvsem usmerjeno v usklajevanje vseh resursov za doseganje ciljev določene organizacije. **Vodenje v ožjem smislu (leadership)**, ki je sestavni del managementa, pa je **proces vplivanja vodje na podrejene člane organizacije zaradi doseganja njenih ciljev**. To pa istočasno tudi opredeljuje odnos med vodjo in podrejenimi.

1.4.2. Vojaško vodenje (military leadership)

»Vodenje je neotipljivo in nobeno orožje ga ne more nadomestiti.« je kratka, vendar zelo smiselna ugotovitev generala Omarja Bradleya o vojaškem vodenju (Taylor in Rosenbach, 2000: 1). Iz te ugotovitve je moč sklepati o dveh bistvenih lastnostih vojaškega vodenja in sicer, da je nenadomestljivo in težko opredeljivo. Težave pri opredeljevanju vojaškega vodenja, ki se kažejo v številnih definicijah, so posledica dveh stvari. **Prvi problem je, da se vojaško vodenje odvija v vojaški organizaciji, ki ima specifično strukturo, lastnosti, dinamiko in zahteve**. Zaradi tega so, kot ugotavlja Lubi (2003: 83), za vojaško organizacijo značilne tudi posebnosti, med katerimi bi izpostavil tri: prvič - vojaška organizacija deluje tudi v skrajnih in nepredvidljivih razmerah to je v vojni, drugič - vojaška organizacija deluje v mirnodobni in v vojni organiziranosti in tretjič - v nobeni drugi organizaciji ni delovanje organizacije toliko odvisno od človeka kot v vojaški organizaciji. **Drugi problem pa predstavljata dve popolnoma različni stališči glede vojaškega vodenja**. To je moč zaključiti tudi na podlagi mnenja generala M.B. Ridgewaya, ki ugotavlja, da nekateri razumejo vodenje kot natančno znanost, ki se jo lahko nauči in uporablja vsak, drugi pa vodenje razumejo kot umetnost. Slednji trdijo, da nikakršno učenje ne more ustvariti vodje, če ta ne razpolaga s potrebnimi kvalitetami (Taylor in Rosenbach, 2000: 6). Razlog, da je vodenje moč razumeti kot umetnost, so »nemerljivi dejavniki« ali kot ugotavlja Stokesbury v članku »Leadership as an Art« (Taylor in Rosenbach, 2000: 153): »tiste stvari, ki niso dovzetne za računalniško analizo, zaradi katerih je vojna umetnost in zaradi katerih je tudi vodenje umetnost«. Med temi stvarmi Stokesbury navaja kot primere: intuicijo, karakter ter instinkt in povzema, da zaradi tega vojaško vodenje ostaja najbolj begajoča umetnost. (Taylor in Rosenbach, 2000: 156). Handel trdi (2002: 267), da so številne zahteve za vojaško vodenje v veliki meri odvisne od izkušenj ter intuicije vojaških vodij. Med nemerljive dejavnike vodenja, na

katere se morajo v boju zanašati poveljnik, lahko štejemo tisto, kar npr. Clausewitz imenuje »slutnja«, »notranja luč«, »občutljiv instinkt« ali, kar npr. poudarja Jomini – intuicijo, izkušnje in *coup d'oeil* (Handel, 2002: 267-268). Zaradi naštetih razlogov tako obstaja več različnih opredelitev vojaškega vodenja, med katerimi bi v nadaljevanju predstavil dve. Po uradni definiciji ameriške kopenske vojske¹ (Department of the Army, 1999: 1-4) je vodenje: »**vplivanje** na ljudi – tako, da se zagotovi namen, smer in motivacijo, sočasno **delovanje** z namenom, da se izvede naloga in **izboljšanje** organizacije.«. Lubi pa vojaško vodenje opredeljuje kot proces **usmerjanja** vojaških enot in posameznikov **pri uresničevanju** postavljenih **ciljev** vojaške organizacije, **ki ga izvajajo posamezniki ali vodstvena telesa** (2003: 85).

1.4.3. Odnos med vodenjem in poveljevanjem

Vojni leksikon (VIZ, 1981: 222) opredeljuje poveljevanje kot: »Funkcijo enotnega vodenja oboroženih sil ali njihovih delov v miru in vojni. Temelji na načelu enostarešinstva in se izvaja na osnovi zakonskih predpisov, pooblastil in ukazov nadrejenih. Sestoji se iz izključne pravice poveljnika enote (ustanove), da samostojno odloča o uporabi in delovanju enot.«. V priročniku ameriške kopenske vojske² »Staff Organization and Operations« (Department of the Army, 1997: 1-1) pa je poveljevanje opredeljeno kot »avtoriteta poveljnika, ki jo zakonito izvaja nad podrejenimi na temelju čina in pooblastil. Poveljevanje vključuje avtoriteto in odgovornost za učinkovito uporabo razpoložljivih virov ter načrtovanje in uporabo, organiziranje, usmerjanje, usklajevanje in nadzor vojaških sil za izvedbo naloge.«. Jasnim opredelitvam poveljevanja navkljub pa razumevanje odnosa med vojaškim vodenjem in poveljevanjem ni popolnoma enoznačno, tako da se tudi pri opredeljevanju tega odnosa pojavljata dva pristopa. V zvezi s tem Lubi ugotavlja (2003: 86-88), da ena skupina avtorjev zastopa stališče, po katerem sta vojaško vodenje in poveljevanje **dve organizacijski funkciji**, ki imata sicer v metodološko-tehnološkem smislu **enako vsebino**, vendar različno **obliko**, ker se izvajata v bistveno različnih organizacijah. Ti avtorji zagovarjajo stališče, da je vodenje v vojaški organizaciji tako specifično, da zahteva posebno poimenovanje. Druga skupina avtorjev pa zagovarja stališče, da je poveljevanje **ena od faz** oziroma **funkcij vodstvenega procesa** v vojaški organizaciji. V skladu s tem je **poveljevanje** tisti del vodenja, v katerem se, **po sprejemu**

¹ U.S. ARMY. Poleg te zvrsti (kopenska vojska) v ameriških oboroženih silah obstajajo še U.S. AIR FORCE ter U.S. NAVY. Del slednje je še U.S. MARINE CORPS.

² Uradni priročniki ameriške kopenske vojske se označujejo s kratico FM (Field Manual), ki ji sledi številčna oznaka. Tako je uradna oznaka zgoraj navedenega priročnika FM 101-5 Staff Organization and Operations.

odločitve, podrejenim dodeljujejo naloge. Ugotovim lahko, da sta to dva tesno povezana elementa, ki ju nikakor ne moremo obravnavati ločeno drug od drugega. To prepletenost poudarjata tudi Blumenson in Stokesbury, ki vojaško vodenje imenujeta tudi **umetnost poveljevanja**³ (1990: 1). Ta prepletenost oziroma povezanost vodenja in poveljevanja je opazna v tem, da ameriška kopenska vojska opredeljuje poveljevanje tudi kot: »**umetnost odločanja in vodenja ter motiviranja** vojakov in organizacij za akcijo, s katero se sovražniku vsili lastna volja ter izvede nalogo s čim manjšo porabo ljudi in sredstev.« (Department of the Army, 1997: 1-1).

1.4.4. Vodeni in vodja

Vodeni so vojaki, za katerih vodenje je odgovoren nadrejeni. Vendar nadrejeni vseh vojakov ne more voditi na isti način. Vodja mora pravilno oceniti motivacijo, znanje in predanost vodenih, saj le tako lahko vodi na pravi način in ob pravem času. Ustvariti mora klimo, v kateri bodo podrejeni sodelovali pri izvedbi skupnih nalog. Pogoj za tak odnos so medsebojno zaupanje in spoštovanje (Department of the Army, 1990: 3-4).

Vodja je tisti, ki vpliva na druge, jih motivira za akcijo ali vpliva na njihovo mišljenje. Razumeti mora, kdo je, kaj zna in kaj lahko stori. Da bi se lahko obvladal, mora poznati svoje zmožnosti, prednosti, slabosti in omejitve. Podrejene mora obravnavati z dostojanstvom in spoštovanjem (Department of the Army, 1990: 4).

1.4.5. Ravni vodenja

Neposredno vodenje je osebno vodenje, ki se pojavlja v skupinah, oddelkih, vodih, četah in bataljonih – torej tam, kjer podrejeni vodjo vidijo ves čas. **Organizacijsko** vodenje je vodenje, pri katerem vpliv vodje dosega nekaj sto do več tisoč ljudi. Ta vpliv je posreden, zato vodje razpolagajo s štabi, ki pomagajo pri vodenju ljudi in obvladovanju virov v organizaciji. **Strateško** vodenje je vodenje, katerega vpliv zajema več stotisoč ljudi. Vodje na tej ravni vzpostavljajo strateško strukturo sil, strateško vizijo ter pripravljajo celotne oborožene sile za naloge v prihodnosti (Department of the Army, 1999: 1-11, 1-12).

³ Art of Command.

1.4.6. Stili vodenja

So pravzaprav različni načini udejanjanja vodenja oziroma kot ugotavlja Lubi (2003: 66): »pomeni stil (vodenja) način, kako vodilni uresničuje svojo vlogo oziroma izvaja svoje naloge, predvsem z vidika odnosa do podrejenih«. Različni stili vodenja so najprej posledica različnosti vodij, nato pa še različnosti podrejenih oziroma vodenih. Tako so tudi opredelitve stilov vodenja različne. Lubi npr. loči **avtokratski, demokratični in liberalni stil vodenja** (2003: 68). V priročniku ameriške kopenske vojske⁴ »Military Leadership« (Department of the Army, 1990: 69-70) pa so navedeni **usmerjevalni, participativni in delegatski stil vodenja**. Učinkovit vodja bo seveda znal prilagoditi svoj stile in tehnike vodenja glede na različne značilnosti podrejenih.

⁴ FM 22-100.

2. DOKTRINA VOJAŠKEGA VODENJA

»Poveljnik (v boju) mora zaupati svoji presoji in stati kot skala, ob kateri se neuspešno razbijajo valovi. To storiti ni preprosto.«

Karl von Clausewitz

Kot ugotavlja Stokesbury v svojem članku z naslovom »Leadership as an Art« (Taylor in Rosenbach, 2000: 141) **še sto let nazaj nihče ni razmišljal o tem, da bilo vojaško vodenje lahko kaj drugega kot umetnost.** V tistem času bi bila kakršna koli domneva o znanstvenih prvinah vodenja prava predrznost. Stokesbury nadalje poudarja, da je bil razlog za tak odnos predvsem v tem, da družbene vede še pet desetletij nazaj niso bile dovolj uveljavljene. Pri tem navaja primer znanega ameriškega vojaškega zgodovinarja, ki je med predavanji znal povedati, da so družbene vede in statistične metode zmožne »povedati tiste stvari, ki jih ni vredno vedeti« (Taylor in Rosenbach, 2000: 141). To je verjetno tudi osnovni razlog, da so bile sistematične raziskave na področju vojaškega vodenja do sedemdesetih let prejšnjega stoletja dokaj redke, kar dokazuje tudi literatura s tega področja. Tako so npr. avtorji s področja nekdanje SFRJ, ki jih navaja Lubi (2003: 82-102), in sicer Tankosić, Vukadinović in Jovanović svoja dela napisali v sedemdesetih in osemdesetih letih prejšnjega stoletja. Z razvojem družbenih znanosti in njihovega instrumentarija pa se je spremenil tudi odnos do vojaškega vodenja. V tem smislu Stokesbury ugotavlja, da tisti, ki so nekoč vedeli, kako je Cezar nagovoril svoje vojake, danes v grafih in matematičnih formulah vidijo sredstva, ki naj bi zagotovila čaroben rezultat (Taylor in Rosenbach, 2000: 142). **Tako lahko povzamem, da se je še v času druge svetovne vojne vojaško vodenje razumelo izključno kot umetnost, danes pa se, predvsem zaradi razvoja behaviorističnih znanosti, vojaško vodenje razume tudi kot znanost.**

Kljub že omenjeni različnosti razumevanja in definicij vojaškega vodenja, v tem poglavju kot nujno teoretično izhodišče predstavljam trenutno veljavno doktrino vojaškega vodenja v kopenski vojski ZDA. Razlogi, da predstavljam ravno to doktrino, so trije. Prvi je ta, da je po mojem vedenju, doktrina vodenja kopenske vojske ZDA najbolj koherentna in, če lahko uporabim ta izraz, vseobsegajoča. Ameriška kopenska vojska (in oborožene sile v

celoti) je s svojim celotnim aparatom najmočnejša, ne samo na področju oborožitve, ampak tudi na področju številnih raziskav. Te so zelo obsežne ter intenzivne tudi na področju vodenja, kar med drugim kaže tudi zelo obsežna literatura s tega področja. Naj navedem samo primer »uradne« vojaške literature, to je priročnikov. Zaradi številnih sprememb od konca hladne vojne ter novih dognanj je ameriška kopenska vojska v zadnjih štirinajstih letih izdala dva priročnika, ki se nanašata na vojaško vodenje⁵. Drugi razlog za predstavitev te doktrine je v tem, da ta že uveljavlja nov pogled na vodenje, ki uporablja dognanja behaviorističnih znanosti⁶. Tretji razlog za predstavitev te doktrine pa je v tem, da jo zaradi mojega šolanja v ZDA najbolj poznam. Zaradi kompleksnosti te doktrine v nadaljevanju predstavljam zgolj tiste elemente, ki so za osnovno razumevanje vojaškega vodenja in nalogo najpomembnejši. To pa sta **okvir vojaškega vodenja**⁷ in **človeška dimenzija vodenja**.

2.1. Okvir vojaškega vodenja

Skladno z doktrino vojaškega vodenja ameriške kopenske vojske⁸, predstavlja vodenje v boju za vojaške vodje najpomembnejši izziv, ki zahteva, da vodja razvije **karakter** in **kompetentnost** ter s tem doseže **odličnost**. V tem smislu tvorijo t.i. okvir vojaškega vodenja tri dimenzije, ki se jih pričakuje od vojaškega vodje, in sicer: **BITI, ZNATI in NAREDITI**. Vodenje se začne na vrhu, to je s tem, **kakšen mora vodja biti**, oziroma s karakterjem, ki ga oblikujejo vrednote in lastnosti vodje. Karakter, ki zajema samodisciplino in voljo do zmage, pa je le del celote. Naslednja dimenzija izhaja iz življenjskega dela vojaškega vodje, to je obvladovanja različnih veščin in znanj, ki zagotavljajo kompetentnost oziroma to, **kar mora vodja znati**. Vendar tudi to še ni dovolj. Vodja sicer razpolaga z lastnostmi in znanjem, vendar pa **odličnost** doseže šele takrat, **ko naredi to, kar mora narediti** za uspešno izvedbo naloge⁹.

⁵ Prvi FM 22-100 Military Leadership je bil izdan leta 1990, drugi FM 22-100 Army Leadership pa je bil izdan leta 1999.

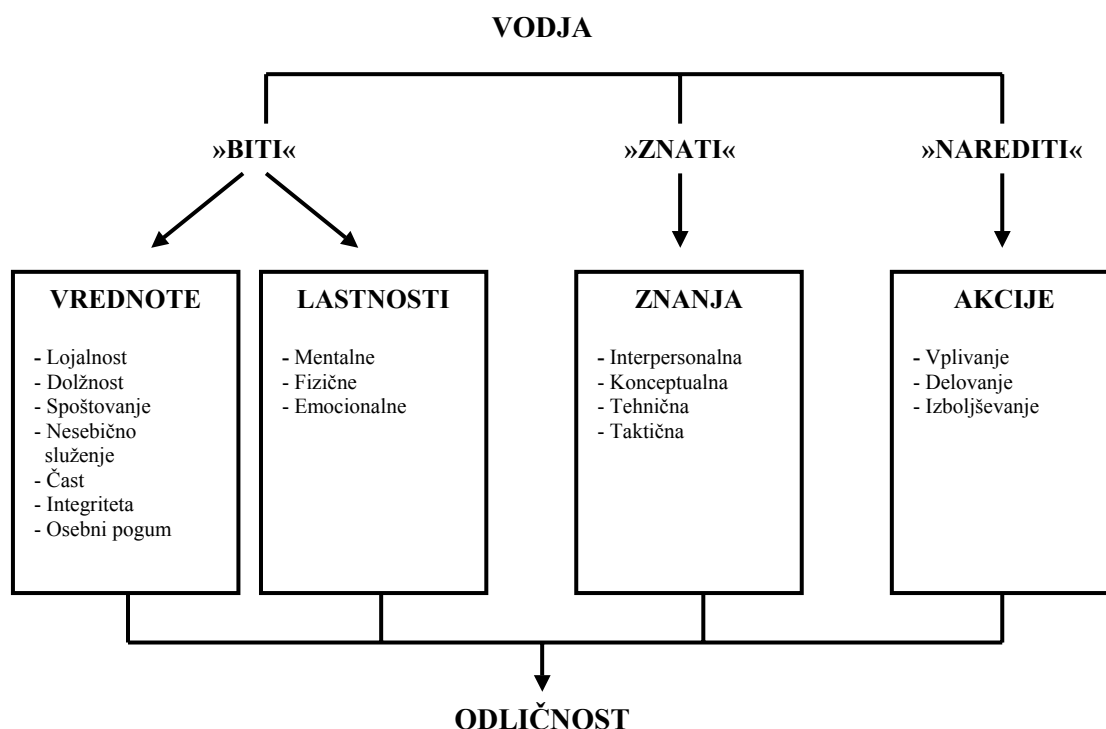
⁶ Ta nov pogled opisujeta Marshall Sashkin in William E. Rosenbach v članku »A New Vision of Leadership« (Taylor in Rosenbach, 2000: 50-76).

⁷ »Leadership Framework«.

⁸ Ta doktrina je opredeljena v FM 22-100 Army Leadership.

⁹ »Leaders of character and competence act to achieve excellence by developing a force that can fight and win the nation's wars and serve the common defense of the United States.« (Department of the Army, 1999: 2-1).

OKVIR VOJAŠKEGA VODENJA¹⁰

2.1.1. »Biti« (karakter)

Karakter, oziroma tisto, kar človek je, bistveno vpliva na to, kako človek deluje in pomeni **biti** vojaškega vodenja. Karakter pomaga posamezniku vedeti, kaj je prav in mu daje pogum, da to, kar je prav, tudi stori, ne glede na posledice. V vojni je ravno karakter posameznikov tisti bistveni dejavnik, ki ustvarja razliko in velike vojskovodje. **Karakter** tvorita dva medsebojno povezana elementa, in sicer **vrednote** in **lastnosti** (kvalitete). Vsekakor pa ni dovolj, da vodja vrednote in lastnosti zgolj razume, ampak jih mora tudi živeti in razvijati.

Vrednote, ki jih oblikujejo in spodbujajo vse oborožene sile, so več kot zgolj sistem pravil, ki povedo posamezniku v organizaciji, kakšen mora biti in kako mora delovati. Njihov bistven pomen je v tem, da oblikujejo identiteto oboroženih sil in so temelj, na katerem sloni njihovo delovanje, kar velja še posebno v boju. Vrednote kot jih danes pozna

¹⁰ Shema prikazuje okvir (ter osnovne elemente) vojaškega vodenja kot ga pojmuje uradna doktrina kopenske vojske ZDA.

večina oboroženih sil po svetu so večinoma enake ali vsaj podobne in segajo daleč nazaj v zgodovino¹¹. Doktrina vodenja kopenske vojske ZDA navaja naslednje vrednote:

- **Lojalnost.** Do domovine, enote, nadrejenih, podrejenih in tovarišev. Deluje dvosmerno saj posameznik ne more pričakovati lojalnosti od drugih, če sam ni lojalen. Vodja od podrejenih ne more zgolj zahtevati lojalnosti, lahko pa si jo pridobi oziroma zasluži, če s podrejenimi dela dobro, pravično, skladno z načeli, ki jih zagovarja, in je lojalen do svojih ljudi. Najtežji način pridobitve lojalnosti je dobro vodenje vojakov v boju.
- **Dolžnost.** Se sicer začinja pri spoštovanju in izpolnjevanju zakonov, predpisov in povelj, vendar je mnogo več kot samo to. Predvsem pomeni predano izpolnjevanje nalog po najboljših zmožnostih. To od vodje zahteva iniciativnost, da ugotovi, kaj je potrebno storiti še preden se mu to pove oziroma ukaže.
- **Spoštovanje.** Pomeni prepoznavanje in spoštovanje dostojanstva in vrednosti vsakega posameznika. Ta vrednota opozarja na dejstvo, da so ljudje v oboroženih silah najpomembnejši in najvrednejši dejavnik. To pomeni, da mora vodja vedno spoštovati in upoštevati vrednost in dostojanstvo vsakega posameznika.
- **Nesebično služenje.** Pomeni, da pripadnik vojske služi domovini, narodu, vojski ter enoti in svoje delovanje podredi višjim interesom. To seveda ne pomeni zanemarjanja osebnih interesov, saj bi bila v tem primeru oškodovana tako posameznik kot vojska. Vsekakor pa vodja ne sme sprejemati odločitev, ki bi bile povezane z njegovimi osebnimi interesi, po drugi strani pa bi ogrožale enoto in izvedbo naloge.
- **Čast.** Je moralni kompas za posameznikovo vedenje. Čeprav je to vrednoto težko opredeliti, jo je instinktivno moč razumeti kot prefinjen občutek za ločevanje med tistim, kar je prav, in tistim, kar je narobe. Za vojaškega vodjo to pomeni, da živi v skladu z vrednotami vojske, kar je obljubil v svoji prisegi.
- **Integriteta.** Sestavljajo jo trije deli, ki se kažejo v tem, da mora vojaški vodja: ločiti prav od narobe, se vedno vesti v skladu s tistim, kar je prav (ne glede na posledice), in odprto priznavati vedenje, ki je v skladu s tistim, kar razume kot pravilno.
- **Osebni pogum.** Ne pomeni odsotnost strahu, ampak zmožnost, da se ga preseže in naredi, kar je potrebno. Osebni pogum se pojavlja v dveh oblikah, in sicer kot fizični in

¹¹ Nitobe v svojem delu (1986: 27–76) razlaga vrednote, ki so tvorile »Bushido« oziroma nenapisan kodeks samurajev. Te vrednote so bile: **pravilnost ali pravičnost, pogum, usmiljenje, vljudnost, resnicoljubnost in iskrenost, čast, lojalnost in samokontrola.**

moralni. Fizični pogum pomeni preseganje strahu pred poškodbami ali smrtjo pri opravljanju dolžnosti. Moralni pogum pa pomeni, da se posameznik drži svojih vrednot, načel in prepričanj tudi, če je ogrožen. Vodja izkazuje moralni pogum, ko ne glede na posledice stoji za tem, za kar verjame, da je pravilno. Dobri vodje posedujejo obe obliki poguma.

Lastnosti posameznika so drugi sestavni del tega, kar vodja mora biti. To so v osnovi posameznikove temeljne značilnosti in kvalitete. Posameznik se seveda z določenimi lastnostmi rodi, druge lastnosti - in med temi tudi lastnosti vodje - pa so priučene in se lahko spreminjajo. Te lastnosti je moč razdeliti v tri osnovne skupine, in sicer: **mentalne**, **fizične** ter **emocionalne**.

a) Mentalne lastnosti:

- **Volja.** Je notranje gonilo, ki vojake in vodjo sili naprej kljub utrujenosti, strahu, lakoti in slabemu vremenu - skratka takrat, ko bi bilo preprosteje odnehati. Vendar pa je samo volja brez znanja in spretnosti nekoristna. Ni namreč dovolj, da se vojaki zgolj želijo boriti ampak morajo tudi vedeti kako. Naloga vodje torej ni samo razvijanje in izkoriščanje zmagovalnega duha, ampak tudi spretnosti podrejenih.
- **Samodisciplina.** Samodisciplinirani ljudje gospodarijo nad svojimi impulzi. Tako samodisciplina omogoča vodji, da naredi pravo stvar ne glede na posledice zase in podrejene. Vodja mora biti sposoben treznega razmišljanja tudi v razmerah največjega stresa in ogroženosti - ključ do tega pa je ravno samodisciplina.
- **Iniciativa.** Je zmožnost posameznika, da začne delovati sam takrat, ko ni jasnih navodil od nadrejenih, ko se situacija spremeni ali načrt propade. Vodja z iniciativo se je torej sposoben sam odločiti in začeti neodvisno akcijo, ko koncept operacije ni več uporaben, ali pa, ko se pojavi nepričakovana priložnost za izvedbo naloge v skladu z namenom nadrejenega.
- **Razsodnost.** Je sposobnost sprejeti najboljšo rešitev v danih razmerah. Vodja mora pogostokrat »žonglirati« z nedvornimi dejstvi, vprašljivimi podatki in intuicijo, da bi sprejel določeno odločitev. Tako je razsodnost ključni element umetnosti poveljevanja in pomeni transformacijo znanja v razumevanje.

- **Samozavest.** Je prepričanje posameznika, da bo ravnal pravilno v še tako težki situaciji. Izhaja iz kompetentnosti oziroma zaupanja v svoje znanje in veščine. Vodja, ki pozna svoje zmožnosti in v njih zaupa, je samozavesten.
- **Inteligentnost.** Inteligenten vodja razmišlja, se uči in ponovno razmišlja, nato pa uporabi, kar se je naučil. To mu omogoča, da vsako situacijo analizira in razume.
- **Kulturno zavedanje.** Kultura je v določeni skupini ljudi vrsta verovanj, vrednot in pojmovanj o tem, kar je pomembno. Vojaški vodja se mora zavedati kulturnih dejavnikov v treh kontekstih: mora biti zelo občutljiv v zvezi z različnim izvorom svojih ljudi, mora se zavedati kulture države, pokrajine ali mikrolokacije, kjer enota deluje, in mora upoštevati drugačno kulturo, navade in tradicije partnerskih sil, s katerimi sodeluje.

b) Fizične lastnosti.

- **Zdravstveno stanje.** Vodja mora skrbeti za vzdrževanje in izboljševanje lastnega zdravja in zdravja podrejenih.
- **Fizična pripravljenost.** Pripravljenost enote se začne s fizično pripravljenostjo, saj bojevanje izčrpava ljudi fizično, psihično in emocionalno. Da bi zmanjšal učinke izčrpanosti, mora vodja že pred bojem poskrbeti za lastno in fizično pripravljenost podrejenih.
- **Vojaško vedenje.** Od vodje se pričakuje vojaški izgled. Vedeti mora, kako nositi uniformo in mora jo nositi s ponosom. Z načinom nošenja uniforme in vojaškim obnašanjem vodja kaže, da je ponosen na uniformo, enoto in sebe. S tem daje zgled za vojaško obnašanje tudi podrejenim.

c) Emocionalne lastnosti.

- **Samokontrola.** Vodja mora nadzirati svoja čustva. Nihče namreč ne želi delati z vodjo, ki je histeričen in lahko izgubi živce v težki situaciji. To seveda ne pomeni, da vodja ne sme pokazati čustev, ampak, da jih lahko pokaže kontrolirano - v pravem obsegu.
- **Ravnovesje.** Čustveno uravnotežen vodja kaže, glede na razmere, pravo čustvo v pravem obsegu. Prav tako prepozna tudi čustveno stanje drugih in tako lahko podrejenim, na podlagi izkušenj, predstavi pravo perspektivo glede dogodkov.

- **Čvrstost.** Učinkovit vodja je pod stresom in v nevarnosti miren ter hladnokrven. Te lastnosti pomirjajo podrejene, ki si takega vodjo jemljejo za zgled.

2.1.2. »Znati« (znanja, veščine)

Znanja in veščine tvorijo »znati« vojaškega vodenja. Kompetentnost je seveda posledica trdega, dolgotrajnega in metodičnega dela, ki vodi od preprostega h kompleksnemu. Na ta način se ustvarja večja samozavest podrejenih in volja, da opravijo z naslednjim, še težjim izzivom. Kompetentnost vojaškega vodje pa pomeni več kot samo to, da je sam dobro izurjen. Predvsem to pomeni, da je kompetentnost vezni člen med **biti** in **narediti**, zato je vodja odgovoren ne samo za svojo, ampak tudi za kompetentnost podrejenih. Od uspešnega vojaškega vodje se pričakuje kombinirano uporabo več skupin znanj ter veščin, in sicer:

- **Interpersonalna znanja in veščine.** Vplivajo na odnos do ljudi in delo z njimi. Sem sodijo učenje, svetovanje, motiviranje ter druga znanja in spretnosti. Vodja uporablja te veščine zato, da jasno in učinkovito izrazi svoj namen ter motivira podrejene.
- **Konceptualna znanja in veščine.** Omogočajo vodji obvladovanje idej. Zahtevajo zdravo presojo ter kreativno, analitično, kritično in etično razmišljanje. Vodja uporablja te veščine zato, da ugotovi izvedljive koncepte delovanja, sprejme pravilne odločitve in uporabi taktiko, ki jo zahteva okolje.
- **Tehnična znanja in veščine.** So neposredno povezana z delom, ki ga posameznik opravlja. Vodja mora posedovati ta znanja v zadostnem obsegu, da lahko izvede naloge, pred katere je postavljen. Vojaški vodja uporablja te veščine zato, da pravilno izvede in uporabi tehnike, postopke in opremo, s katero razpolaga.
- **Taktična znanja in veščine.** Se nanašajo na reševanje taktičnih problemov, ki zadevajo uporabo enot v boju. Vojaški vodja uporablja in izboljšuje taktična znanja tako, da umetnost taktike kombinira z ostalimi znanji in veščinami.

2.1.3. »Narediti« (akcije)

Vodja deluje, njegove akcije pa pomenijo »narediti« vojaškega vodenja. Vrednote, lastnosti in znanja so samo temelji za vodenje, ki se uresniči šele z akcijo. Vojaški vodja uporablja vse, kar je, vse, v kar verjame in vse, kar zna, zato da opredeli namen, zagotovi usmeritve in motivira. Deluje tako, da vpliva na ljudi (podrejene), izvede nalogo in izboljša organizacijo. Enako kot znanja in spretnosti se tudi akcije spreminjajo in

postajajo kompleksnejše na višjih ravneh vodenja. Akcije, ki jih vodje izvajajo je moč razvrstiti v tri skupine, in sicer:

- **Vplivanje.** Vodja uporablja interpersonalne veščine zato, da podrejene vodi proti cilju. Vplivanje na podrejene je na nižjih ravneh vodenja osebno in neposredno, na višjih ravneh pa večinoma posredno po verigi poveljevanja. Vplivanje sestavljajo tri skupine akcij. **Komuniciranje** vključuje dobre sposobnosti govora, pisanja in poslušanja. **Odločanje** vključuje izbor take akcije, ki je najprimernejša za izvedbo naloge. To zahteva dobro presojo, logično razmišljanje in smotrno uporabo virov. **Motiviranje** vključuje spodbujanje in usmerjanje podrejenih za izvedbo naloge.
- **Delovanje.** Omogoča izvedbo naloge v predvidenem času in v skladu z zahtevami. Sem sodijo tri skupine akcij. **Načrtovanje in priprave** vključujejo izdelavo podrobnega, izvedljivega, sprejemljivega in primernega načrta. **Izvedba** vključuje izpolnitev kriterijev naloge, skrb za ljudi ter učinkovito upravljanje z viri in sredstvi. **Ocenjevanje** vključuje oceno uspešnosti in učinkovitosti glede na namen in nalogo.
- **Izboljševanje.** Dober vojaški vodja stremi k temu, da enoto zapusti v boljšem stanju kot je bila ob njegovem prihodu. Pri svojem delu postavlja prioritete, uravnava pogostokrat nasprotujoče si zahteve in usmerja težišče delovanja enote na kratkoročne ter dolgoročne cilje. Eden od bistvenih ciljev pa je izboljšanje organizacije (enote). V izboljševanje sodijo tri vrste akcij: **razvijanje, graditev in učenje.**

2.2. Človeška dimenzija vodenja

Da bi vojaški vodja lahko v celoti dojel človeško dimenzijo vodenja, mora razumeti dva bistvena elementa, in sicer vodenje kot tako in ljudi, ki jih vodi. Doseči to razumevanje pa ni preprosto, saj obstajajo velike razlike tako med posameznimi pripadniki, kot tudi med različnimi organizacijami – v tem primeru med zvrstmi oboroženih sil, različnimi rodovi ter različnimi enotami. Doktrina vodenja ameriške kopenske vojske opredeljuje naslednje elemente človeške dimenzije vodenja:

- **Ljudje, skupina ter institucija.** Vojska v celoti ali posamezna enota lahko obstajata in delujeta samo kot skupina, za kar je potrebna skupna identiteta. Ta se gradi z medsebojnim spoštovanjem med pripadniki enote ter zaupanjem med vodjo in podrejenimi. Dejavniki, ki to omogočajo, so **disciplina, morala in skrb za vojake.**

- **Stres v boju.** Vodja mora vnaprej razmišljati o strahovitem stresu v boju in učinkih stresa nanj ter njegove podrejene. Tako bo boljše pripravljen na zmanjšanje negativnih posledic stresa, ko do njega pride. Podrejeni namreč pričakujejo, da bo vodja vedel, kako ravnati in jih usmerjati v različnih situacijah v boju.
- **Stres ob spremembah.** Je posledica številnih ter hitrih **tehnoloških sprememb** in **sprememb groženj**. Izredno hitre tehnološke spremembe povzročajo stres, ker zahtevajo intenzivno učenje in prilagajanje na nove ter kompleksne oborožitvene in druge sisteme. Spremembe groženj pa se kažejo v tem, da se danes namesto »klasičnih« vojaških groženj pojavljajo nove in izredno nepredvidljive asimetrične grožnje kot je npr. terorizem. Tudi te spremembe povzročajo stres, saj zahtevajo drugačno dožemanje grožnje, vedno večjo fleksibilnost in drugačne odgovore.
- **Klima in kultura.** Opredeľujeta okolje, v katerem vodja vodi svoje podrejene. Kultura se nanaša na okolje vojske kot celotne institucije. V tem smislu vodje na strateški ravni vzdržujejo **institucionalno kulturo**. Po drugi strani pa se klima nanaša na okolje posameznih delov organizacije oziroma posameznih enot. Vodje na nižjih ravneh v tem smislu, hote ali nehoti, oblikujejo in vzdržujejo **organizacijsko klimo**, ki oblikuje stališča pripadnikov glede svoje enote.
- **Stili vodenja.** Bistvenega pomena je, da se učinkovit vodja ne omejuje samo na en ali dva različna stila vodenja v čisti obliki. Glede na prostor, čas, nalogo, podrejene in druge dejavnike uspešen vodja smiselno in povezano uporablja elemente različnih stilov. V skladu z obstoječo doktrino vodenja ameriške kopenske vojske so ti stili:
 - **Usmerjevalni stil.** V žarišču tega stila je vodja. Od podrejenih ne pričakuje nikakršnega prispevka in vodi delo z natančnimi usmeritvami glede tega, kako izvesti nalogo. Delo podrejenih nadzira zelo natančno. Ta stil vodenja je primeren predvsem takrat, ko primanjkuje časa (in vodja nima možnosti, da bi zadeve pojasnjeval) in/ali takrat, ko so njegovi podrejeni nezadostno usposobljeni ali neizkušeni.
 - **Participativni stil.** Ta stil je osredotočen tako na vodjo kot podrejene. Vodja v tem stilu, glede na nalogo, spodbuja podrejene k inputu, informacijam in nasvetom, na podlagi katerih sprejme končno odločitev. Ta stil je primeren predvsem takrat, ko ima vodja na voljo dovolj časa za posvetovanje in/ali takrat, ko so podrejeni usposobljeni in izkušeni za izvedbo konkretnih nalog.

- **Delegatski stil.** Bistvo tega stila je, da vodja podrejenim daje pooblastilo za reševanje določenih nalog in sprejemanje določenih odločitev. Pri tem podrejeni svojih rešitev in odločitev vodji ne pojasnjujejo. Tak stil uporablja vodja z usposobljenimi in zreli podrejenimi, ki jim želi omogočiti pridobivanje izkušenj. V takem primeru mora vodja na podrejene prenesti pooblastila, jim zagotoviti jasno razumevanje namena naloge ter potrebne vire.
- **Transformacijski stil.** V središču tega stila je razvoj podrejenih, saj poudarja individualni napredek in izboljšanje organizacije. Pri tem je ključno spodbujanje in motiviranje podrejenih – kot posameznikov in kot skupine. Za uporabo tega stila mora vodja biti pogumen zato, da najprej posreduje svoj namen, nato pa podrejene pusti delati.
- **Transakcijski stil.** Osnovna značilnost tega stila je, da vodja »ubija« tveganje ter duši inovativnost podrejenih. Vodja pri tem stilu uporablja naslednje tehnike: **motivira** podrejene z nagradami/kaznimi; **podaja** delovne naloge v pisni obliki; **oriše** vse kriterije, pravila in posledice uspešne/neuspešne izvedbe naloge ter **upravlja** »z izjemo«, pri čemer se osredotoča na napake posameznikov.
- **Želene in neželene posledice.** Vsaka akcija vojaškega vodje se lahko konča tako z zelenimi kot z neželenimi posledicami. Želene posledice so pravzaprav pričakovani rezultati vodjevih odločitev in akcij. Neželene posledice pa so tiste, ki imajo nepričakovan učinek tako na enoto kot na nalogo. V vsakem primeru pa je za vojaškega vodjo **pomembno dvoje**, in sicer, **da premisli o svojih odločitvah in opravi svojo dolžnost.**

Prikazani okvir vodenja in človeška dimenzija vodenja sta po mojem prepričanju bistvena za razumevanje in udejanjanje vodenja. Po eni strani namreč omogočata celovito sliko, razumevanje in učenje s področja vodenja. Po drugi strani pa omogočata smiselno zlitje različnih sestavnih dimenzij ter dejavnikov vodenja in na ta način učinkovito udejanjanje vodenja.

3. GENERAL GEORGE SMITH PATTON JR.

General Patton še danes, tudi med laiki, velja za eno najbolj karizmatičnih in kontroverznih osebnosti druge svetovne vojne. Ta tankovski general in veliki vojskovodja je znan po uspešni udeležbi v operaciji »Bakla«¹², tekmovanju s feldmaršalom Montgomeryem na Siciliji, nezadržnim prodiranjem skozi Francijo po izkrcanju v Normandiji in tudi po tem, da je oklofotal dva svoja vojaka na Siciliji. Prevladujoči stereotip kaže generala Pattona kot brutalnega poveljnika in agresivnega vodjo, ki je preračunljivo uporabil tako svojo bleščečo pojavo kot tudi grobost, da je motiviral podrejene. Stereotipom navkljub pa je dejstvo, da je bil predvsem izreden vojaški vodja, ki je svoje vojake nezadržno vodil od zmage do zmage. To pa ga postavlja ob bok največjim zavezniškim poveljnikom kot sta bila npr. Žukov in Montgomery.

3.1. Življenje in delo generala Pattona

Pattonova družina je bila naslednica pragmatičnih pionirjev ameriškega zahoda in virginijske aristokracije, ki se je poleg tega ponašala tudi z bogato vojaško tradicijo. Številni moški pripadniki družine so namreč bili tako udeleženci, kot žrtve državljanske vojne. V takem okolju se je, 11. novembra 1885 v San Gabrielu v Kaliforniji, rodil bodoči general George S. Patton Junior. Mati Ruth je bila hči enega prvih pionirjev z območja mehiškega teritorija Alto Californije, oče George pa je bil sin brigadnega generala.

Na očetovi farmi je George Jr. preživel srečno otroštvo in se naučil živeti z naravo. Šolanje je začel v Klasični šoli za dečke v Pasadeni šele pri enajstih letih in se takoj izkazal kot poseben. Ob začetku šolanja namreč ni znal brati in pisati, znal pa je citirati odlomke iz različnih del, ki jih njegovi sošolci še niso prebrali. Šolanje je nadaljeval na srednji šoli v Pasadeni, neposredno po maturi pa je prebil skoraj leto dni na Vojaškem zavodu v Virgiji, kjer se je pripravljaval za sprejem na vojaško akademijo West Point. Na akademijo je bil

¹² V izvorniku »Torch«.

sprejet leta 1904, njegovo šolanje pa je, zaradi neuspeha v prvem letniku¹³, trajalo pet let. Tako je diplomiral šele leta 1909 kot šestinštirideseti med sto tremi gojenci. Istega leta je bil kot poročnik¹⁴ razporejen na svojo prvo dolžnost v konjeniško enoto v Fort Sheridanu. 26. maja 1910 se je George Jr. poročil z Beatrice Ayer, hčerko velikega podjetnika, s katero sta se poznala že od zgodnjega otroštva. Samo leto kasneje je mladi par že dočkal rojstvo prvega otroka in sicer hčerke Beatrice Jr.. Naslednjih šest let, do vključitve ZDA v prvo svetovno vojno, je bilo za Pattona polno dogodkov in dosežkov, pomembnih za njegovo nadaljnjo kariero. Kot izreden športnik se je leta 1912 udeležil vojaške olimpiade v Stockholmu in v vojaškem peteroboju dosegel peto mesto. Leta 1913 je na lastne stroške odpotoval v Francijo, kjer je uspešno končal tečaj sabljanja na konjeniški šoli. Ta epizoda pa je imela še druge posledice. Patton je očitno prepoznal svojo nadarjenost in je zato namenoma gradil svoj sloves »sabljača«. S tem si je, kot prvi v kopenski vojski ZDA, pridobil zelo laskav naslov »Mojster sablje«¹⁵, v istem letu pa je še oblikoval sabljo, ki je postala uradno orožje¹⁶ Konjenice ZDA. V naslednjem letu je Patton uspešno končal nadaljevalni tečaj na konjeniški šoli¹⁷ v Fort Rileyu ter napisal Pravilnik kopenske vojske ZDA za uporabo sablje¹⁸.

Istega leta se je po začetku prve svetovne vojne poskušal pridružiti konjenici francoske vojske, vendar mu ministrstvo za vojno tega ni odobrilo. Kljub temu pa je Patton kmalu pridobil prve »bojne« izkušnje. Marca 1916 je namreč Mehičan Pancho Villa s svojimi pristaši napadel mesto Columbus v New Mexicu in pri tem ubil nekaj ameriških državljanov¹⁹. Ker mehiške oblasti na to dejanje niso ustrezno reagirale, so ZDA organizirale »Kaznovalno ekspedicijo«²⁰, katere cilj je bil pregon Ville v Mehiko. Tej ekspediciji se je pridružil tudi Patton kot osebni pribočnik generala Johna J. Pershinga. Slednji je 14. maja 1916 poročniku Pattonu ukazal, da se s skupino mož s tremi avtomobili odpelje do bližnjih posestev in tam poskuša odkupiti nujno potrebne zaloge koruze. Na enem od posestev je s svojimi možmi naletel na tri pristaše Pancha Ville. Ti so odprli ogenj

¹³ Najprej je padel pri izpitu iz francoskega jezika. To je poleg ponavljanja istega izpita, ki ga je Patton opravil uspešno, zahtevalo tudi ponoven izpit iz matematike, ki pa ga ni opravil. Zaradi tega je moral leta 1905 ponavljati prvi letnik.

¹⁴ V ameriški vojski (U.S. ARMY) je naziv za ta čin 2nd Lieutenant, v Slovenski vojski pa se za ta čin namesto starega naziva podporočnik, uporablja poročnik.

¹⁵ »Master of the Sword« (Province, 2002: 6).

¹⁶ Uradni naziv tega orožja je bil »M-1913 Saber«.

¹⁷ Cavalry School.

¹⁸ U.S. Army Saber Regulations.

¹⁹ Pancho Villa naj bi ta napad izvedel, ker ZDA niso podprle njegove revolucije.

²⁰ »Punitive expedition«.

na Pattona, ki je hladnokrvno, z nekaj natančnimi strelji iz revolverja, dva med njimi ubil²¹. Ker je bil ta »revolveraški obračun« pravzaprav edini spopad v celotni ekspediciji, je mladi Patton postal nacionalni junak in zvezda v številnih časnikih. Ta praska pa ni bila pomembna samo zanj, ampak tudi za kopensko vojsko ZDA. To je bil namreč prvi primer, da so njeni pripadniki uporabili motorna vozila v boju²². Za Pattonov profesionalni razvoj pa je bilo predvsem pomembno to, da je lahko opazoval generala Pershinga, ga marljivo preučeval in se učil od njega.

Nadporočnik Patton se je 28. maja 1917 končno vključil v prvo svetovno vojno z ekspedicijskimi silami, ki so bile napotene v Francijo pod poveljstvom generala Pershinga. Slednji ga je znova imenoval za osebnega pribočnika, zato se je Patton v začetku dolgočasil ob opravljanju različnih štabnih dolžnosti. Kmalu pa so se zadeve močno spremenile, saj je pokazal zanimanje za prve in nezanesljive tanke, ki so se v vojno vključili približno v istem času kot on. Ob ustanovitvi tankovskega korpusa ZDA²³ je postal prvi častnik, ki je bil razporejen v korpus in takoj se je z velikim zanosom lotil dela. Skoraj sam je najprej organiziral tankovsko šolo v Langresu, napisal priročnike za potrebe usposabljanja ter začel usposabljati 304. tankovsko brigado s petsto vojaki, ki so bili prvi pripadniki tankovskega korpusa. V istem letu je tudi napisal poročilo z naslovom »Light tanks«, v katerem je zaobjel obstoječe znanje o tankih ter »napredoval« v začasni oziroma nazivni čin podpolkovnika. Leta 1918 je nadaljeval s začetim delom, vrhunec pa je dosegel, ko je 26. septembra povedel svojo 304. tankovsko brigado v boj pri St. Mihielu. V meuse-argonnski ofenzivi je bil že prvi dan bojov hudo ranjen v nogo, vendar je nadaljeval z enoto, dokler ni skoraj izkrvavel. Na njegovo srečo so ga še pravočasno umaknili z bojišča v bolnišnico in mu rešili življenje. V skladu s svojim nemirnim duhom je potem, ko si je nekoliko opomogel, pobegnil iz bolnišnice na dan, ko je bilo sklenjeno premirje. Vojno je končal v činu stotnika²⁴, s pomembnimi izkušnjami tankovskega častnika ter zavedanjem o ključnem pomenu mobilnosti na bojnem polju. Omeniti je treba tudi to, da je v času leto in pol trajajoče udeležbe v tej vojni spoznal številne visoke častnike ameriške, britanske in francoske armade npr. poveljnika francoskih tankovskih enot generala Eugena Estienna, Petaina, Haiga in med ostalimi tudi J. F. C. Fullerja.

²¹ Po tem obračunu je vrezal dve črtici v slonokoščeni ročaj svojega Colt .45.

²² Pomočnik sekretarja za vojno Benedict Crowell je leta 1919 v svojem uradnem poročilu o tem dogodku zapisal: »Kaznovalna ekspedicija pomeni pravi začetek uporabe motoriziranega prevoza v kopenski vojski, čeprav so motornim vozilom že nekaj časa posvečali pozornost za vojaške namene.« (Province, 2002: 7).

²³ United States Tank Corps.

²⁴ Z začasnim oziroma nazivnim činom polkovnika.

V času med obema vojnama je Patton opravljal številne dolžnosti, nadgradil vojaško izobrazbo, se intenzivno posvečal študiju zgodovinskih in vojaško-strokovnih del ter sodeloval pri preizkušanju in razvoju različne opreme. V ZDA se je leta 1919 vrnil kot častnik tankovskega korpusa, ki pa ga je kmalu zapustil. Glavni razlog za to je bila odločitev Kongresa, da za raziskave in razvoj tankovskega korpusa nameni letno samo 500 ameriških dolarjev. Tako je spoznal, da je razvoj ameriških oklepnih in mehaniziranih sil v slepi ulici in se je zato leta 1920 vrnil nazaj v konjenico, istega leta pa je tudi napredoval v čin majorja. V nadaljevanju je leta 1923 v Fort Rileyu najprej uspešno zaključil »Field Officers Course« oziroma tečaj za višje častnike²⁵, leta 1924 pa z odliko še t.i. »Command and General Staff College« v Fort Leavenworthu. Leta 1928 je zaključil kompleksno študijo o organizaciji in opremi pehotne čete, pehotnega bataljona, pehotne brigade in pehotne divizije²⁶, nato pa je izpeljal še študijo oziroma primerjavo med takrat obstoječim tipom divizije in divizijo, ki jo je predlagal on. Med obema tipoma je bila bistvena razlika. Patton je namreč predlagal tip divizije, ki bi imela namesto 19.417 mož samo 9.715 mož, vendar bistveno večjo ognjeno moč. To pa je bila točno taka formula, kot so jo kasneje iskali za divizije v drugi svetovni vojni – več moči z manj moštva²⁷. V letu 1932 je bil slušatelj tako imenovanega »Army War College« v Washingtonu in ga zaključil z izjemnim uspehom²⁸, kar je predstavljalo vrh njegovega formalnega vojaško-strokovnega usposabljanja..

Medtem, ko je sredi tridesetih let kot podpolkovnik²⁹ služboval na Havajih, se je posvetil intenzivnemu preučevanju zanj novega področja. Z navdušenjem in zelo poglobljeno je namreč preučeval doktrino amfibijskega vojskovanja ter japonske interese, strategijo in politiko na Pacifiku. Zaključki, do katerih je prišel, so bili ne samo presenetljivi ampak tudi, kot se je izkazalo čez nekaj let, zelo preroški. Leta 1936 je namreč zapisal naslednje besede: »zanesljivo poročilo, da so se v zadnjih štirih letih tri ali štiri Japonske divizije vkrcale, odplule do obal Azije in se izkrcale, tako da noben vojaški ataše, konzularni agent ali tuji dopisnik za to ni vedel, dokler niso začele akcije na azijski celini. Nekateri od Mandatnih otokov so samo 2.500 milj oddaljeni od Havajev. Kdo lahko trdi, da tam zdaj ni

²⁵ V Vojski ZDA (U.S.ARMY) tudi danes sodijo častniki od poročnika do stotnika med t.i. Company Grade Officers, častniki od majorja do polkovnika med t.i. Field Grade Officers, generali pa med Flag Officers.

²⁶ V Vojski ZDA se uporablja izraz Tables of Organization and Equipment (TOE). TOE prikazujejo organizacijsko formacijsko strukturo, število pripadnikov ter opremo posameznih formacij.

²⁷ Province v svojem delu govori o t.i. »triangularni diviziji« (2002: 21).

²⁸ Army War College je zaključil kot Distinguished Graduate.

²⁹ V čin podpolkovnika je napredoval leta 1935.

nikakršnih ekspedicijskih sil?³⁰«. Njegov zaključek je bil, da bi Japonci v bližnji prihodnosti lahko in zelo verjetno tudi bodo napadli Pearl Harbor. Leto kasneje so na Havajih potekale redne letne vaje, na katerih je sodeloval tudi Patton. Na teh vajah je še posebej pozorno preučeval ranljivost Havajev na japonski napad in ponovno opozoril vojaške oblasti na zelo verjeten napad Japoncev. Zelo konkretno in z močnimi argumenti podkrepljeno opozorilo pa so njegovi nadrejeni ignorirali, kar se jim je le štiri leta kasneje maščevalo s hudimi posledicami. Pattonu osebno, pa je poglobljeni študij amfibijskih operacij prinesel sloves enega od najboljših poznavalcev tega področja v oboroženih silah ZDA, kar je bilo ključnega pomena kasneje, ob načrtovanju invazije zavezniških sil v severni Afriki.

Kot sem že zapisal je Patton sodeloval tudi pri raziskavah in razvoju novih oborožitvenih sistemov. Tako je npr. uporabil osebno poveljniško letalo za potrebe izvidovanja, razvil nekaj posameznih kosov opreme za konjenico in, kar je bistveno, sodeloval pri sicer počasnem razvoju ameriških tankov. V zvezi s tem je predvsem pomembno njegovo tesno sodelovanje s Christiem v poskusih razvoja boljšega tanka³¹. Nadalje je Patton izvajal tudi številne preizkuse na področju brezžičnih zvez tako med tanki v enoti, kot tudi med poveljniškim tankom in poveljniškim mestom. Te njegove dejavnosti kažejo ne samo na to, da so ga tanki še vedno zanimali, ampak predvsem na to, da se je zavedal pomembnosti poveljevanja, komunikacij, oskrbe, združenega delovanja letalstva in mehaniziranih sil ter ključnega pomena ofenzivnega delovanja. Dokaz za zavedanje o ključnih elementih sodobnega vojskovanja v tistem času so vsekakor njegovi zapiski, uradna poročila ter različni članki, ki jih je prispeval v strokovne revije³². Izkazano celovito razumevanje sodobnih konceptov bojevanja pa ni izhajalo zgolj iz njegove strokovnosti ter raziskovalnega duha, ampak tudi iz trdnega prepričanja o nujnosti, da država razpolaga z močno, aktivno in sodobno vojaško organizacijo.

Ob začetku vojne v Evropi je Patton leta 1939 napredoval v čin polkovnika, istočasno pa je, pri starosti 54 let, začel razmišljati tudi o koncu kariere in upokojitvi. Izredno hitro zaporedje dogodkov in napredovanja v naslednjih dveh letih, pa so stvari postavile na

³⁰ Province, 2002: 21.

³¹ Walter Christie je v razvoju sodobnih tankov pomemben predvsem zato, ker je razvil tako imenovano »Christievo podvozje«. To podvozje, ki ga še danes uporabljajo nekateri sodobni tanki, je bilo relativno preprosto in je omogočalo izredno mobilnost tankov. To podvozje so npr. s pridom uporabili tudi Sovjeti pri razvoju legendarnega T-34.

³² Province, 2002: 21.

glavo. Najprej je julija leta 1940 napredoval v čin brigadnega generala in bil imenovan za poveljnika 2. brigade 2. oklepne divizije v Fort Benningu. S tem se je Patton vrnil nazaj v oklepne enote in se ponovno začel ukvarjati s praktičnimi problemi mehaniziranega bojevanja. Tako je lahko v naslednjih dveh letih neposredno in pomembno vplival na njihov dolgo časa zaviran razvoj. Na predvečer vključitve ZDA v drugo svetovno vojno, je aprila 1941 že napredoval v čin generalmajorja in postal poveljnik 2. oklepne divizije. Samo leto kasneje je bil, na pobudo generala Marshalla, ki je Pattona zelo cenil, postavljen pred nove probleme. 1. aprila 1942 je namreč dobil nalogo, da oblikuje center za puščavsko usposabljanje v puščavi Mojave ter začne usposabljanje za boje v puščavi, kar je že napovedovalo njegovo prvo nalogo v drugi svetovni vojni. V centru je Patton s svojimi možmi oblikoval doktrino in taktiko ameriških oklepnih enot, poleg tega pa je bil tudi postavljen za poveljnika 1. oklepnega korpusa v istem centru. Potem, ko sta Roosevelt in Churchill julija 1942 sprejela odločitev o invaziji zavezniških sil v severo-zahodni Afriki in je bil za poveljnika zavezniških invazijskih sil imenovan general Eisenhower, so se začele priprave na operacijo »Bakla«. V načrtovanje te operacije se je vključil tudi Patton in pri tem odigral eno ključnih vlog, operacija »Bakla« pa je tudi pomenila njegovo neposredno vključitev v drugo svetovno vojno.

Operacija »Bakla« se je začela 8. novembra 1942 z izkrcanjem treh operativnih skupin³³ na obalah severne in severozahodne Afrike. Zahodna operativna skupina³⁴, ki je po štirinajstih dneh plovbe preko Atlantika priplula do obal Maroka, je bila do izkrcanja na kopno pod poveljstvom admirala Hewitta, po izkrcanju in konsolidaciji na obali, pa je poveljevanje nad skupino prevzel Patton. Zahodna operativna skupina, z okrog 32.000 možmi ter lastno letalsko podporo, se je po načrtu izkrcala v Port Lyauteyu na severu, Fedhali pri Casablanci ter Safiju na jugu. Izkrcanje je bilo za francoske sile sicer popolno presenečenje, kljub temu pa so vichyske sile nekaj naslednjih dni nudile silovit odpor predvsem pri Port Lyauteyu in v širšem območju Casablance. Ko je Patton že sprejel odločitev, da s 3. divizijo, okrepljeno z enim tankovskim bataljonom, v jutranjih urah 11. novembra napade Casablanca, so Francozi ponudili prekinitve ognja. Po nekaj urah negotovosti³⁵ in pogajanjih med Pattonom in francoskimi poveljniki je bilo doseženo premirje in s tem konec bojev v francoskem Maroku. Z zasedbo Casablance je Patton sicer

³³ V ameriški in angleški vojaški terminologiji se uporablja izraz Task Force. Ta termin označuje bojno formacijo, ki ječasno organizirana za izvedbo specifične naloge na taktični ali operativni ravni.

³⁴ Western Task Force.

³⁵ Patton piše, da so bile zanj ure med 7.30 in 11.00 najdaljše do tedaj (1980: 7).

dosegel osnovni vojaški, ne pa tudi politični cilj. Po sklenitvi premirja je namreč moral zagotoviti zavezniški nadzor nad francoskim Marokom, istočasno pa ni smel omajati francoske avtoritete nad domačim prebivalstvom. Z nizom spretnih diplomatskih potez je uspel pridobiti naklonjenost Francozov in Sultana ter s tem zagotoviti ravnotežje v Maroku³⁶. 4. marca 1943 je Patton³⁷, po končanih operacijah v Maroku, za dva meseca prevzel poveljevanje 2. korpusu, ki je februarja utrpel hud udarec in velike izgube pri prelazu Kasserine. V Tuniziji je marca s tem korpusom³⁸ dosegel zmage v Ghafsi ter El Guettarju in tako uspešno sodeloval v operaciji, katere cilj je bil, da podpre napad britanske 8. armade z vzhoda. Ob zaključku zavezniških operacij v Tuniziji, je konec aprila poveljevanje nad 2. korpusom predal generalu Bradleyu in se je vključil v načrtovanje izkrcanja in operacij na Siciliji.

Zavezniški načrt je predvideval izkrcanje 8. britanske armade pod poveljstvom generala Montgomerya ter 7. ameriške armade pod poveljstvom generala Pattona³⁹ na južnem in jugovzhodnem delu Sicilije. Po konsolidaciji operativnega mostišča bi morale glavne sile, to je 8. britanska armada, zavzeti Catanio in nato nadaljevati z napadom proti Messini. Pattonova 7. armada v vlogi pomožnih sil pa bi po načrtu morala ščititi levi bok 8. armade ter nadaljevati z napadom proti Palermu. Po zračno-pomorskem desantu v noči z 9. na 10. julij 1943, so Pattonove sile uspele vzpostaviti več taktičnih mostišč, naslednji dan pa so brez večjega odpora že napredovale v notranjost. 16. julija je Patton, po pregrupiranju sil, nadaljeval napad proti severu in severozahodu ter do 23. julija zavzel Palermo in Termini ter prodrl do zahodne obale Sicilije. Po zasedbi Palerma je, zaradi dobro organizirane nemške obrambe v območju Etne, vlogo glavnih sil dobila Pattonova armada, ki je z napadom nadaljevala 1. avgusta v smeri zahodno in severozahodno od Etne. V naslednjih dveh tednih je Patton s svojimi divizijami zasedel Centuripe, Adrano, Troino ter San Stefano, zvečer 16. avgusta pa je vkorakal v Messino in tako prehitel Montgomerya. Vendar pa ni mogel dolgo uživati v slavi, saj sta dva dogodka zasenčila njegovo zmago na Siciliji in ogrozila kariero. V začetku avgusta je namreč oklofotal dva svoja vojaka⁴⁰,

³⁶ Blumenson in Stokesbury izčrpno opisujeta poteze Pattona in njegovo spretnost v odnosih do Francozov in Sultana (1990: 254-262).

³⁷ 12. marca je napredoval v začasni oziroma nazivni čin generalporočnika (Lieutenant General).

³⁸ 2. korpus je bil v sestavi XVIII. armadne skupine pod poveljstvom generala Sir Harolda Alexandra.

³⁹ V sestavi Pattonove 7. armade so bile tri pehotne, ena oklepna in ena zračno-desantna divizija (Miljanić, Colić, Subotić, Pavlović, Bjelica, Medić, 1980: 226), Patton pa našteva štiri pehotne, eno oklepno in eno zračno-desantno divizijo (1980: 370).

⁴⁰ Patton je bil prepričan, da je storil prav, ko je z rokavico udaril vojaka v poljski bolnišnic pri Troini. (Patton, 1980: 359).

nekaj mesecev kasneje pa so ga nadrejeni zaradi pritiska javnosti⁴¹ razrešili poveljevanja 7. armadi. Temu je, do njegove ponovne afirmacije, sledilo več kot polletno obdobje, ko ga je SHAEF⁴² uporabljal zgolj za zavajanje glede bodočih načrtov zavezniških sil. Neposredno po izkrcanju zavezniških sil v Normandiji pa je bil Patton ponovno vržen v ogenj, njegova dejanja in uspehi v naslednjih mesecih pa so ga postavila med največje vojskovodje druge svetovne vojne. General Eisenhower je kot poveljnik zavezniških sil očitno spoznal, da bi bilo preveč tvegano, če eden od najboljših zavezniških generalov ne bi bil vključen v operacije po izkrcanju v Normandiji.

Tako je bil »Gorgeous Georgie« oziroma »Old Blood and Guts«, kot so ga radi imenovali podrejeni, julija 1944 najprej imenovan za poveljnika 3. ameriške armade, s katero se je v začetku avgusta vključil v boje in jo nato vodil na zmagovitem pohodu do konca vojne. Do 14. avgusta je izkoristil uspeh 1. armade pri St. Lôju in obvladal polotok Bretanjo, pregnal nemške sile z območja reke Loire do Angersa ter prodril preko Le Mansa in Alençona proti vzhodu. V nadaljevanju je do 25. avgusta v nezadržnem prodoru obšel Pariz in dosegel črto Melun – Troyes – Orleans, do 14. septembra pa so deli njegove armade že dosegli reko Moselle na črti Verdun – Nancy - Epinal. Nadaljevanje Pattonovega neustavljivega prodora so sredi septembra ustavili načrti SHAEF⁴³, vendar je 3. armada do 25. septembra kljub temu vzpostavila pomembna mostišča vzhodno od Moselle pri Metzu.

Obdobje od konca septembra do prvih dni novembra 1944 je bilo, kot piše Patton, težko za 3. armado (1980:134). Slabo vreme, naravne ovire, dobro pripravljen sovražnik in omejujoče direktive nadrejenih so onemogočile nadaljevanje hitrega prodora njegovih sil. Dogajanje na vojskovališču pa je dobilo novo dinamiko z ofenzivo zavezniških sil, ki se je začela 8. novembra v zgodnjih jutranjih urah. Patton je z 20. in 12. korpusom v prvem ešalonu nadaljeval svoj prodor skozi Loreno proti vzhodu. Do sredine decembra je osvojil Metz in dosegel reko Saar, južno od Saarbrückna pa je po prehodu reke Saar prodril do Bitche-ja. Ob svojih uspehih pa je Patton uvidel tudi veliko nevarnost, ki je pretila 1.

⁴¹ Province zelo natančno opisuje oba incidenta in dogodke, ki so sledili (2002: 24–27).

⁴² Vrhovno poveljstvo zavezniških ekspedicijski sil oziroma v izvorniku Supreme Headquarters Allied Expeditionary Force.

⁴³ Province v zvezi z načrti SHAEF navaja, da je bilo pomanjkanje goriva zgolj izgovor za ustavitev Pattonovega prodora. Kot osnovni razlog navaja preusmeritev resursov za potrebe Montgomeryeve 2. armade, ki je bila načrtovana za operacijo Market-Garden (2002: 18-19).

ameriški armadi⁴⁴ z vzhoda. S svojimi obveščevalci je od 12. decembra neuspešno opozarjal SHAEF na veliko koncentracijo nemških sil v območju Eifel ter nevarnost, da te sile udarijo skozi Ardene proti zahodu⁴⁵.

Ta nevarnost se je uresničila štiri dni pozneje, ko so 16. decembra nemške sile začele tako imenovano »ardensko ofenzivo«, v kateri so do 25. decembra prodrli skozi razpored ameriških sil skoraj do reke Meuse⁴⁶. Ko je SHAEF sprejel odločitev za zavezniško protiofenzivo, s katero bi ustavili nemški prodor, je bil Patton že pripravljen. 20. decembra je ustavil svoj prodor proti vzhodu, obrnil svoje sile za 90⁰ in z dvema divizijama napadel na sever proti Bastogne, v levi bok prodirajočih nemških sil. Do 26. decembra se je del njegovih sil že prebil do Bastogne, ostale sile 3. armade pa so v izredno slabih vremenskih razmerah izvedle premik za 80 do 100 km proti severu, kar je pomembno vplivalo na zlom nemške ofenzive. Njegovo vodenje 3. armade v tej protiofenzivi pa ni bilo samo ključno za ustavitev nemškega prodora in s tem končen zlom nemške armade, ampak je pomenilo tudi dokončno potrditev njegovih sposobnosti. Po konsolidaciji razmer so zavezniške sile v začetku februarja prešle v novo ofenzivo, katere cilj je bil prodor do reke Ren. Patton je svojo armado znova usmeril proti vzhodu in v času od 8. februarja do 6. marca dosegel reko Kyll, do 10. marca pa še reko Ren in Koblenz. Ofenzivo je nadaljeval proti jugovzhodu, tako da je 21. marca s svojimi korpusi dosegel Ren na črti Neuwied – Mainz – Worms. V nadaljevanju je po uspešnem prehodu preko Rena, do 28. marca dosegel Frankfurt in prodril skoraj do reke Fulde pri Lauterbachu. Aprila je napredoval v začasni čin generala⁴⁷, prodril preko južne Nemčije v Češkoslovaško in severno Avstrijo ter do 7. maja dosegel Pilsen in Linz.

Konec vojne pa še ni pomenil tudi konca njegovih dejavnosti v Evropi. Ob koncu vojne je Patton namreč prevzel dolžnosti vojaškega guvernerja Bavarske in sprožil razprave o skupni zavezniško-nemški kampanji, s katero naj bi potisnili Sovjete na predvojne meje. Slednje in njegov kritičen odnos do denacifikacijske politike⁴⁸ je privedlo do tega, da je bil v oktobru razrešen poveljevanja 3. armadi. Kmalu za tem je bil sicer imenovan za

⁴⁴ 1. ameriška armada, ki ji je poveljeval general Hodges, je bila levi sosed Pattonove 3. armade in je delovala severno od nje v območju Luxemburga in Ardenov.

⁴⁵ Patton je v svojem dnevniku zapisal: »1. armada dela hudo napako, ker pušča območje 8. korpusa statično, saj je zelo verjetno, da Nemci koncentrirajo sile vzhodno od njih.« (Province, 2002: 19).

⁴⁶ Ofenzivo so izvedle tri armade s skupaj 22 divizijami iz sestave Modelove armadne skupine B (Miljanić, Colić, Subotić, Pavlović, Bjelica, Medić, 1980: 283-284).

⁴⁷ Four star General oziroma General.

⁴⁸ Patton je bil deležen številnih kritik, ker je zadržal naciste na različnih uradniških dolžnostih.

poveljnika 15. armade, kar pa je bila zgolj politična poteza za javnost, saj je ta armada obstajala zgolj na papirju. 9. decembra, dan pred predvideno vrnitvijo v ZDA, si je v avtomobilski nesreči blizu Mannheima poškodoval vrat in zaradi posledic te nesreče umrl 21. decembra v vojaški bolnišnici v Heidelbergu⁴⁹. Dva dni kasneje, 23. decembra 1945, je bil generalporočnik George S. Patton Jr. pokopan na ameriškem vojaškem pokopališču pri Hammu v Luksemburgu.

3.2. Voditeljske lastnosti generala Pattona

Mit oziroma legenda o generalu Pattonu, ki se je razvijala od operacije »Bakla« dalje, je živa še danes. Za to so zaslužni njegovi podrejeni, nadrejeni, sovražniki, politiki, novinarji, filmski režiserji in javnost. Še danes, skoraj šestdeset let po smrti, Patton s svojimi lastnostmi in dejanji verjetno najbolje pooseblja idealizirano človeško predstavo popolnega bojevnika in vojskovodje. Res je sicer, da so se o njem v preteklosti oblikovali tudi določeni predsodki in kontroverzna stališča, vendar ta ne morejo omajati dejstva, da je bil Patton eden od najboljših vojaških vodij v drugi svetovni vojni. Kot pišeta Blumenson in Stokesbury (1990: 230) je bil Patton: »general, ki je deloval po impulzu, rjovel, predstavljal figuro bojevnika, katerega osnovna metoda je bila zdrobiti in preplaviti sovražnikove sile na bojišču.«. Province (2002: 30) pa za Pattona ugotavlja naslednje: »Porabil je vsak trenutek in usmeril vsako vlakno svoje biti za edini cilj – biti bojevnik, kot je želel in moral biti«.

V nadaljevanju poglavja predstavljam lastnosti in dejanja generala Pattona in pri tem, kot izhodišče uporabljam okvir vojaškega vodenja, ki sem ga predstavil v drugem poglavju.

3.2.1. Karakter

Njegova dejanja, zapiski v dnevniku, pisma ženi in reakcije njegovih nadrejenih vsekakor pričajo o zelo kompleksni osebnosti. To kompleksnost in pogostokrat kontradiktorne osebnostne lastnosti ugotavljata tudi Blumenson in Stokesbury (1990: 230-231), ko pišeta, da je bil Patton: »velik in glasen, odkrit in osoren, razgrajatelj in bahač, zelo bleščeč in bogokleten ter atletski tip.«. Istočasno pa ugotavljata tudi, da je namerno razvijal in v javnosti predstavljal določene karakteristike tako zaradi podrejenih kot tudi zaradi domače

⁴⁹ General Patton je umrl zaradi embolije.

javnosti. Pred podrobnejšim orisom njegovih osebnostnih lastnosti predstavljam še zunanje dejavnike, ki so bistveno vplivali na oblikovanje njegove osebnosti in njegova dejanja.

Zunanji dejavniki, ki so igrali pomembno vlogo v njegovem življenju, so bili predvsem njegova družina, žena Beatrice in general Pershing. Kot ugotavljata Blumenson in Stokesbury (1990: 233) je Patton preživel srečno otroštvo ob očetu, katerega je oboževal, in ljubeči materi. Vzgoja, ki jo je bil skupaj s sestro deležen v mladih letih, je bila v skladu z vojaško tradicijo in pionirskimi koreninami njegovih staršev. Tako se je George Jr. že od malega učil lova, ribolova, jezdenja in jadriranja, zaradi česar se je kasneje lahko razvil v vsestranskega in tekmovalno uspešnega športnika. Posebnega pomena za njegov osebnostni razvoj in izobrazbo pa je bilo očetovo stališče glede vzgoje otrok. Njegov oče je bil namreč prepričan, da je najboljša metoda za vzgojo otrok ta, da mu starejši berejo vse do njegovih najstniških let. Na ta način naj bi otrok, katerega zmožnosti za poslušanje so večje od njegovih zmožnosti za branje, najlažje prepoznaval svoje prave interese⁵⁰. Zaradi take vzgoje je Patton že v mladih letih poznal npr. »Ilijado«, kar je kasneje seveda vplivalo tudi na njegovo izrazito zanimanje za zgodovino. Vsekakor pa je na razvoj njegove osebnosti od najzgodnejših let vplivalo tudi dejstvo, da je bil dom Pattonovih poln predmetov iz državljanske vojne, s pomočjo katerih se je mladi George poistovetil z vojaško tradicijo in vrednotami družine. Formalne vojaške vzgoje je bil Patton sicer deležen dokaj pozno, saj je vstopil v vojaški izobraževalni sistem šele pri devetnajstih letih, kar je bilo v tistih časih dokaj nenavadno⁵¹. Pomembno pa je predvsem dejstvo, da se je za vstop v West Point⁵² odločil prostovoljno, saj je vojaško akademijo razumel kot prvo stopnico do edinega življenjskega cilja – postati velik poveljnik.

Bolj kot vojaška akademija in prva leta službe je nanj vplival general Pershing, kateremu je Patton služil tako med »Kaznovalno ekspedicijo« leta 1916, kot tudi med udeležbo ameriških ekspedicijskih sil v prvi svetovni vojni. Patton je Pershinga skrbno opazoval in analiziral njegova dejanja, ko je ta načrtoval, izdajal ukaze, usposabljal in ocenjeval podrejene, skrbel za moralo enot in opravljal druge poveljniške dolžnosti. Kot ugotavljata Blumenson in Stokesbury (1990: 234), se je Patton veliko naučil o vojaški obrti ravno z

⁵⁰ Province navaja besede starega družinskega prijatelja Pattonovih generala Semmesa: »Teorija njegovega očeta je bila, da vzgoja otrok skoraj izključno temelji na tem, da mu starejši berejo.« (2002: 6).

⁵¹ V tistem času je bilo značilno, da so kandidati za vojaške akademije prihajali pretežno z vojaških in ne civilnih srednjih šol.

⁵² Kot pravi Province je Patton West Point imenoval »That Holy Place« (2002: 28).

opazovanjem Pershinga in se nato zavestno oblikoval po njegovem zgledu. Poleg teh izkušenj je med prvo svetovno vojno pridobil prve praktične izkušnje glede uporabe tankov v boju, predvsem pa se je že takrat zavedel ključnega pomena mobilnosti v boju.

Posebno mesto med zunanjimi dejavniki, ki so vplivali na njegovo življenje, pa gre njegovi ženi. Beatrice ni samo ljubila Georga, ampak se je ob poroki tudi zavezala, da bo kot »vojakova žena« svoje življenje v celoti posvetila njegovi karieri. Patton pa je po drugi strani moral, glede na njeno poreklo, stalno dokazovati, da jo je vreden⁵³. V vsakem primeru pa je Beatrice Georgu pomenila nekakšen varen pristan, kar se kaže tudi v pismih, ki jih v času vojn George pisal ženi tudi dvakrat na dan.

Lastnosti. Vedenje generala Pattona je bilo v veliki meri posledica skrbno negovanih lastnosti, ki jih je pričakovala javnost. Maska neizprosnega bojavnika, ki jo je uspešno kazal podrejenim, medijem in ljudem doma, je ustrezala ameriškemu stereotipu popolnega in nepremagljivega vojskovodje. Ta zunanja podoba pa je bila pogostokrat v precejšnjem nasprotju z njegovimi »pravimi« osebnostnimi lastnostmi. Slednje potrjuje tudi ugotovitev Blumensona in Stokesburya (1990: 262), da je bil Patton bolj razsoden, vsestranski, dojemljiv in sposoben samokontrole kot je to kazal v javnosti. Ta dvojnost sicer otežuje oris njegove osebnosti, nesporno dejstvo pa je, da bi general Patton brez uravnovešene kombinacije izrednih **mentalnih**, **emocionalnih** in **fizičnih lastnosti** ostal zgolj povprečen poveljnik.

Verjetno je bila njegova najbolj izrazita lastnost **samozavest**⁵⁴, ki jo je kazal že zelo zgodaj in jo je kasneje, na podlagi vedno večjih uspehov, samo še krepil. Nedvomno je v zgodnjih letih na njegovo samozavest vplivala specifična vzgoja in njegove fizične sposobnosti. Brez te izrazite kvalitete verjetno ne bi vztrajal na West Pointu, po neuspehu v prvem letniku. Izkušnje in znanja, ki jih je pridobil v prvi svetovni vojni ter med uspešno zaključenimi usposabljanji v letih 1923/24, niso samo dodatno dvignile njegove samozavesti, ampak so mu tudi dale pravi vpogled v pomembnost te kvalitete. Tako je marca 1926 kot major napisal gradivo »Secret of Victory« za članek, ki je kasneje izšel v »The Cavalry Journal«. V tem članku piše, da »v armadah Velikih (vojskovodij op.a.) iščemo njihov odsev in najdemo: samozavest, zanos, samoodpovedovanje, lojalnost in

⁵³ Province pravi, da je to še eden od razlogov, zaradi katerih je Patton postal velik poveljnik (2002: 9).

⁵⁴ Patton piše o samozavesti kot največji vojaški vrline (1980: 318).

pogum. Samozavest, za razliko od domišljave predrznosti, je posledica dokazanih zmožnosti in dosežkov. Njen obstoj je pogojen z zanosom, saj brez te kvalitete nihče ne bi mogel zdržati napornega pridobivanja samozavesti.« (Province, 2002: 37). Verjetno o njegovi neomajni samozavesti najbolje govorijo misli o njegovi vlogi v operaciji »Bakla«, ki jih je zapisal v dnevnik 22. oktobra 1942: »Ko pomislim o veličastnosti svoje naloge in se zavem, da sem, kar sem, sem osupel; vendar po premisleku – kdo je tako dober kot sem jaz? Ne poznam nikogar.« (Blumenson in Stokesbury, 1990: 255).

Ob taki samozavesti, temeljitom poznavanju vojaških veščin in razmer na bojišču je popolnoma razumljiva tudi njegova **samoiniciativnost**, ki pa so jo nadrejeni pogostokrat zavirali. To kvaliteto, ki je bila skladna z njegovim karakterjem in filozofijo bojevanja, je izkazal npr. na Siciliji, ko je 14. julija od nadrejenega generala Alexandra sprejel ukaz, da mora s svojimi silami preiti v obrambo pri Caltanissetti in tako zaščititi levi bok britanske 8. armade. Patton je bil glede na okoliščine prepričan, da bi tako dejanje pomenilo nelojalnost do ameriške vojske in je zato pripravil alternativni načrt za obhodni napad preko Agrigenta in Castelvetrana na Palermo. Ta načrt je pokazal Alexandru in ga prosil za odobritev, slednji pa mu je odobril samo nasilno izvidovanje. Patton je to sicer sprejel, vendar pa je »izvidovanje« izvedel z vsemi takrat razpoložljivimi silami in 22. julija zavzel Palermo. Njegova samoiniciativnost pa je prišla še bolj do izraza ob ardenski ofenzivi. Kot sem že navedel, je Patton predvidel nevarnost, ki je pretila 1. ameriški armadi z vzhoda in se je na to ustrezno pripravil. S štabom je vnaprej oblikoval dva različna načrta in se pripravil na to, kar je moralo slediti. Samo dva dni po tem, ko je bila na sestanku visokih zavezniških poveljnikov v Verdunu sprejeta odločitev o protiofenzivi, je že udaril v bok prodirajočim Nemcem. Naslednji primer pa ne kaže samo na njegovo samoiniciativnost, ampak tudi na to, kako so jo nadrejeni zavirali. V bliskovitem prodoru skozi Francijo so Pattonove divizije⁵⁵ do 15. avgusta z juga dosegle mesto Argentan, medtem ko 1. kanadska armada še ni uspela osvojiti Falaisa⁵⁶. Tako je med obema mestoma zijala vrzel⁵⁷, skozi katero so se umikale enote nemške 7. armade ter ostanki 5. armade in oklepne skupine Eberbach. Patton je bil pripravljen zapreti približno dvajset kilometrsko vrzel z enotami 15.

⁵⁵ 2. francoska oklepna divizija in ameriška 90. pehotna divizija.

⁵⁶ 1. kanadska armada je do Falaisa prodirala s severa preko Caena.

⁵⁷ Tako imenovan »Falais Pocket«.

korpusa in je proti Falaisu že poslal izvidnike, ko je iz SHAEF-a prišel ukaz, da mora svoje sile ustaviti⁵⁸.

Vendar tudi take ovire niso mogle streti njegovega duha saj je bil **izrazito močne volje in odločen**. Kot ugotavlja Province (2002: 30) ga je od povprečnežev ločevala njegova ambicioznost in pripravljenost, da zastavi življenje za svoja prepričanja. Podobno ugotavljata Blumenson in Stokesbury (1990: 239), ko poudarjata njegovo izrazito voljo, zaradi katere se je odlikoval v svoji profesiji in se proslavil. Dejstvo je, da je obe lastnosti izkazal že zelo zgodaj⁵⁹, seveda pa sta najbolj prišli do izraza med operacijami v drugi svetovni vojni. Bili sta namreč sestavni del njegove filozofije bojevanja, kar kažejo tudi njegove Usmeritve št. 2 poveljnikom korpusov, divizij in samostojnih enot. V III. poglavju tega dokumenta⁶⁰, kjer piše o načelih bojevanja je zapisal: »Udari hitro in močno; to je z dvema bataljonom v polku, z dvema divizijama v korpusu ali z dvema korpusoma v armadi – ideja je razviti čimveč sile naenkrat, preden sovražnik razvije svojo.« V boju je npr. ti dve lastnosti nedvomno izkazal 7. novembra 1944, samo nekaj ur pred obnovitvijo napada 3. armade, katerega cilj je bil preboj Siegfridove črte, prehod preko Rena ter zavarovanje mostišč na drugi strani reke. Njegovi izčrpani korpusni in divizijski poveljniki so bili mnenja, da jutranjega napada ne bodo mogli izvesti. Ker je bil Patton prepričan o negativnem učinku, ki bi ga povzročila odpoved napada pri enotah, je podrejene poveljnike vprašal, koga priporočajo za svoje zamenjave. Nadaljeval pa je, da bo poveljujoče menjaval toliko časa, dokler ne bo našel častnike, ki bodo pripravljeni voditi napad. Podrejene poveljniki so se temu seveda uklonili in napad je bil, kljub izredno slabemu vremenu popolnoma uspešen. Patton dogodek komentira (1980: 363), da je: »dolžnost poveljnika armade, da zagotovi potreben zagon, ko utrujenost začne črpati energijo ostalih častnikov.« Treba pa je poudariti, da se je moral zaradi svoje nesporne lojalnosti občasno tudi ukloniti volji nadrejenih, kar se npr. kaže v primeru že omenjenega »Falais Pocketa«. Po drugi strani pa je znal svojo voljo uveljaviti tudi z »zvijačo« kot v že omenjenem »nasilnem izvidovanju« Agrigenta.

⁵⁸ Province je prepričan, da je bil pravi razlog za ustavitev Pattona v Argentanu Montgomeryjeva zahteva, da on zapre vrzel (2002: 18).

⁵⁹ To dokazujejo besede, ki jih v dnevnik vpisal kot kadet prvega letnika West Pointa: »Z vztrajnostjo, študijem in večno željo, lahko vsakdo postane velik.« (Province, 2002: 30).

⁶⁰ 3.april 1944, Letters of Instruction Number 2 (Patton, 1980: 377).

Kljub prislovični agresivnosti in odločnosti ter nekaterim tveganim⁶¹ potezam pa se je izkazal tudi kot izredno **razsoden** poveljnik. Tako je npr. razsodnost pokazal s prefinjenimi potezami pri urejanju razmer in odnosov med domačini in francoskimi oblastmi v Maroku, nekaj mesecev kasneje pa tudi na bojišču. Sredi aprila 1943 je v Tuniziji s svojim korpusom neuspešno napadal goro Djebel Berda. V prisotnosti brigadirja angleške vojske je poveljnik 9. divizije, ki je izvajala napad na goro, generalu Pattonu dejal, da je napad brezupen⁶². Slednji se je omajani časti in svojim načelom navkljub odločil, da napad prekine, saj ni želel nadaljnjih žrtev. Podobno razsodnost je pokazal tudi oktobra 1944 ob napadu na Fort Driant. Napad, ki je bil v začetku sicer uspešen, bi po Pattonovi oceni zahteval preveč žrtev. Zato je, kljub svojemu trdnemu prepričanju, da se enkrat začetni napad ne sme prekiniti, sprejel težko odločitev in napad prekinil.

Obe odločitvi sta istočasno tudi dokaz za njegovo izredno **samodisciplino**. V sicer redkih kritičnih situacijah je očitno znal krotiti svoj ekstremni egoizem⁶³ in ambicije ter požreti ponos. Seveda pa je to kvaliteto, ki je bila neločljivo povezana z močno voljo, potreboval in gradil že od sprejema na West Point dalje. Med obema svetovnjima vojnoma se je z neizčrpno energijo posvetil svojemu formalnemu in neformalnemu vojaško-strokovnemu izpopolnjevanju ter do leta 1932 izredno uspešno končal vse oblike šolanja, predvidene za poveljniški kader. Sočasno se je z velikim žarom posvetil tudi temeljitemu študiju vojaške zgodovine⁶⁴ ter drugih aspektov profesije, vse to pa je brez dvoma zahtevalo veliko samoodpovedovanja in samodisciplin⁶⁵, ki ju je izkazoval dolga leta tudi pod največjimi pritiski, sta vsekakor najboljša dokaza, da v ključnih situacijah ni ravnal impulzivno. To potrjujejo tudi njegove besede, ki jih navaja Province (2002: 22): »Že leta me obtožujejo naglih presoj. Temu ni tako saj sem temeljit preučevalec vojaških zadev in zato so mnenja, ki jih izražam, mogoče preveč predrzno, rezultat dolgoletnega razmišljanja in preučevanja.« Ta pot ga je pripeljala do celovitega in poglobljenega razumevanja umetnosti in veščine vojskovanja, kar se kaže tudi v priročnikih, usmeritvah, njegovih spominih in drugih tekstih, ki jih je napisal.

⁶¹ Patton se je zavedal, da mora poveljnik v določenih pogojih zavestno sprejeti tveganje. To je vidno v tretjem delu njegovih spominov, in sicer v drugem poglavju z naslovom »Earning my Pay (1980: 347-366).

⁶² Patton piše, da je imela divizija do takrat 26% izgub (1980: 356).

⁶³ Blumenson in Stokesbury poudarjata, da je bil Patton enako kot Montgomery ekstremen egoist (1990: 239).

⁶⁴ Blumenson in Stokesbury ugotavljata, da je bilo njegovo poznavanje vojaške zgodovine enormno (1990: 232), Province pa piše, da je Patton »preučeval, jedel, spal in živel zgodovino vojn ter bojevnikov od Xenofona, Alexandra, Scipia, Napoleona, Leeja in Granta« (2000: 23).

⁶⁵ Poleg drugih lastnosti, ki jih obravnavam še v nadaljevanju.

Njegovo razumevanje »skrivnosti zmage« ter filozofija bojevanja, ki se odražata v teh tekstih, pa kažeta tudi, da je bil **inteligenten** vodja, ki je znal videti dlje in prej, kot drugi. To npr. dokazuje njegovo razumevanje strateških in političnih ciljev Japonske v Pacifiku ter natančno predvidevanje vojaških metod, s katerimi naj bi te cilje dosegli. Podoben dokaz je tudi njegovo razumevanje kompleksnih razmer v severni Afriki ter prefinjene poteze, s katerimi je ohranil ravnotežje med glavnimi akterji. Seveda pa je znal to kvaliteto izrabiti tudi v pripravah in izvedbi operacij. To se npr. kaže v njegovi oceni razmer tik pred operacijo »Market Garden«⁶⁶. O teh razmerah je zapisal (1980: 115): »očitno je bilo, da nas (3. armado op.a.) ni nič ogrožalo«, in predlagal hiter prodor proti vzhodu s ciljem, da preseka »Siegfridovo črto« preden jo zasedejo Nemci. Zaradi operacije »Market Garden« je SHAEF, na škodo Pattonovih sil, preusmeril večino oskrbe proti severu in tako onemogočil nadaljevanje 3. armade proti vzhodu. Njegovo razmišljanje je očitno dokaz, da je razumel razmere na celotnem zahodnoevropskem vojskovališču in ne samo v svojem območju odgovornosti. Tako je odločitev SHAEF-a sicer sprejel, vendar je o njej zapisal (1980: 116): »da je to bila velika napaka vojne«. Podobno razumevanje situacije je pokazal tudi v predvidevanju ardenske ofenzive in zavezniškem protinapadu. 28. decembra 1944 naj bi se 11. oklepna divizija združila z 8. korpusom pri Neufchateauju in naslednji dan nadaljevala z napadom proti nemškimi silam. Zaradi zamude pri zbiranju sil za napad je poveljnik korpusa general Middleton zahteval en dan odloga, česar Patton ni sprejel in je vztrajal pri prvotnem načrtu. Napad je bil izredno uspešen, saj je 8. korpus udaril v bok več kot dvema nemškima divizijama, ki sta se pripravljali za protinapad.

Ta primer pa kaže, da Patton ni bil samo inteligenten vodja ampak, da je premogel tudi taktični instinkt, **pogum** in **čustveno stabilnost**. Ti dve povezani emocionalni lastnosti sta bili, poleg njegove samozavesti in pojave, vsekakor zaščitni znak njegove osebnosti. Obe lastnosti je pokazal že na začetku kariere – v »Kaznovalni ekspediciji« in v prvi svetovni vojni. To kaže npr. dogodek iz meuse-argonske ofenzive, ko je moštvo ene od tankovskih čet 301. brigade kopalo prehod za tanke skozi nemški obrambni sistem. Ko jih je pri delu presenetil ogenj nemških mitraljezov, so poiskali zaklon in prenehali z delom. Da bi jih opogumil se je Patton izpostavil in stopil iz zaklona na prsobran. Po tej demonstraciji

⁶⁶ Cilj te operacije, katere idejni oče je bil Montgomery, je bil, da 2. britanska armada ob podpori 1. zračno-desantnega korpusa hitro prodre skozi Nizozemsko, s severa obide »Siegfridovo črto«, vzpostavi mostišča na reki Ren in tako pripravi pogoje za kasnejše nadaljevanje operacij proti Porurju. V operaciji, ki je potekala v času od 17. do 26. septembra so zavezniške sile naredile številne velike napake, ki so jih Nemci večje izkoristili. V operaciji so imeli zavezniki hude izgube, načrtovani cilj pa ni bil dosežen.

poguma in samozavesti so se vojaki vrnili k delu in odprli vrzel, ki je tankom omogočila napad proti nemškim položajem. Podobno je pogum in hladnokrvnost izkazoval tudi med drugo svetovno vojno npr. 10. julija 1943, ko se je pri Geli je med bojem vozil skozi prvi ešalon, medtem ko so nemški tanki krenili v protinapad. Tako vedenje pa je bilo zanj bolj pravilo kot izjema, saj se je zavedal, da mora poveljevati čim bliže prvemu ešalonu. Nedvomno pa je bil pogum tudi zelo visoko na njegovi lestvici vrednot bojevnika. To kažejo npr. njegove besede (1980: 322): »Vsi ljudje se bojijo. Bolj ko so inteligentni, bolj se bojijo. Pogumen človek je tisti, ki se strahu navkljub, prisili in nadaljuje. Disciplina, ponos, samospoštovanje, samozavest in ljubezen do slave naredijo človeka pogumnega tudi, ko se boji.«.

Poleg teh emocionalnih lastnosti je dobesedno izžareval tudi izredne **fizične** kvalitete, ki so se sprva kazale v njegovih športnih uspehih⁶⁷, kasneje pa najbolj z njegovo bleščečo pojavo in energičnostjo. Nedvomna **fizična pripravljenost** pa ni bila samo posledica fizičnih predispozicij, ampak tudi njegovega zavedanja o pomenu dobre fizične pripravljenosti. To je očitno iz besed, ki jih je zapisal v VI. poglavju Usmeritev št. 1 za poveljnike korpusov, divizij in samostojnih enot: »Visoka fizična pripravljenost je vitalna za zmago. Obstaja več utrujenih korpusnih in divizijskih poveljnikov kot utrujenih korpusov in divizij. Utrujenost nas naredi strahopetce. Pripravljene možje se ne utrudijo.« (Patton, 1980: 377). Verjetno najbolj vidna lastnost pa je bil njegov bleščeči vojaški izgled. Brez spuščanja v podrobnosti je jasno, da se je »Gorgeous Georgie« vedno in na vsakem koraku zavedal pomena svoje pojave ter skrbno negoval izgled popolnega bojevnika.

Vrednote. Patton je vse življenje posvečal enemu samemu cilju – postati bojevnik *par excellence*. Na tej poti je sprejel in utelešal vse vrednote, ki so sodile k idealu. Nedvomno so pri tem imeli veliko zaslugo že njegovi starši ter vojaška tradicija družine, ki je bila prisotna v njegovem domu. Končno pa je sprejel te vrednote takrat, ko je prepoznal svoje poslanstvo z vsem, kar sodi zraven. Vendar pa patriotizma, dolžnosti, lojalnosti in časti ni zgolj sprejel, ampak jih je predvsem razumel kot del svojega bistva. V njegovih spominih se sicer od strani do strani kaže njegov **patriotizem in občutek dolžnosti**, vseeno pa o njegovem odnosu do teh vrednot največ povedo naslednje besede: »Da bi bil dober vojak, mora mož biti discipliniran, imeti samospoštovanje, biti ponosen na svojo enoto in

⁶⁷ Tako je npr. na West Pointu igral nogomet in dosegel rekord v teku čez nizke ovire na 220 yardov.

domovino, imeti visoko razvit občutek dolžnosti do tovarišev in nadrejenih ter imeti samozavest, ki izhaja iz izkazanih zmožnosti.« (1980: 317) Brez dvoma je bil tudi izredno **lojalen** – tako do nadrejenih kot tudi do podrejenih, kar prav tako dokazujejo njegovi spomini. Kažejo namreč, da je bil pogosto kritičen do odločitev in dejanj nadrejenih, pa vendar jim ni, kljub prepričanosti v svoj prav, vsaj v javnosti nikoli oporekal. To potrjuje tudi Provinceova ugotovitev (2002: 22), da je Patton čvrsto verjel v lojalnost od zgoraj navzdol in od spodaj navzgor. Bil je celo prepričan, da je lojalnost od zgoraj navzdol celo pomembnejša kot obratno, kar kaže tudi njegova stalna skrb za podrejene. To skrb je izkazoval tako z neposrednimi obiski pri vojaki, kot tudi z zahtevami, da častniki skrbijo za svoje podrejene tako med bojem kot izven boja⁶⁸. Zaradi takega odnosa do podrejenih, so mu slednji lojalnost vračali v enaki meri, kar kaže ugotovitev Blumensona in Stokesburya (1990: 231), da so: »delovali sijajno za njega.«.

3.2.2. Znanja

Izredni uspehi pri vodenju operacij v drugi svetovni vojni so vsekakor neizpodbiten in najboljši dokaz, da je general Patton poleg drugih kvalitiet razpolagal tudi z nespornimi taktičnimi, tehničnimi in konceptualnimi znanji. Temeljna **taktična** in **tehnična znanja** je seveda pridobil na vojaški akademiji in jih preizkusil med prvo svetovno vojno. Pomembna vloga, ki jo je imel med prvo svetovno vojno pri oblikovanju tankovskega korpusa, je seveda zahtevala, da ta znanja nadgradi in jih poveže v **konceptualna znanja**. Dokaz za slednja so vsekakor uspešno oblikovanje in uporaba prve tankovske brigade ameriške vojske, kot tudi prvi priročniki, ki jih je v zvezi z uporabo tankov napisal ravno Patton. Po končani prvi svetovni vojni je znanja in izkušnje sistematično nadgrajeval skozi različne formalne oblike usposabljanj. Poudariti moram, da je v dvajsetih in tridesetih letih izredno uspešno končal vse tečaje in šolanja, ki jih je takrat predvideval šolski sistem kopenske vojske ZDA za poveljniški kader. Seveda pa zgolj ta znanja ne bi bila dovolj, če jih ne bi kot poveljnik preizkušal tudi v praksi – najprej v miru, kasneje pa še v vojni. V želji, da bi dosegel poglobljeno razumevanje umetnosti vojskovanja, pa je veliko naredil tudi sam, kar pa mu ni bil težko, saj je bil vnet bralec del s področja vojaške zgodovine in drugih vojaško-strokovnih del. Tako je npr. podrobno preučil Fullerjevo delo »Memoirs of an Unconventional Soldier« ter kasneje še Montgomeryeve zapise o pridobljenih izkušnjah

⁶⁸ V VI. poglavju, z naslovom »Care of Men«, Usmeritev št. 1 za poveljnike korpusov, divizij in samostojnih enot je zapisal usmeritve glede skrbi za podrejene (1980: 390).

iz bojev v puščavi⁶⁹. Celovito in poglobljeno znanje ter raziskovalni duh so mu vsekakor omogočili, da se je lahko neposredno pred drugo svetovno vojno lotil podrobnega preučevanja amfibijskih operacij ter na začetku štiridesetih let še razvoja doktrine in taktike oklepni enot, kar znova dokazuje njegova konceptualna znanja. Tako ni presenetljiva ugotovitev Blumensona in Stokesburya (1990: 232), da je Patton celo življenje preučeval umetnost vojne, bil izreden poznavalec vojaške zgodovine, tehnični ekspert na različnih področjih od logistike in taktike do vodenja operacij, strokovnjak na področju doktrine ter odprt za inovacije.

3.2.3. Akcije

Pattonova dejanja pričajo, da je bil človek akcije, ki se je najbolje izkazal v ključnih trenutkih. Takrat je znal povezati vse svoje lastnosti in znanja v uporabno celoto ter na sebi lasten način vplivati na ljudi okrog sebe. Zgodovina nesporno kaže, da je bil izredno uspešen pri **načrtovanju** in **izvedbi operacij**. Pri tem gotovo ni potrebno navajati posameznih primerov, saj je dejstvo, da na bojišču nikoli ni doživel poraza. Seveda so k njegovim uspehom pomembno vplivali tudi podrejeni, ki pa jim je Patton zaupal in jih znal tudi izredno voditi. To npr. dokazuje primer iz zaključnih operacij na Siciliji, ko je 7. armada že napredovala na severu proti Messini. V podporo temu prodoru je bila načrtovana amfibijska operacija, za katero sta bila podrejena generala Bradley in Truscott prepričana⁷⁰, da je preveč tvegana in sta zato zahtevala njeno odložitev. Patton je obema najprej izrazil popolno zaupanje, vendar je vztrajal pri izvedbi operacije. Obema je tudi zagotovil, da bo v primeru neuspeha prevzel odgovornost nase. Operacija je bila popoln uspeh, istočasno pa tudi huda preizkušnja za Pattona, ki je o tem zapisal (1980: 359): »Preživel sem nemirno noč. Zelo težko je ukazati častnikoma, ki jima popolnoma zaupaš, da izvedeta operacijo, za katero oba mislita, da je neizvedljiva.«.

Seveda je njegovo vodenje temeljilo na medsebojnem zaupanju med njim in podrejenimi ter njegovimi nesporno izrednimi zmožnostmi **komuniciranja** in **motiviranja**. Vedel je namreč, da mora kot vodja igrati vlogo bojevnika in tako stimulirati podrejene, da dajo vse od sebe. Podrejeni so vlogo, ki jo je igral v svoji bleščeči opravi, ter njegova dejanja,

⁶⁹ Patton je v svoj izvod Montgomeryevega priročnika pisal opombe, ki kažejo na njegovo strinjanje z Montgomeryevimi ugotovitvami (Blumenson in Stokesbury, 1990: 236).

⁷⁰ General Bradley je bil takrat poveljnik 2. korpusa, general Truscott pa poveljnik 3. divizije.

lastnosti in tudi muhe zavestno sprejeli, kar se je izkazalo z izrednimi učinki – njegove formacije so zmagovale vedno in povsod.

Kot izrednega voditelja ga verjetno najboljše opisujejo besede, ki jih je v spomine zapisal general Sir Harold Alexander: »Patton je bil napadalec, pripravljen na vsako tveganje. Patton bi moral živeti v času Napoleonovih vojn – bil bi veličasten maršal pod Napoleonom. Kljub svoji drznosti, težavnosti in gnanju je bil general Patton izredno čustven človek. Imel je rad svoje može in oni so imeli radi njega. Bil sem z njim na fronti, ko je bil pozdravljen s prikazom vdanosti svojih vojakov in – kot sem videl – so tekle solze po njegovih licih.«⁷¹.

⁷¹ <http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/2WWpatton.htm>

4. GENERAL HEINZ WILHELM GUDERIAN

General Heinz Wilhelm Guderian nedvomno sodi v plejado velikih vojskovodij. V krogu nepoznavalcev je sicer manj razvpit kot so na primer general Patton ter maršala Rommel in Montgomery, zgodovinarji in vojaki pa ga postavljajo ob bok največjim vojaškim vodjem. Predvsem poklicni vojaki ga visoko cenijo kot nadarjenega, inventivnega, odločnega, učinkovitega in pogumnega vojaškega vodjo, ki se je potrdil v operacijah na Poljskem, v Franciji ter Sovjetski zvezi v prvih letih druge svetovne vojne, kot tudi z zadrževanjem zavezniških ofenzivnih operacij v zadnjih letih vojne.

4.1. Življenje in delo generala Guderiana

Heinz Wilhelm Guderian se je kot prvorojenec rodil Clari in Friedrichu Guderianu 17.6.1888 v Kulmu v vzhodni Prusiji. Stari starši, tako po očetovi kot po materini strani, so bili večinoma ne ravno premožni junckerji v Prusiji. Tako je bil edini poklicni častnik v ožjem sorodstvu Heinzov oče Friedrich, ki je ob rojstvu prvega sina služboval kot poročnik v 2. pomeranskem lovskem bataljonu. Friedrich Guderian je svojo vojaško kariero začel z vstopom v kadetski korpus leta 1872, v času velikih političnih, družbenih, tehnoloških in vojaških sprememb.

Guderianovi so se po rojstvu drugega sina leta 1891, najprej preselili v Colmar v Alzaciji, leta 1900 pa je sledila očetova premestitev in selitev družine v St. Avold v Loreni. Brata Heinz in Fritz sta v tem obdobju sprejela odločitev, da postaneta poklicna častnika. Vojaško šolanje sta začela leta 1901 na kadetski šoli v Karlsruheju, temu pa je sledilo obdobje šolanja na Glavni kadetski šoli v Gross Lichterfeldeju pri Berlinu, ki ga je Heinz zaključil z zrelostnim izpitom leta 1907. Po zaključku šolanja je bil razporejen na prvo dolžnost kot praporščak v 10. hanoverski lovski bataljon, katerega poveljnik v tem času je bil njegov oče. V času od aprila do decembra 1907 se je šolal na Vojni šoli v Metzju, čemur je sledilo napredovanje v čin poročnika v januarju 1908. Oktobra 1909 se je bataljon, v katerem je služboval, vrnil v matično garnizijo v Goslarju, kjer je Heinz spoznal Margareto

Goerne, s katero se je, po nekaterih težavah, zaročil februarja 1912. V času službovanja v Goslarju je spoznal, da bo moral razširiti svoja profesionalna znanja. Zato se je na očetovo pobudo udeležil tečaja za zveze in se 1. oktobra 1912 pridružil radio četi 3. telegrafskega bataljona v Koblenzu. S tem se je zanj začelo izredno pestro in dogodkov polno obdobje. Najprej se je 1. oktobra 1913 poročil z Margareto, štiri dni kasneje pa se je priključil predvidenemu triletnemu tečaju na vojaški akademiji v Berlinu. Na tečaj je bil izbran, po uspešno opravljenih sprejemnih izpiti, kot najmlajši med 168 častniki, kar je kazalo na veliko zrelost, vendar pa je začetek prve svetovne vojne pomenil tudi prekinitev njegovega šolanja. Z začetkom vojne pa sta se za zanj zgodila še dva pomembna dogodka. Z ženo sta 23. avgusta dočkala rojstvo prvega sina, prav tako ob začetku vojne pa mu je tudi umrl oče, s čimer je Heinz izgubil vzor človeka in vojaka.

1. avgusta 1914 je bila razglašena mobilizacija, Guderian pa je bil razporejen v težko brezžično postajo št. 3 iz sestave 5. konjeniške divizije 1. konjeniškega korpusa. Kljub nedokončanemu šolanju in rojstvu prvega sina je v vojno stopil verjetno bolj pripravljen kot večina njegovih vrstnikov častnikov. Med vojno je lahko v praksi preizkusil svoja nova znanja in pridobil pomembne izkušnje, ki so mu kasneje pomagale tako v oblikovanju novega rodu oklepnih enot kot tudi v uspešnem vodenju različnih formacij v operacijah Wehrmachta.

Izkušnje, ki jih je pridobil v vojni pa niso bile vezane samo na rod zvez, ampak tudi na druge rodove, nova orožja in nove oblike delovanj. Kot pripadnik 5. konjeniške divizije je že v prvem mesecu vojne opazil okornost pri premikih po težje prehodnem zemljišču, logistične probleme, izčrpanost moštva in konj, ki so v pohodu skozi Francijo do 31. avgusta premagali preko 320 km, ter veliko ranljivost konjenice. Nadalje je v praksi spoznal tudi okornost takratnih radijskih naprav, ki so bile nerodne za daljše Transporte na konjih. Drugi problem je predstavljal radijski promet nemške vojske, ki je večinoma potekal odprto, sicer pa so Francozi tako ali tako že osemindeset ur po začetku vojne razvozlati nemške kode. Tako je radijski promet nemških enot za Francoze pomenil neprecenljiv vir obveščevalnih informacij. Naslednja težava se je pokazala v neracionalnem načrtovanju in uporabi sredstev zvez, kar je povzročalo neodločnost in neučinkovitost v poveljevanju. V bojih 4. armade v Flandriji je spoznal neučinkovitost pozicijskega bojevanja ter uničujočo moč mitraljezov, ki so kosili nemške vojake v napadih na dobro utrjenega nasprotnika. Januarja 1916 je bil poslan kot obveščevalni

častnik v poveljstvo 5. armade, kjer je bil šest mesecev priča bojevanju, pri katerem naj bi se odločitev dosegla samo z uporabo sile in s popolno izključitvijo manevra. Julija 1916 je bil spet prestavljen nazaj v poveljstvo 4. armade v Flandrijo, zato ni videl debuta britanskih tankov na Sommi 15. septembra. Vendar takrat na poročila o tankih pravzaprav še ni reagiral, ampak je podobno kot večina v nemški vojski zgolj razmišljal o novih načinih uporabe že preizkušenih orožij. Leto 1917 je za nemško vojsko prineslo popolno defenzivo in poskus obnove, saj se je v prvih dveh letih vojne izčrpala, kar se je kazalo tudi v premajhnem številu in pomanjkljivem usposabljanju častnikov. V procesu obnove je nemška vojska oblikovala nove štabne častnike tako, da jih je pošiljala na prilagojene in praktične tečaje, ki so pokrivali vse štabne dolžnosti. Ti tečaji so vključevali tudi razporejanje častnikov na dolžnosti v poveljstva različnih ravni, v artilerijske enote ter na dolžnost poveljnikov bataljonov. Med častniki, ki so bili deležni takega usposabljanja je bil tudi Guderian, ki je tako nadaljeval ob začetku vojne prekinjeno šolanje. Aprila 1917 je bil prisoten, ko so Francozi prvič, in ne posebej uspešno, uporabili tanke v boju ob reki Aisne. Ključen dogodek za nastajajoči rod in prihodnost bojevanja pa se je zgodil novembra 1917, ko so zavezniki z dobro načrtovanim, množičnim in dinamičnim udarom tankov uspeli prebiti Siegfriedovo linijo pri Cambraisu. Guderian je bil sicer ob tej operaciji v poveljstvu armadne skupine C in oddaljen od Cambraisa, kljub temu pa je ta uspešni udar tankov pomenil prelomnico tudi zanj. Bil je namreč razočaran zaradi pasivnosti nemške vojske ter nesposobnosti generalštaba, da sprevidi potencialne novega orožja. Ob tem udaru, katerega idejni oče je bil Fuller, pa je Guderian že spoznal temeljno kvaliteto tankov – to je zmožnost, da v bojevanje znova vnesejo dinamiko. V začetku leta 1918 je pri Sedanu zaključil dvomesečni tečaj za generalštabne častnike, 28. februarja pa je bil premeščen v generalštabno službo. Maja 1918 je bil postavljen za načelnika zaledja 38. rezervnega korpusa. Tako je bil prisiljen preučevati probleme logistike, kar se je v kasnejšem obdobju njegove kariere izkazalo kot še ena dragocena izkušnja. Vendar pa to ni bila zadnja Guderianova postaja v tej vojni. Prvo svetovno vojno je namreč končal v činu stotnika kot glavni operativni oficir nemške vojaške misije pri avstro-ogrski vojski v okupirani Italiji.

Obdobje od konca vojne do leta 1920 je bilo za Guderiana polno pretresov. Nestabilne razmere v povojni Nemčiji so bile še dodatno zaostrene zaradi ostrih določb Versajskega sporazuma ter nevarnosti, ki jo je predstavljala boljševiška Rusija. To so bili odlični pogoji za razraščanje nemškega nacionalizma, kar se je kazalo tudi v ustanovitvi paravojaških formacij »Freikorps«, katerih cilj je bil boj proti nemški revoluciji, sovražniku z vzhoda in

obnovitev nekdanje nemške moči. V zaostrenih razmerah na vzhodu je bil stotnik Guderian kot štabni častnik marca 1919 najprej prestavljen v Bartenstein v mejno zaščitno službo Sever, ki je bila takrat pod poveljstvom generalpolkovnika von Seeckta. Spomladi 1919, ko so boljševiki močno pritisnili na baltske države, so bile tam angažirane tudi formacije »Freikorps«, med katerimi je bila najmočnejša t.i. »Železna divizija«⁷², v katero je bil junija 1919 razporejen tudi Guderian. Obdobje službovanja v tej diviziji je bilo zanj prelomno in prežeto z močnimi čustvi. Čustveni mir mu je prinesla šele premestitev v 10. brigado Reichswehr ter januarja 1920 postavitvev na mesto poveljnika čete v njegov stari 10. lovski bataljon. S tem se je zanj končalo obdobje, v katerem bi prvič lahko podlegel skrajno nacionalistični in reakcionarni ideologiji. Do konca leta 1921 se je ukvarjal izključno z usposabljanjem pehotne čete, kar mu je po eni strani omogočalo udeležbo na vajah najnižje ravni, po drugi strani pa pridobivanje izkušenj na področju, zanj zelo pomembnih, odnosov med častnikom in podrejenim moštvom.

Leto 1922 pomeni začetek Guderianove udeležbe v razvoju nemških oklepnih in mehaniziranih enot. Najprej ga je jeseni leta 1921 poveljnik polka vprašal, ali se želi vrniti v generalštab⁷³, kar je bilo zanj veliko presenečenje⁷⁴. Ta možnost se mu je odprla, ko je general von Tschischwitz⁷⁵ zahteval generalštabnega častnika, ki bi preučeval možnosti uporabe motoriziranega transporta v bojni vlogi. Preden je prevzel nove naloge, je bil odrejen v 7. bavarski motorizirani bataljon, v katerem je, pod vodstvom majorja Lutza, nabiral izkušnje na področju motoriziranih sil. Po tej kratki epizodi je aprila 1922 prevzel novo dolžnost pri generalu von Tschischwitzu⁷⁶, kjer se je takoj začel intenzivno ukvarjati z vprašanji tehnike ter uporabe motoriziranih sil. S temeljitim in sistematičnim preučevanjem je kmalu spoznal, da je bistveno zagotoviti ustrezno zaščito motoriziranega transporta ter oblikovati popolnoma motorizirane formacije s podporo artilerije, inženirstva in tankov. Iskanje odgovorov na porajajoča se vprašanja ga je pripeljalo do pogovorov z redkimi preživeliimi nemškimi tankisti iz prve svetovne vojne ter študija razpoložljive

⁷² Nekdanja »Železna brigada« pod poveljstvom majorja Josepha Bischoffa je v tem času prerasla v formacijo z okrog 15.000 možmi, razporejenimi v tri polke, ter pripadajočo artilerijsko podporo.

⁷³ V skladu z Versajskim sporazumom nemška vojska ni smela imeti generalštaba. Namesto tega je bila v okviru glavne uprave vojske (Heeresleitung) oblikovana t.i. uprava sil (Truppenamt), v bistvu prikriti generalštab.

⁷⁴ Guderian piše, da je bil presenečen, saj omejitve Versajskega sporazuma niso dajale realnih možnosti za zgledno vojaško kariero (Guderian, 1961: 15).

⁷⁵ General von Tschischwitz je bil takrat načelnik oddelka motoriziranih sil (Guderian, 1999: 9).

⁷⁶ Ob prevzemu nove dolžnosti se je izkazalo, da se bo moral ukvarjati z vprašanji logistike. Zato je Guderian protestiral in zahteval premestitev nazaj v 10. lovski bataljon, kar so nadrejeni zavrnili (Guderian, 1961: 17).

literature vodilnih strokovnjakov in vizionarjev na tem področju – J. F. C. Fullerja, Giffard le Quesne Martela in B. L. Harta. Ti avtorji so v svojih delih zagovarjali velike zmožnosti tanka ter potrebo, da tank kot bojno sredstvo postane več kot le podpora pehote. Na Guderiana so velik vtis naredile predvsem ideje Fullerja, ki je zagovarjal globoke udare tankovskih formacij v sovražnikovo zaledje ter oblikovanje oklepnih divizij, ki bi v svoji sestavi združevale tanke ter mehanizirano pehoto.

Zaradi temeljitih študij in nekaterih strokovnih člankov, ki jih je objavil je dobil status strokovnjaka na tem področju, kar ga je pripeljalo do pedagoškega dela. V času od oktobra 1924 do oktobra 1927 je namreč častnikom transportnega korpusa⁷⁷ predaval taktiko in vojaško zgodovino. Februarja 1927 je napredoval v čin majorja, oktobra pa je prevzel novo dolžnost v transportnem oddelku uprave sil⁷⁸, vendar je do leta 1930 še vedno izvajal tudi pedagoško delo. Občasno je namreč predaval taktiko tankovskih enot častnikom štaba za motorizacijo, kar ga je prisililo, da se vrne k problemom uporabe oklepnih enot. Te probleme pa je do leta 1929 lahko preučeval samo teoretično, saj je Versajski sporazum Nemčiji med ostalim prepovedoval tudi tanke. Guderian je sicer določene praktične izkušnje pridobival na vajah, na katerih pa so v vlogi tankov nastopale zgolj platnene makete. Leta 1929 pa je na službeni poti na Švedskem končno prvič videl in vozil pravi tank, in sicer zastareli nemški LK II iz prve svetovne vojne. Istega leta je tudi oblikoval prepričanje, da so tanki lahko učinkoviti samo, če so enote, ki jih podpirajo, enako mobilne kot tanki. Prepričan je bil tudi, da morajo v večrodovskih enotah imeti glavno vlogo tanki, zato je že v tem obdobju zagovarjal oblikovanje oklepnih divizij in nasprotoval konceptu pridruževanja tankov pehotnim divizijam. Februarja 1930 je na predlog polkovnika Lutza⁷⁹ prevzel poveljevanje v 3. pruskem motoriziranem bataljonu, ki so ga sestavljale četa oklepnih avtov, četa motociklov, četa izvidniških tankov in četa protioklepnih topov. Slednji dve sta bili sicer opremljeni zgolj z maketami, vendar so bataljonske vaje Guderianu kljub temu omogočale, da je preizkusil določene zamisli in drugim delom Reichswehra⁸⁰ prikazal uporabnost »mehaniziranih« enot.

⁷⁷ Guderian piše, da je predavanje zahtevalo veliko dela, slušatelji pa so bili zelo kritični (Guderian, 1961: 19).

⁷⁸ Transport-Abteilung des Truppenamts.

⁷⁹ Nekdanji poveljnik 7. bavarskega motoriziranega bataljona, v katerem je služboval Guderian.

⁸⁰ Originalen naziv takratne nemške vojske.

Leta 1931 je upokojenega generala von Stülpnagla⁸¹ na mestu inšpektorja motoriziranih enot zamenjal general Lutz, oktobra istega leta pa je podpolkovnik Guderian postal njegov načelnik štaba. To partnerstvo, v katerem je bil Guderian »spiritus agens«, general Lutz pa ga je brez zadržkov podpiral, se je v naslednjih letih izkazalo kot ključno za oblikovanje nemških mehaniziranih enot. Kmalu sta bila prepričana, da bo razvoj tankov moral omogočiti njihovo operativno uporabo v vlogi odločilnega roda. V tem smislu jima je bilo jasno, da to zahteva najprej oblikovanje oklepnih divizij, nato pa še oklepnih korpusov. S temi idejami pa sta naletela na nasprotovanje tradicionalnih rodov, predvsem konjenice, artilerije in pehote, ki so v tankih in drugih oklepnih vozilih videli zgolj sredstvo za podporo pehote oziroma konjenice⁸². Sočasno z razvojem koncepta uporabe oklepnih enot sta bila oba intenzivno vključena tudi v tehnični razvoj prvih nemških tankov. Njun delež pri razvoju je bil predvsem ta, da sta opredelila zahteve glede taktično-tehničnih lastnosti za bodoči lahki in srednji tip tanka⁸³. Podobno kot koncept o vodilni vlogi oklepnih enot je tudi tehnični razvoj tankov naletel na številna nasprotovanja in tehnične težave⁸⁴. Vendar pa so ta nasprotovanja in težave trajale samo še kratek čas.

S postavitvijo generalov von Blomberga za ministra vojske, von Reichenaua za njegovega načelnika štaba in von Fritscha za poveljnika kopenske vojske⁸⁵ leta 1933, so se razmere za razvoj nemških oklepnih enot bistveno izboljšale, saj so bili ti generali pristaši novih idej in polni razumevanja za razvoj oklepnih enot. Po drugi strani pa so se oklepne enote nemške vojske od prihoda Hitlerja na oblast naglo razvijale tudi in predvsem zahvaljujoč njegovi militaristični politiki, čeprav pri tem niso imele nobene posebne prioritete⁸⁶. Vseeno pa sta Guderian in Lutz še vedno morala biti bitko za oblikovanje oklepnih divizij, in sicer s konzervativnim načelnikom generalštaba generalom Beckom, ki je bil v začetku sploh proti formiranju oklepnih enot. Od leta 1934 pa so stvari kljub Beckovem

⁸¹ General von Stülpnagel je bil Guderianu nadrejen, vendar je slednji od njega dobil malo podpore (Guderian, 1961: 25).

⁸² Koncept uporabe tankov v podpori pehote je bil še posebej značilen za francosko vojsko. Ob nemškem napadu spomladi 1940 se je ta koncept v primerjavi z »Guderianovim« konceptom pokazal kot popolnoma neuspešen.

⁸³ Guderianov prispevek je bil še posebno pomemben na področju sredstev zvez v tankih.

⁸⁴ Guderian v svojih spominih piše o razhajanjih med njim na eni ter načelnikom uprave za oborožitev in inšpektorjem artilerije na drugi strani glede kalibra tankovskih topov (1961: 28).

⁸⁵ Chef der Heeresleitung.

⁸⁶ Uprava za oborožitev (Heereswaffenamt) je pri več tovarnah naročila izdelavo prvih prototipov, ki so bili zaradi omejitev Versajskega sporazuma skriti pod kodnim imenom Landwirtschaftlicher Schlepper (traktor). Kot izhodišče za konstrukcijo so bile uporabljene šasije dveh britanskih tanket Carden Loyd Mark IV, ki jih je nemška vojska na skrivaj kupila od Rusije leta 1932. Po testih v letih 1933/34 se je aprila 1934 začela redna proizvodnja prvega nemškega tanka PzKpfw I (Panzerkampfwagen I).

nasprotovanju sorazmerno hitro napredovale. Poleti 1934 je bilo najprej ustanovljeno poveljstvo oklepnih enot⁸⁷ katerega poveljnik je postal general Lutz, polkovnik⁸⁸ Guderian pa njegov načelnik štaba. Že leto kasneje je to poveljstvo organiziralo prvo večjo vajo razpoložljivih oklepnih sil, ki so bile v ta namen združene v divizijo. S to vajo sta Lutz in Guderian, kljub nekaterim težavam⁸⁹ dokazala, da so premiki in bojevanje velikih oklepnih formacij možni. Oktobra 1935 je bilo vztrajno delo končno nagrajeno z ustanovitvijo prvih treh oklepnih divizij. Te so bile združene pod poveljstvom oklepnih enot na ravni korpusa, Guderian pa je bil postavljen za poveljnika 2. oklepne divizije. Kot poveljnik divizije je bil sicer oddaljen od centra odločanja, vendar pa je po drugi strani lahko svoje dotedanje delo nadgradil v praksi. Leti 1936 in 1937 sta za zanj potekali zelo mirno, kljub prvim resnim znakom bližajoče se vojne⁹⁰. Avgusta leta 1936 je napredoval v čin generalmajorja, pozimi istega leta pa je po ukazu generala Lutza začel pisati knjigo »Achtung Panzer!«, ki naj bi nemške oklepne enote približala čim širšemu krogu ljudi. Po tem se je končalo obdobje miru tako za zanj kot tudi za Evropo.

Februarja leta 1938, ko je Hitler osebno prevzel poveljevanje nad oboroženimi silami⁹¹ ter odstranil nekaj dotedanjih vodilnih generalov, je Guderian napredoval v čin generalpodpolkovnika in prevzel poveljevanje nad 16. armadnim korpusom. Marca je že sledil »Anschluss« Avstrije, oktobra istega leta pa še pripojitev Sudetov. Obakrat je z oklepnimi enotami⁹² sodeloval tudi Guderian. V obeh pohodih, ki so se za nemške enote kljub številnim težavam in improvizacijam⁹³ končali uspešno, so nemške oklepne enote in Guderian pridobili pomembne izkušnje⁹⁴ za kasnejše vojne operacije. Uspešno poveljevanje in delovanje oklepnih enot mu je prineslo novo postavitev, saj je bil že novembra 1938 postavljen za načelnika »hitrih enot«⁹⁵ in napredovan v čin generala oklepnih enot.

⁸⁷ Kommando der Kraftfahrtruppen.

⁸⁸ V čin polkovnika je napredoval 1. aprila 1933.

⁸⁹ Eno največjih težav so predstavljala neustrezna sredstva zvez (Macksey, 2003: 63).

⁹⁰ Guderian omenja priključitev Porenja spomladi 1936 pri kateri njegova divizija ni sodelovala (1961: 42).

⁹¹ Wehrmacht.

⁹² Ob »Anschlusu« je Guderian poveljeval 2. oklepni diviziji s pridodanim SS polkom »Adolf Hitler«, v pripojitvi Sudetov pa je poveljeval 16. armadnemu korpusu.

⁹³ Poveljnik 2. oklepne divizije general Veiell je bil na nemško-avstrijski meji pred vstopom v Avstrijo brez karte Avstrije in brez goriva za nadaljnji premik (Guderian, 1961: 59).

⁹⁴ Guderian v spominih omenja predvsem izkušnje glede zanesljivosti tankov na pohodih ter izkušnje z logistiko (1961: 63-64).

⁹⁵ Schnellen Truppen.

Avgusta leta 1939, ko je bil napad na Poljsko že neizbežen, je postal poveljnik 19. armadnega korpusa in v tej vlogi tudi sodeloval v napadu na Poljsko. V tem napadu je bil s svojim korpusom na čelu armadne skupine Sever ter 4. armade in je najprej energično in uspešno sodeloval v napadu na močno branjeni poljski koridor, v nadaljevanju operacije pa je prodrl do reke Bug ter strl upor Poljakov v Brest-Litovsku. Vojna proti Poljski je bila izrednega pomena tako za oklepne enote kot zanj, saj je uspel v praksi preizkusiti in dokazati učinkovitost konceptov, ki jih je zagovarjal. Takoj po končani vojni s Poljsko je nemška vojska začela neposredne priprave za vojno na zahodu.

V načrtovanju napada in preigravanjih⁹⁶ je sodeloval tudi Guderian, ki je vztrajal, da se razpoložljive oklepne sile uporabijo koncentrirano in s presenečenjem na težiščni smeri, kar bi omogočilo globok prodor z ešaloniranim klinom in izkoriščenje začetnega uspeha⁹⁷. Kljub določenim nasprotovanjem v najvišjih vojaških krogih pa je v vojni maja in junija 1940 uspel uveljaviti svoj koncept in je s svojim korpusom odigral eno od ključnih vlog. Z bliskovitim prodorom v treh vzporednih kolonah skozi Luksemburg in Belgijo, prehodom preko reke Meuse pri Sedanu in energičnim nadaljevanjem skozi Amiens je Guderian s svojim korpusom v manj kot mesecu dni prodrl do Calaisa in Dunkirka. Tako je na najboljši možni način demonstriral uspešnost oklepnih enot, pravilnost svojih konceptov in v bistvu definiriral »Blitzkrieg«. Po uspešnem zaključku operacij v Franciji je 19. julija 1940 napredoval v čin generalpolkovnika, novembra istega leta pa je bil postavljen za poveljnika 2. oklepne skupine.

Skoraj natančno leto dni po zaključku vojne v Franciji je ob napadu na Sovjetsko zvezo poveljeval 2. oklepni skupini⁹⁸ v sestavi armadne skupine Center. V začetni fazi operacije je s svojo oklepno skupino uspešno prodrl na smeri Brest-Litovsk – Minsk – Smolensk, po spremembi težišča operacij pa je sodeloval v operacijah v Ukrajini. V začetku oktobra je bil postavljen za poveljnika 2. oklepne armade in sodeloval v prvi nemški ofenzivi na Moskvo, ki pa ni dosegla cilja. Novembra je sodeloval tudi v drugem poskusu osvojitve Moskve in jo resno ogrozil z juga, vendar je bil v začetku decembra zaradi sovjetske protiofenzive prisiljen preiti v obrambo. S tem pa se je zanj za nekaj časa tudi končala

⁹⁶ Srbski izraz, uporabljen v prevodu Guderianovih spominov, je »ratne igre«, kar je primerljivo z angleškim izrazom »Wargame«.

⁹⁷ Guderian opisuje, kako je načelnik generalštaba kopenske vojske general Halder nasprotoval njegovim idejam in zagovarjal »splošni združeni napad« (1961: 105).

⁹⁸ 2. oklepna skupina je bila formacija v rangu armade. Vključevala je tri oklepne korpusse s skupaj desetimi divizijami. 5. oktobra 1941 se je skupina preimenovala v 2. oklepno armado pod poveljstvom Guderiana.

aktivna vojaška kariera. Hitler je namreč svoje nezadovoljstvo zaradi neuspešnega poteka vojne preusmeril proti nekaterim vodilnim a »nediscipliniranim« generalom in jih odpustil z dolžnosti. Med temi je bil tudi Guderian, ki je bil 26. decembra 1941 prestavljen v rezervo vrhovnega poveljstva kopenske vojske. V času do ponovnega aktiviranja je poskušal živeti umirjeno družinsko življenje⁹⁹ na posestvu, ki ga je oktobra 1942 kot nagrado dobil od Hitlerja¹⁰⁰.

Zaradi različnih vzrokov, med katerimi je bil verjetno najpomembnejši vrsta nemških porazov¹⁰¹, so Hitler in njegov krog iskali nove, tudi kadrovske rešitve. Ob podpori nekaterih višjih častnikov vrhovnega poveljstva kopenske vojske ter po pogovoru s Hitlerjem je bil Guderian 1. marca 1943 postavljen na mesto glavnega inšpektorja oklepnih enot¹⁰². Kot najvišji častnik v poveljstvu oklepnih enot je bil neposredno podrejen Hitlerju ter zadolžen za razvoj oklepnih enot, njihovo organizacijo in usposabljanje, sodelovanje pri tehničnem razvoju, oblikovanje novih formacij in doktrine ter izdajanje pravilnikov. Takoj po prevzemu nove dolžnosti je oblikoval svoj štab z izkušenimi podrejenimi, s katerimi je v izredno kratkem času oblikoval koncept reorganizacije in nalog oklepnih enot v letih 1943 in 1944. V jedru tega koncepta je bila reorganizacija oklepnih divizij, reorganizacija poveljevanja in racionalizacija proizvodnje oklepnih vozil. Tako naj bi oklepne enote postale samozadostna sila znotraj Wehrmachta. Pri realizaciji teh idej je sicer naletel na različna nasprotovanja tudi najvišjih političnih in vojaških krogov¹⁰³, vendar je kljub temu, v navezi z ministrom za oborožitev Speerom, dosegel dramatično povečanje mesečne proizvodnje tankov, odpravo določenih tehničnih in taktičnih pomanjkljivosti ter preprečil prekinitev proizvodnje starejših modelov tankov¹⁰⁴.

⁹⁹ Macksey opisuje težave, ki jih je imel Guderian v tem obdobju. Poslabšalo se mu je zdravstveno stanje, bil je zaskrbljen zaradi ženine bolezni, poleg tega pa je bil deležen številnih zunanjih pritiskov s strani nacističnih agentov, zgodovinarjev in nekaterih predstavnikov protihitlerjevskih zarotnikov. (Macksey, 2003: 161-162).

¹⁰⁰ Ta nagrada je bila po vojni povod za številne obtožbe na račun Guderiana.

¹⁰¹ Gre za poraze ob koncu leta 1942 in v začetku leta 1943 v severni Afriki in v Sovjetski zvezi (Stalingrad).

¹⁰² Generalinspekteur der Panzertruppen.

¹⁰³ Bil je neuspešen v pogovorih s Himmlerjem, da bi se formacije oklepnih divizij SS izenačile s formacijami oklepnih divizij Wehrmachta. ter v poskusih, da bi samovozna artilerijska orožja podredil oklepnim enotam. Prav tako ni uspel doseči umika preostalih oklepnih enot iz severne Afrike.

¹⁰⁴ Ustavitvi proizvodnje PzKpfw IV je nasprotoval zaradi tehničnih pomanjkljivosti novih tankov PzKpfw V (Panter) in PzKpfw VI (Tiger), njihovega premajhnega števila ter neizurjenosti posadk na novih modelih.

Vse to pa ni preprečilo naslednjega nemškega neuspeha. Poleti 1943 so nemške sile v operaciji »Citadela«¹⁰⁵ poskušale prevzeti iniciativo na vzhodni fronti. Operacija, ki se je začela 5. julija 1943, je bila neuspešna in po njej je bila Nemčija dokončno potisnjena v defenzivo. Po takem razvoju dogodkov in zaradi vizije neizbežnega poraza Nemčije, so Hitlerjevi nasprotniki iz vrst Wehrmachta začeli načrtovati njegovo odstranitev. Tako so jeseni 1943 in spomladi 1944 močno povečali svoje aktivnosti in večkrat poskušali na svojo stran pridobiti tudi Guderiana. Ta se je, kljub svojemu nasprotovanju Hitlerju¹⁰⁶, uspel izogniti neposrednim povezavam z zarotniki, kar mu je po neuspešnem poskusu atentata na Hitlerja rešilo življenje¹⁰⁷.

Tako je še naprej ostal glavni inšpektor oklepnih enot, poleg tega pa je bil 21. julija 1944 postavljen še na mesto načelnika vrhovnega poveljstva kopenske vojske, kar pa je bila zgolj »marionetna« funkcija. Na tem položaju namreč ni imel nikakršne pravice za poveljevanje, saj je o vsem odločal Hitler, kar je povzročalo stalne spore med obema in posledično odstranitev Guderiana iz vojske¹⁰⁸. 28. marca 1945 je bil namreč poslan na bolniški dopust. Ob koncu vojne je skupaj s štabom glavne inšpekcije oklepnih enot 10. maja 1945 padel v roke ameriških sil in postal vojni ujetnik. Po predhodnih zaslišanjih je bil sicer poslan v Nürnberg, kjer pa mu niso sodili. Sovjeti so ga sicer hoteli obtožiti vojnih zločinov, vendar se zahodni zavezniki s tem niso strinjali. Leta 1946 je bil zaprt v Allendorfu in Neustadtu, od koder je bil izpuščen leta 1948. V naslednjih letih se je predvsem posvetil pisanju spominov in nekaterih drugih del. Umrli je 14. maja 1954 v Schwangau bei Füssen, štirinajst let po odločilnem prehodu preko Meuse pri Sedan.

4.2. Voditeljske lastnosti generala Guderiana

Podobno kot pri ostalih velikih vojaških vodjih je tudi pri generalu Guderianu težko zajeti vse lastnosti oziroma kvalitete, zaradi katerih ga lahko imamo za enega največjih

¹⁰⁵ Tej operaciji, ki je kulminirala v tako imenovani »Kurski bitki«, je Guderian nasprotoval zaradi več razlogov. V svojih spominih jo imenuje tudi »nesrečna ofanziva« (1961: 363) in ugotavlja, da je Nemčija z neuspehom te operacije utrpela odločilen poraz (1961: 364-365).

¹⁰⁶ Macksey natančno opisuje ozadje Guderianovega odnosa in nasprotovanj do Hitlerja ter stike zarotnikov z Guderianom (Macksey, 2003: 171-173 in 179-188).

¹⁰⁷ Atentat 20. julija 1944 je načrtovala skupina zarotnikov, neposredni izvajalec pa je bil polkovnik Klaus von Stauffenberg. Neuspelem atentatu so sledile likvidacije številnih častnikov, ena od žrtev pa je bil tudi feldmaršal Erwin Rommel, ki je bil prisiljen storiti samomor.

¹⁰⁸ Spori so dosegli vrhunec v začetku februarja 1945, ko je Guderian neuspešno poskušal prepričati Hitlerja, da je potrebno po morsk poti evakuirati nemške sile, obkoljene na Kurlandu (Guderian, 1961: 489-490).

vojskovodij novejše zgodovine. Nemogoče pa je te lastnosti zajeti in jih izpostaviti v neki celoviti, vseobsegajoči lastnosti. Tako npr. Macksey povzema Guderiana, ko ga označuje kot posebneža (2003: 9) in se sprašuje ali je bil vizionar, tehnik, genij ali najboljši nemški general (2003: 213). Ugotavlja pa, da je bil Guderian človek idej in je posedoval redko zmožnost, da je svoje ideje uresničil v praksi. Builder, Bankes in Nordin ga opredeljujejo kot tehnika, ki je poznal omejitve svojih sil in našel načine, da te omejitve obide (1999: 54).

V nadaljevanju, na podoben način kot v prejšnjem poglavju, na posameznih primerih predstavljam nekatere njegove lastnosti in dejanja, zaradi katerih je dosegel odličnost in ga zato lahko imamo za velikega vojaškega vodjo.

4.2.1. Karakter

General Guderian je bil v vsakem primeru zelo barvita osebnost, kar se je med ostalim kazalo tudi v pogostokrat zelo samosvojem in tveganem vedenju. Prav zaradi te barvitosti je nemogoče izpostaviti posamezne lastnosti in vrednote kot pomembnejše od drugih. Vsekakor pa lahko ugotovim, da je svoje lastnosti znal uporabiti sebi v prid, tako v odnosu do podrejenih, kot tudi do sebi enakih in nadrejenih. Preden preidem na opis njegove osebnosti predstavljam nekatere, po mojem prepričanju najpomembnejše zunanje dejavnike, ki so vplivali tako na oblikovanje njegove osebnosti kot tudi na njegova dejanja.

Zunanji dejavniki, ki so vplivali na oblikovanje njegove osebnosti, so bili sicer številni, kljub temu pa so se njegove izrazite osebnostne lastnosti pokazale že zelo zgodaj in se v poznejšem obdobju življenja niso spreminjale. Njegova osebnost se je že od mladih nog oblikovala v posebnem »junkerskem« okolju, za katerega je vsekakor bilo značilno ohranjanje tradicij in vojaških vrednot. Prav tako so na njegovo družino in njega vplivale tudi razmere v Nemčiji ob koncu 19. in v začetku 20. stoletja, predvsem razraščanje nacionalizma ter krepitev militarizma.

V zgodnejšem obdobju življenja je na oblikovanje njegove osebnosti močno vplival predvsem njegov oče Friedrich. Na sina je vsekakor vplival s svojim vedenjem in vrednotami poklicnega vojaka, specifično vzgojo in tudi z nekaterimi nasveti. Tako Macksey ugotavlja (2003: 4), da je kariera Guderianovega očeta sovpadala z velikimi spremembami in novimi idejami, ki jih je v vojski uveljavljal Moltke. Friedrich Guderian

je kot mlad častnik te ideje in spremembe pozdravljal, to svojo odprtost za novo pa je prenesel tudi na svoja sinova. Prav tako je treba omeniti tudi podporo očeta, ki sta jo bila deležna Heinz in njegov brat Fritz, ko sta se odločila, da postaneta poklicna častnika¹⁰⁹ ter Heinzovo zadovoljstvo, ko je bil leta 1907 razporejen v 10. hanoverski bataljon pod poveljstvom njegovega očeta. Slednji je tako vplival na Heinza kot poveljnik in kot oče¹¹⁰. Kako velik je bil ta vpliv, najbolje odražajo besede, ki jih je Guderian zapisal v spominih, ko pravi, da je ob očetovi smrti »izgubil vzor človeka in vojaka« (1961: 12). To kaže, da je oče na sina prenašal tako vojaške in človeške vrednote, kot poveljnik bataljona pa tudi vojaška znanja.

Prav tako v zgodnjem obdobju, do začetka prve svetovne vojne, je na Guderiana močno vplivalo tudi šolanje na kadetskih zavodih, v katerih je vladala železna pruska disciplina in dril. Kljub še danes živim stereotipom o pruski togosti ter uniformnosti, pa je ta šolski sistem vendarle spodbujal gojence k razvijanju in izražanju lastnega mišljenja – do sprejetja odločitve. Macksey ugotavlja (2003: 4), da je ta sistem kadete sicer šolal »za priznavanje avtoritete, vendar šele potem, ko so bili argumenti izčrpani.« Kakorkoli že – Guderian je na šolanjih in usposabljanjih, do izbruha prve svetovne vojne, pridobil ne samo splošno izobrazbo ter tehnična in taktična znanja, ampak je tudi skoraj v celoti oblikoval svoje osebne lastnosti.

Izreden pomen in vpliv v njegovem življenju je imela tudi žena. Ta vpliv je postal pomemben predvsem neposredno po koncu prve svetovne¹¹¹ in med drugo svetovno vojno. Žena ga namreč ni samo podpirala v karieri, ampak ga je tudi umirjala in mu svetovala v težkih trenutkih¹¹². Aktivna udeležba v prvi svetovni vojni Guderianu ni prinesla samo praktičnih vojnih izkušenj in prvih sporov z nadrejenimi, ampak tudi pomembno spoznanje, da je način bojevanja, značilen za to vojno, popolnoma neuspešen, ker kljub ogromnim žrtvam ni omogočal uresničitve vojaških ciljev.

¹⁰⁹ Guderian v spominih piše, da so starši to odločitev podprli ne samo zaradi želje sinov, ampak tudi zaradi skromnih materialnih zmožnosti ter nezmožnosti nadaljnjega šolanja sinov v St. Avoldu (1961: 11).

¹¹⁰ Macksey opisuje Heinzovega očeta kot poveljnika, katerega so imeli radi in se ga bali tako v družini kot v bataljonu (2003: 5).

¹¹¹ V obdobju njegovega služenja v »Freikorps« in sicer v Železni diviziji.

¹¹² To umirjanje in svetovanje je razvidno iz delov korespondence z ženo, ki jih v svoji delih navajata tako Guderian kot Macksey.

Kot zadnjega med zunanjimi dejavniki, ki so vplivali na njegova dejanja, bi omenil njegovo komunikacijo z najvišjimi vojaškimi in političnimi krogi Hitlerjeve Nemčije. Ta dejavnik seveda ni več mogel vplivati na oblikovanje njegove osebnosti, vsekakor pa je v določeni meri vplival na njegova dejanja. Našteti dejavniki seveda niso bili edini, ki so vplivali nanj, so pa vsekakor bistveno vplivali tako na njegove osebnostne lastnosti kot vrednote.

Lastnosti. Pogostokrat uporniški general je bil vsekakor močna osebnost in je razpolagal s primernimi **mentalnimi, emocionalnimi in fizičnimi lastnostmi**. Bil je človek **izredno močne volje**, ki jo je, po Mackseyu (2003: 215), vedno hotel uveljaviti – če ne takoj, pa v bližnji prihodnosti. Ta izrazita lastnost, ki jo je Guderian stalno kazal, ga je večkrat postavila pred resne preizkušnje. Tako je npr. izkazoval svojo močno voljo v obdobju od leta 1930 do leta 1935, ko je bil intenzivno vključen v oblikovanje oklepnih enot. Uresničitev njegovih idej o proizvodnji prvih nemških tankov in oblikovanju prvih oklepnih divizij, je glede na številne nasprotnike, politične, tehnične in druge težave seveda zahtevala nezlomljivo voljo. V drugi svetovni vojni je njegova močna volja npr. prišla do izraza v obdobju načrtovanja in izvedbe operacij v Franciji. Njegova osebnost se je v celoti izrazila že v času, ko je nemški vojaški in politični vrh pripravljal osnovne koncepte za agresijo na Francijo. Tako Guderian opisuje (1961: 106), kako sta skupaj z generalom Wintersheimom na vojnih igrah februarja 1940 nasprotovala konceptu vrhovnega poveljstva kopenske vojske glede prehoda preko reke Meuse. Še bolj izrazit primer, kako je uveljavljal svojo voljo, pa so bila dogajanja s 16. na 17. maj 1940 potem, ko je Guderian prečkal Meuso pri Sedanu. Po uspešnem prehodu preko Meuse mu je nadrejeni general von Kleist ukazal 24-urno ustavitev nadaljnega prodora proti zahodu, Guderian pa je ta ukaz prezrl in s prodorom nadaljeval. Von Kleist ga je zaradi tega dejanja pozval na odgovornost¹¹³, slednji pa mu je, prepričan v svoj prav, ponudil odstop¹¹⁴.

V istem primeru se nesporno kaže še ena izrazita lastnost, in sicer **samoiniciativnost**. Že v času, ko je preučeval koncepte uporabe oklepnih enot, je spoznal, da morajo oklepne enote izvesti koncentrirane in hitre prodore na težiščnih smereh v globino nasprotnikovega razporeda. Tak način delovanja pa je zahteval samoiniciativne častnike. Ko je bila francoska obramba po nemškem prehodu preko Meuse zlomljena, je Guderian prepoznal

¹¹³ Guderian ob tem dogodku von Kelistov nastop imenuje »juriš« (1961: 127).

¹¹⁴ Ta spor med Kleistom in Guderianom je dokončno razrešil šele general von Rundstedt.

ključni moment operacije in je zato sprejel odločitev, da bo njegov korpus nadaljeval s prodorom, nato pa je sprejemal samostojne odločitve vse do Atlantika. Vendar pa je samoiniciativnost izkazal že pred tem in tudi kasneje. Potem ko sta uspešno obvladali Minsk, sta bili Guderianova 2. in Hothova 3. oklepna skupina 28. junija prepodrejeni v 4. armado pod poveljstvom maršala von Klugeja. Ob izredno hitrem napredovanju in zaradi neodločnosti nemškega vojaškega vrha se je v tem času izpostavil problem nejasno določenih ciljev in pomanjkanja ukazov. V takih razmerah je Guderian, čeprav je zaradi tega pričakoval težave¹¹⁵ s von Klugejem, prevzel iniciativo in se sestal z enako nestrpnim generalom Hothom, da se dogovorita glede skupnega nadaljevanja operacij proti Smolensku. Samoiniciativnost pa si je lahko privoščil samo zaradi tega, ker je posedoval potreben pogum, odločnost ter taktična in tehnična znanja.

Zaradi vsega tega je bil tudi izredno **samozavesten**, čeprav je pri tej lastnosti moč ugotoviti tudi določene padce. Samozavest je razvil že zelo zgodaj. Tako npr. Macksey (2003: 18) citira Guderiana po končanem generalštabnem tečaju leta 1918: »Po končanem šolanju v Sedan sem se čutil sposobnega obvladati vsako nalogo, ki bi mi jo prihodnost prinesla.«. Njegova samozavest pa je kasneje samo še naraščala. Leta 1934 npr. je bil pred Hitlerjevim obiskom na poligonu v Kummersdorfu popolnoma prepričan, da bo kancler podprl njegove ideje in predloge, če bo imel možnost, da mu predstavi svojo vizijo. Enako samozavest je kazal v času načrtovanja in priprav operacij v Franciji. 15. marca 1940 je na posvetu pri Hitlerju, ko je general Busch izjavil, da ne verjame, da bo (Guderian op.a.) uspel s prehodom preko Meuse, Buschu odvrnil »Ni potrebe, da dvomite v to.«. V spominih tudi izčrpno pojasnjuje zakaj je bil pred napadom na Francijo tako samozavesten, čeprav je nasprotnik razpolagal z več in boljšimi tanki¹¹⁶. Kot osnovne razloge navaja francosko togost pri načrtovanju, šablonsko izvajanje operacij, pričakovanje napada v skladu s von Schlieffenovim načrtom ter zanašanje na Maginotovo linijo. Res pa je, da je bila njegova samozavest nekajkrat tudi resno načeta, kar se kaže npr. v njegovem opisih razmer v Sovjetski zvezi v času od 6. do 10. oktobra 1941, ko so se njegovi korpusi srečevali s prvimi resnimi težavami¹¹⁷. Še bolj je zgovorno njegovo pismo ženi z 21. novembra 1941, v katerem piše: »Leden mraz, bedna zaklonišča so povzročili, da je

¹¹⁵ Dejansko so se nekaj dni kasneje odnosi med Guderianom in von Klugejem začeli zaostrovati in so kasneje prerastli v odprt spor.

¹¹⁶ Neposredno pred napadom so angleško-francoske sile razpolagale s preko 4.800 tanki, Nemci pa so za napad imeli na voljo zgolj 2.200 tankov (Gudrian, 1961: 109).

¹¹⁷ V tem času je zapadel prvi sneg, Guderianovi vojaki pa so bili brez zimskih oblačil. Prav tako veliki so bili problemi z vzdrževanjem in oskrbo tehnike.

vodenje te vojne prava muka in jaz bom, če bo to dolgo trajalo, pod velikim bremenom odgovornosti, ki mi jo kljub lepim besedam nihče ne more odvzeti.« (1961: 287).

Kljub tem padcem samozavesti pa je vedno, tudi v najtežjih razmerah, izkazoval **razsodnost**, čeravno so bili nekateri njegovi nadrejeni pogostokrat prepričani, da je nepremišljen in preveč tvega¹¹⁸. V tem smislu je pravzaprav res moč ugotoviti določeno nasprotje med njegovo razsodnostjo in osebnim pogumom. So pa nekateri nadrejeni že v zgodnjem obdobju njegove kariere zaupali njegovi razsodnosti. Tako Macksey ugotavlja (2003: 27), da je generalpolkovnik von Seeckt verjel v razsodnost Guderiana, ko ga je 2. junija 1919 poslal v najmočnejšo formacijo »Freikorpsa«, to je »Železno divizijo« in s tem poskušal povečati vpliv generalštaba na kriznem območju ob Baltiku. Med službovanjem v tej diviziji je Guderian v patriotskem zanosu skoraj podlegel skrajno reakcionarnim idejam, vendar je na koncu izkazal veliko mero razsodnosti. Von Seeckt¹¹⁹ je namreč moral, v skladu z določbami Versajskega sporazuma¹²⁰, zagotoviti umik nemških vojakov iz baltskih držav ter razpustitev »Freikorpsa«. Na podpis Versajskega sporazuma ter poskus razpustitve »Freikorpsa« pa je Guderian reagiral zelo čustveno, saj je v tem videl izdajo in propad Nemčije¹²¹. Do konca razočaran ter v precepu med dolžnostjo vojaka in patriotizmom je razmišljal tudi o tem, da zapusti vojsko, vendar je na koncu sprejel odločitev, da sledi von Seecktu in ostane v vojski¹²². Še bolj pa je izkazoval razsodnost v vodenju operacij v 2. svetovni vojni. Najboljši dokaz za to je dejstvo, da formacije pod njegovim poveljstvom niso utrpele poraza niti v pogojih nasprotnikove premoči ali nezadostne oskrbe njegovih enot. Pogojno rečeno je bil njegov največji poveljniški »neuspeh«, ko je v noči s 5. na 6. december ustavil napad svojih sil pri Tuli in ukazal izmik dela najbolj izpostavljenih sil ter prehod v obrambo¹²³. To po mojem prepričanju najbolje dokazuje razsodnost generala Guderiana, ki je dobro poznal svoje enote, razumel lastne omejitve ter razmere na bojišču. Prav zaradi dobrega razumevanja razmer je moral sprejeti, kot piše v spominih (1961: 295), »najtežjo odločitev v vojni«.

¹¹⁸ Nadrejeni, tako Kleist v Franciji, kot Kluge v Sovjetski zvezi, so Guderianu očitali preveliko tveganje v vodenju operacij. Predvsem sta mu očitala, da zaradi globokih in hitrih prodorov skozi nasprotnikov razpored izpostavlja boke svojih formacij.

¹¹⁹ Takrat imenovan za predsednika pripravljalne komisije za mirnodobno vojsko (Chairman of Preparatory Commission of the Peacetime Army) ter Vrhovnega poveljnika (Macksey, 2003: 28).

¹²⁰ 18.1. do 28.6.1919.

¹²¹ Guderianovo pismo ženi Gretel (Macksey, 2003: 29).

¹²² Guderianovo pismo ženi Gretel (Macksey, 2003: 31).

¹²³ Izpostavljen je bil predvsem 24. oklepni korpus severno od Tule. Pri temperaturah, ki so dosegale tudi minus 50°C, so bile sile korpusa skoraj nepremične, njihovi boki in zaledje pa izpostavljeni sovjetskim protinapadom.

Poleg razsodnosti Guderianove odločitve nesporno kažejo tudi na njegovo **intelligentnost**, kar so mu priznavali že njegovi nadrejeni in kolegi na tečaju na vojaški akademiji v Berlinu. To lastnost potrjuje predvsem njegova zmožnost, da je hitro dojel tudi povsem neznano situacijo, prodrl do jedra posameznega problema in našel celovito ter najbolj smotrno rešitev. Njegova intelligentnost je prišla do izraza v poglobljenem študiju in razumevanju kompleksne problematike oklepni enot, pri čemer je pomembno predvsem to, da je znal teorijo in ideje uresničiti v praksi¹²⁴. To kvaliteto je dokazoval tudi kot predavatelj taktike in vojaške zgodovine za zelo kritične slušatelje, pri katerih si je pridobil sloves dobrega predavatelja (Guderian, 1999: 10), poleg tega pa še z razumevanjem kompleksnih političnih razmer v Evropi. Seveda pa je intelligentnost najbolj izkazoval pri načrtovanju in izvedbi operacij v 2. svetovni vojni, kar dokazujejo njegove zmožnosti prepoznavanja t.i. nasprotnikovih točk osredotočenja¹²⁵, celovito in hitro dojetje situacije na bojišču ter izvedba izredno kompleksnih manevrov. Tako je npr. že pred napadom na Sovjetsko zvezo kot sovjetsko točko osredotočenja prepoznal Moskvo in to stališče dosledno zagovarjal. V tem smislu je primer tudi izredno kompleksen manever, ko je 30. septembra v Ukrajini svojo armado brez težav preusmeril za 90⁰ in začel ofenzivo proti Moskvi.

Pri vodenju operacij je vedno, tudi v najtežjih razmerah, izkazoval izredno **čustveno čvrstost**. Miren in hladnokrven je ostal tudi, ko je bil neposredno ogrožen, kar se je zaradi njegove navade, da je poveljeval v prvem ešalonu, zgodilo kar nekajkrat. Tako je npr. ohranil mirne živce 15. maja 1940, ko je bil levi bok njegovega korpusa¹²⁶ ogrožen zaradi francoskih protinapadov pri Stonnu. Njegovo čvrstost v nevarnosti pa morda še bolje dokazujeta dogodka, ki sta se zgodila 24. junija 1941. V razmiku samo nekaj ur je dvakrat prišel v neposreden stik s sovjetsko pehoto. V jutranjih urah je ob cesti med Rožano in Slonimom tudi sam stopil v boj in z ognjem iz mitraljeza pregnal nasprotnika iz njegovih zaklonov. Popoldne pa je na poti proti poveljniškemu mestu voznik njegovega vozila zapeljal med sovjetsko pehoto. Guderian je vozniku hladnokrvno ukazal naj stopi na plin do konca tako, da presenečeni sovjetski vojaki niso uspeli sprožiti niti strela.

¹²⁴ Macksey navaja majorja de Beaulieuja, ki je delal za Guderiana in dejal »Guderian je o vsem, kar je bilo pomembno mislil vnaprej – o moštvu, opremi in vodenju, bil je idealen vodja« (2003: 49).

¹²⁵ Izraz »točka osredotočenja« (v ameriški vojaški terminologiji »Center of Gravity«, v nemški »Schwerpunkt«): »Pomeni središče moči ali delovanja, od katerega je vse odvisno, oziroma točko, v katero je potrebno usmeriti vso energijo za doseganje cilja« (MORS, 2000: 294).

¹²⁶ Levi bok korpusa je varoval polk »Grossdeutschland«.

Kljub čustveni čvrstosti in ravnovesju pa je zanimivo, da predvsem v odnosih z nadrejenimi pogostokrat ni bil ali pa ni hotel biti sposoben **samokontrole**. Guderiana so nekateri njegovi nadrejeni in kolegi imenovali »Vročeglavec« in »Bik«, kar je bila posledica njegovih osebnostnih lastnosti in številnih sporov z nadrejenimi npr. von Kleistom v Franciji, von Klugejem¹²⁷ v Sovjetski zvezi in večkrat celo s Hitlerjem. To, pogojno rečeno, pomanjkanje samokontrole pa lahko pripišemo nekaterim njegovim izrazitim mentalnim in emocionalnim lastnostim. Poleg že orisane močne volje, samozavesti (ki je mogoče včasih prerasla v aroganco) in samoiniciativnosti so bile lastnosti, ki so ga »spravljale v težave« še **impulzivnost, kritičnost in osebni pogum**.

Tudi te lastnosti je razvil že na začetku svoje kariere. V obdobju službovanja v 10. hanoverskem lovskem bataljonu je, kot kažejo njegovi dnevniki, razvil zdrav skepticizem in kritičnost¹²⁸. Leta 1907 pa je v zvezi z Vojno šolo v Metz zapisal, da slednja ni za ambiciozne ljudi, temveč povprečneže, in dodal, da je dolgočasna (Macksey, 2003: 5). V obdobju šolanja na vojaški akademiji v Berlinu pa postane znan, kot piše Macksey (2003: 7), ne samo po študijni kontemplaciji, ampak tudi po impulzivnosti. Te lastnosti so ga, ob absolutnem prepričanju v svoj prav, kar nekajkrat privedle do tega, da ni upošteval ukaza. Njegov odnos do nadrejenih verjetno najboljše orišejo besede, ki jih je napisal ženi 15. junija 1940: »Der Kampf gegen die eigenen Oberen macht manchmal mehr Arbeit als gegen die Franzosen« (»Boj z lastnimi nadrejenimi je pogostokrat bolj naporen od boja s Francozi.«). Nekateri dogodki, ki sem jih že navedel, vsekakor potrjujejo tudi njegov izrazit osebni pogum, ki pa so ga nekateri njegovi nadrejeni tolmačili kot preveliko tveganje ali celo nepremišljenost, ki naj bi se kazala tudi v hitrem sprejemanju odločitev. Vendar pa so mu to očitali predvsem tisti, ki niso razumeli, da mora poveljnik divizije ali korpusa voditi operacijo tudi iz prvega ešalona. Tako načelnik generalštaba generalpolkovnik Beck ni razumel Guderianovega prepričanja, da morajo biti tudi poveljniki divizij v stiku z nasprotnikom¹²⁹. V vojni s Poljsko je bil Guderian prvi poveljnik korpusa, ki je svojim silam sledil z oklepnim vozilom in jim poveljeval iz prvega ešalona. Takega načina poveljevanja oziroma vodenja operacij se je posluževal zelo

¹²⁷ Spori s von Klugejem so pripeljali do odkritega sovraštva. Ob referiranju pri Hitlerju v Münchnu, v dneh od 3. do 4. maja 1943, sta se oba srečala prvič po decembru 1941. Na von Klugejevo vprašanje, zakaj se tako drži, mu je Guderian odkrito odgovoril in dejal, da mu (von Kluge op.a.) ni dal zadoščenja. Kasneje je Guderian dobil pismo v katerem ga je von Kluge izzval na dvoboj. Spor med obema je razrešil šele Hitler.

¹²⁸ To ugotovitev povzemam po Mackseyu (2003: 5).

¹²⁹ Ob tej priložnosti mu je Beck dejal: »Kako mislite poveljevati brez mize za topografske karte in telefona?! Ali niste brali Schlieffena?« (Guderian, 1961: 34).

pogosto, tudi kot poveljnik oklepne skupine oziroma oklepne armade. Že navedena primera iz vojne v Sovjetski zvezi vsekakor kažeta, da je zaradi tega pogosto zašel v škripce, iz katerih pa se je vedno izvlekel. Pri takem načinu poveljevanja pa je, kljub velikemu tveganju, vztrajal zato, da bi imel najboljši pregled nad razmerami in možnost za hitro posredovanje v kritičnih trenutkih na kritičnih mestih. Guderianovo vodenje je bilo v prvih urah napada na Poljsko ključnega pomena za 19. armadni korpus¹³⁰. Z neutrudnim in energičnim posredovanjem na kritičnih mestih, nadziranjem poveljevanja ter zgleodom poguma in avtoritete je reševal zadeve tam, kjer je bilo najtežje. Glede na to, da je tak način vodenja v boju uporabljal tudi v Franciji in Sovjetski Zvezi, lahko ugotovim, da je bil **dobrega zdravja**¹³¹ in v **dobri fizični kondiciji**. V nasprotnem primeru namreč ne bi mogel prenesti bremena intenzivnih fizičnih, psihičnih ter emocionalnih naporov.

Vrednote. Vrednote, ki jih je sprejel in živel general Guderian, so bile seveda posledica vplivov tako njegovih osebnostnih lastnosti kot okolja, v katerem je živel in deloval. Macksey ugotavlja (2003:9), da je večino vrednot - **patriotizem, strog občutek dolžnosti** in **strog občutek za čast** – oblikoval že do prve svetovne vojne. Močan patriotizem, ki ga npr. izkaže v času službovanja v Železni diviziji ter v drugi svetovni vojni, ga je večkrat postavil pred hude moralne dileme in izpostavil nevarnosti, da podleže vplivom najbolj reakcionarnih idej. Posebej izpostavljam dve njegovi vrednoti in sicer **lojalnost** ter **spoštovanje** do nadrejenih in podrejenih. Po eni strani lahko ugotovim pomanjkanje lojalnosti in spoštovanja do nekaterih nadrejenih, kar se kaže v nespoštovanju ukazov ter sporih s von Kleistom, von Klugejem ter Halderjem. Po drugi strani pa lahko ugotovim njegovo nesporno lojalnost, zaupanje in spoštovanje do podrejenih, kar kaže npr. njegovo zaupanje v poveljnike podrejenih divizij pred napadom na Francijo¹³². Ta lojalnost, ki se navzven kaže v tem, da je imel boljše odnose s podrejenimi kot nadrejenimi¹³³, izhaja iz njegovih osebnostnih lastnosti. V tem smislu bi predvsem poudaril njegovo skrb za podrejene, ki se npr. kaže v besedah zapisanih v njegov dnevnik 16. decembra 1941: »Ponoči ne morem zaspati, ker si razbijam glavo s tem, kaj bi še lahko storil, da bi pomagal svojim vojakom v tem hudem zimskem vremenu.« (1961: 301). Skrbi pa seveda

¹³⁰ Ob napadu na Poljsko je bila večina pripadnikov korpusa neizkušeni, saj še niso preživeli ognjenega krsta.

¹³¹ Guderian v spominih večkrat omenja težave s srcem. Iste težave omenja tudi Macksey in trdi, da je bil Guderian »blag hipohonder« (2003: 216).

¹³² Guderian v spominih piše o popolnem zaupanju v sposobnost in predanost poveljnikov divizij njegovega korpusa – generalov Kirchnerja, Veiella in Schaala (1961: 113).

¹³³ Macksey poudarja, da je Guderian že v obdobju služenja v 10. hanoverskem lovskem bataljonu razvil boljše odnose s podrejenimi kot z nadrejenimi (2003: 6).

ni izkazoval samo z besedami ampak tudi z dejanji. Glede na njegov način vodenja je bil pogosto v neposrednih stikih s podrejenimi, še posebej v težkih trenutkih. Tako so podrejeni lahko prepoznali njegov pogum, avtoriteto, skrb za podrejene in druge lastnosti, zaradi česar so mu zaupali. Zato je tudi bil pri podrejenih izredno priljubljen in lahko ugotovim, da je bil karizmatičen vodja¹³⁴. Dokaz za to so tudi besede podpolkovnika von Barsewische, ki je bil v času vojne s Sovjetsko zvezo Guderianov častnik za zvezo z Luftwaffe¹³⁵: »Guderian je dobro znan med svojimi 300.000 možmi. Neverjetno je spoštovanje s katerim ga pozdravljajo kamorkoli pride.« (Macksey, 2003: 141).

4.2.2. Znanja

Ta element vodenja je pri Guderianu popolnoma nesporen. Iz različnih virov je povsem jasno, da je skozi šolanje, teoretično in praktično delo pridobil potrebna civilna ter vojaška, tako **tehnična** kot **taktična znanja**. Že kot kadet je razvil veliko zanimanje za angleščino, francoščino, matematiko in zgodovino. Med tečajem za zveze leta 1912 je pridobil temeljna znanja o brezžičnih zvezah, se izšolal kot prevajalec francoščine in tekoče obvladal angleščino. Temeljna znanja s področja taktike in vojaške zgodovine pa je pridobil med šolanjem na vojaški akademiji v Berlinu. Pridobljena vojaško strokovna znanja je lahko v praksi preizkusil in jih nadgradil med prvo svetovno vojno. Kot štabni častnik je med vojno opravljal dolžnosti obveščevalnega in operativnega častnika, med tečajem leta 1917 pa se je preizkusil še na drugih dolžnostih – za kratek čas tudi kot poveljnik bataljona.

Znanja in izkušnje, ki jih je pridobil med vojno ter njegov neustavljiv zanos, so bili dragocen temelj za preučevanje in delo, ki ga je čakalo v naslednjih desetletjih. Ob intelektualnem spopadu s povsem novim projektom, to je z oblikovanjem nemških oklepnih sil, je bil prisiljen v pionirsko raziskovalno delo, ki ga je zmožal samo zaradi predhodnih znanj, vztrajnosti, fleksibilnosti in **konceptualnih veščin**, kar je končno nadgradil še s praktičnim delom¹³⁶. Kot sem že navedel, je leta 1929 tudi sam preizkusil tank LK II, po nekaterih virih pa je celo znal voziti in streljati iz vsakega nemškega tanka ter uporabljati drugo orožje nemške vojske¹³⁷. Še več – znan je bil tudi po tem, da je

¹³⁴ Podrejeni so ga klicali Der Schnelle Heinz.

¹³⁵ Letalske sile.

¹³⁶ Pri tem imam v mislih njegovo sodelovanje v organizaciji in izvedbi vaj motoriziranih in kasneje oklepnih enot, sodelovanje pri razvoju nemških tankov ter, v končni fazi, tudi pisanje dela »Achtung Panzer!«.

¹³⁷ To ugotavlja Jörg Muth, zgodovinar z univerze v Potsdamu (<http://www.achtungpanzer.com/gen2.htm>).

osebno tudi preizkušal zaplenjeno opremo nasprotnika. Osebno je npr. testiral oklep zajetega francoskega tanka Char B, in sicer tako, da je vanj streljal z zajetim francoskim protioklepnim topom. Zanj zelo značilen teoretično-empirični pristop mu je omogočil tudi obsežno reorganizacijo nemških oklepnih enot potem, ko je postal glavni inšpektor oklepnih enot. V vodenju operacij pa se je njegovo kompleksno znanje in razumevanje izkazovalo skozi dejstvo, da nikoli ni bil poražen. Še bolj kot zgolj njegovo nesporno **taktično** in **teoretično** znanje pa je bila pomembna njegova zmožnost, da je to obširno znanje znal povezati v celoto. Samo tako je lahko temeljito analiziral probleme, spoznal njihovo bistvo, poiskal rešitve in teoretična dognanja spravil v prakso.

4.2.3. Akcije

General Guderian je svoje osebne lastnosti in znanja nedvomno znal povezati v zelo učinkovito celoto, kar se je izkazalo celo v njegovih odnosih s Hitlerjem in drugimi najvišjimi nacističnimi funkcionarji takratne Nemčije. Njegove zmožnosti **vplivanja** tako na nadrejene kot na podrejene so bile izredne, kljub temu, da mu formalno šolanje najverjetneje ni dalo potrebnih interpersonalnih znanj. Na nadrejene, ki so razumeli njegovo vizijo in mu zaupali, je tako vplival predvsem s svojim znanjem, idejami in odločnostjo. Na tiste nadrejene, ki mu zaradi različnih vzrokov niso zaupali, pa je vplival s svojo nepopustljivostjo, zaradi katere se je bil pripravljen spreti z vsakomer. Karizma, ki mu je omogočala izreden vpliv na podrejene, pa je slonela na njegovem izrazitem osebnem pogumu, osebnem vodenju ter zaupanju, ki ga je imel do podrejenih. Na istih kvalitetah so slonele tudi njegove zmožnosti **motiviranja** podrejenih ter zaupanje, ki so ga podrejeni imeli vanj ter. Seveda pa mu je pri tem zelo pomagalo tudi učinkovito **komuniciranje**. Kot poudarja Macksey (2003: 43), je bil Guderian že zgodaj znan po zmožnosti za jasno predstavitev kontroverznih tem. Prav tako so zgovorne tudi besede Guderianovega častnika za propagando Paula Dierichsa: »Ko prispe (Guderian op.a.) na poveljniško mesto podrejene enote in opredeli naslednjo nalogo, mnogi mislijo, da se šali, ko cilj postavlja tako daleč naprej. Vendar general na kratko in z jasnimi besedami razloži izvedljivost operacije.«¹³⁸.

Uspešno izvedene operacije pa nesporno kažejo, da je bil, tudi ob omejenih resursih, izredno učinkovit pri **načrtovanju**, **odločanju** in **izvedbi** operacij. Pri načrtovanju in

¹³⁸ Macksey, 2003:110.

vodenju operacij je bila sicer ključnega pomena tudi učinkovitost njegovega načelnika štaba ter štaba, vendar ne gre pozabiti, da je Guderian te ljudi ne samo izbral, ampak jih tudi odlično vodil. Enako učinkovitost pa je izkazal še na področju **izboljševanja**. Na podlagi vztrajnih in poglobljenih analiz, tako tujih kot lastnih izkušenj, je znal odkrivati različne napake in pomanjkljivosti ter uresničiti organizacijske, tehnične in taktične izboljšave.

Guderianove voditeljske kvalitete zelo dobro povzemajo besede generala Blumentritta¹³⁹, ki je dejal: »Imel je (von Kluge op.a.) dva poveljnika oklepnih enot z izrednimi kvalitetami. Generalpolkovnik Guderian je poleg ostalih kvalitet posedoval neizčrpno energijo in popolno predanost enot, ki so mu služile. V svojih zahtevah je znal biti trd kot jeklo in ni bil prijeten podrejeni, vendar je bil rojen poveljnik oklepnih enot. V očeh svojih enot je bil nekakšen »Rommel poveljstva oklepnih sil«. Guderian je pomenil zmago!«¹⁴⁰.

¹³⁹ Von Klugejev načelnik štaba v času začetnih operacij v Sovjetski zvezi.

¹⁴⁰ Macksey 2003: 139-140.

5. ODLOČILNA VLOGA VODENJA V OPERACIJAH

»Dober vojaški vodja mora obvladovati dogodke, ki ga obdajajo; ko dogodki prevladajo nad njim, izgubi zaupanje svojih mož, in ko se to zgodi, preneha biti vodja.«

feldmaršal Bernard L. Montgomery

Stokesbury v članku »Leadership as an Art« ugotavlja, da je kljub nekaterim zadržkom¹⁴¹ moč izolirati nekatere splošne lastnosti mojstrov umetnosti vodenja¹⁴². Med temi izpostavlja njihovo zaupanje v podrejene, zmožnost, da si zaslužijo zaupanje podrejenih, vero v določeno stvar in končno tudi sposobnost, da to vero prenesejo na podrejene (Taylor in Rosenbach, 2000: 150-152). Jasno je, da te lastnosti od vodij, med drugim, zahtevajo tudi dejanja, s katerimi vplivajo na podrejene. V vojni se te zahteve in dejanja razvijejo do skrajnosti, saj morajo vodje na podrejene vplivati tako, da so slednji pripravljeni tudi umreti pri izpolnjevanju svojih nalog. To je nesporen dokaz, da se ključna vloga vodenja pokaže šele v kritičnih razmerah vojne, v operacijah in bitkah. Končno pa to pomeni, da veliki vojaški vodje lahko nastanejo šele v boju, ko prepoznajo priložnost, sprejmejo prave odločitve ter vodijo podrejene v akcije s katerimi dosežejo zastavljene cilje.

V nadaljevanju poskušam na primerih dveh operacij pokazati odločilno vlogo vodenja v boju in tiste ključne odločitve ter dejanja, ki kažejo, zakaj sta bila generala Patton in Guderian mojstra umetnosti vodenja. Najprej predstavljam širše politične in vojaške razmere ter cilje in načrte za vsako od operacij, Na koncu pa predstavljam še potek operacije, nekatere odločilne točke, ključne odločitve ter dejanja, ki kažejo na ključni pomen vodenja v posamezni operaciji. Treba pa je poudariti, da se je ključna vloga vodenja obeh generalov izkazala v vseh operacijah v katerih sta sodelovala. To velja tako za Pattona v operacijah »Bakla«, »Husky« ter bliskovitem prodoru skozi Francijo po izkrcanju v Normandiji, kot tudi za Guderiana v operacijah na Poljskem, bliskovitem prodoru skozi Francijo do Atlantika ter prodoru od Ukrajine proti Moskvi.

¹⁴¹ Bistveni zadržki so »nemerljivi« dejavniki vodenja, zaradi katerih je po Stokesburyu vodenje umetnost in ne znanost (Taylor in Rosenbach, 2000: 153-156).

¹⁴² V članku obravnava Marquisa of Montrose, Alexandra Suvorova, Roberta E. Leeja ter Phillipa Pettaina kot Masters of the art of leadership (Taylor in Rosenbach, 2000: 143-150).

5.1. Bitka na Bulgi

Bitka na Bulgi¹⁴³ je bil odgovor zavezniških sil na nemško »ardensko ofenzivo«. Vojaške in politične razmere so bile konec leta 1944 za Nemčijo zelo neugodne. Zato je nemški politični in vojaški vrh potreboval pomembno vojaško zmago, s katero bi obnovil moralo vojaških enot in prebivalstva ter dosegel čimbolj ugoden izid vojne. Zaradi omejenih človeških in materialnih virov je nemško vrhovno poveljstvo potrebovalo presenečenje, s katerim bi lahko, kljub neugodnemu razmerju sil, doseglo uspeh. Sprejeta je bil odločitev, da bo ofenziva izvedena na območju Ardenov, kjer so bile zavezniške sile najšibkejše, SHAEF pa ni pričakoval večjih bojnih delovanj nemških sil.

Načrt je predvideval nenaden in hiter prodor treh armad¹⁴⁴ armadne skupine B, pod poveljstvom feldmaršala Modela, skozi položaje 1. ameriške armade¹⁴⁵ v Ardenih, in sicer na odseku Monschau – Echternach. Armadna skupina B bi po načrtu morala v štirih dneh doseči reko Meuse od Liegeja do Giveta, nato pa nadaljevati ofenzivo v smeri proti Anversu in Bruslju. V vlogi glavnih sil naj bi 5. in 6. oklepna armada napadle na smeri Malmedy – Liege - Anvers, 7. armada pa naj bi v vlogi pomožnih sil ščitila levi bok oklepnih armad. Začetek ofenzive je bil načrtovan za 16. december zaradi napovedi slabega vremena, ki bi zaveznikom onemogočilo letalske operacije. Nemške divizije so od 1. decembra, izključno ponoči, zavzemale začetni razpored in do 15. decembra končale s pripravami.

Ocena SHAEF, ki je 7. decembra sprejel odločitev o nadaljevanju ofenzive proti Reni, je bila, da večje oklepne formacije v težko prehodnih Ardenih pozimi ne morejo izvesti obsežnih ofenzivnih operacij. Zato je glavnina zavezniških sil s štirimi armadami delovala severno od Ardenov, južno pa so delovale pomožne sile s tremi armadami. Tako SHAEF ni imel pripravljenega pravega načrta za obrambo Ardenov, ampak se je zanašal, da bo lahko po potrebi reagiral z mobilnimi silami iz drugih območij. 3. ameriška armada je sredi decembra delovala v Posarju, njen poveljnik general Patton pa je v tem času že predvideval nevarnost, ki je pretila 8. korpusu 1. ameriške armade z vzhoda, in je opozarjal nadrejene

¹⁴³ V angleški literaturi »Battle of the Bulge«, ki je bila za ZDA največja kopenska bitka v 2. svetovni vojni.

¹⁴⁴ 7. armado pod poveljstvom generala Brandenbergerja, 5. oklepno armado pod poveljstvom generala Manteuffela ter 6. oklepno armado pod poveljstvom generala Dietricha. Skupaj so te tri armade štejele 22 divizij.

¹⁴⁵ Pod poveljstvom generala Hodgesa.

na to nevarnost že od 12. decembra. Zato je s štabom za ta primer pripravil načrt, ki je upošteval dve varianti, in se o načrtu posvetoval s poveljnikom 12. korpusa. V kolikor bi nemške divizije napadle v območju 8. korpusa 1. armade, bi Patton lahko posredoval s svojim 3. korpusom in udaril proti severu, v bok prodirajočih nemških sil. Druga, manj verjetna možnost je bila, da Nemci napadejo s severa proti Pattonovem 20. korpusu. V tem primeru pa je Patton načrtoval udar 3. korpusa v smeri proti Saarbrücknu, usklajeno z napredovanjem 12. korpusa.

Začetek nemškega napada 16. decembra je za večino zavezniških sil in poveljnikov pomenil popolno presenečenje. Tako so nemške divizije do 20. decembra lahko prodrle skozi razpored 1. ameriške armade do črte Stoumont – Houffalize – Bastogne - Martelange. Kljub temu, da nemški napad ni ogrožal 3. armade, je Patton 17. decembra s svojim štabom in poveljnikom 3. korpusa¹⁴⁶ že preučil možen napad tega korpusa v levi bok prodirajočih nemških sil. 19. decembra je Patton na konferenci SHAEF v Verdunu uspel prepričati poveljnika SHAEF¹⁴⁷, da lahko 22. decembra sproži odločen napad proti severu s 4. oklepno ter 26. in 80. pehotno divizijo. Pri tem je odločno nasprotoval ideji SHAEF, da napade, sicer s šestimi divizijami, vendar kasneje. Zagovarjal je stališče, da je čas kritičen in da je pomembno predvsem presenečenje, ki bi ga dosegli s tako hitro reakcijo. Napadu 3. armade z juga naj bi s severa sledil napad 1. armade v desni bok nemških sil¹⁴⁸. **Pattonova predvidevanja, celovito razumevanje razmer ter pravočasno načrtovanje v času od 12. do 19. decembra se je v nadaljevanju vsekakor izkazalo kot ključno, saj je le nekaj dni kasneje omogočilo ustrezno reakcijo 3. armade. Prav tako ključnega pomena je bila njegova zmožnost, da je preveč previdne nadrejene prepričal o ustreznosti ter izvedljivosti svojih načrtov.**

V času od 19. do 21. decembra so potekale zadnje priprave za napad, Patton pa je osebno pripravljaval poveljnike 3., 12. in 20. korpusa za bližajočo se nalogo. Zadnje priprave 21. decembra so pokazale, da so bili poveljniki korpusov polni dvomov, nasprotno pa je bil Patton popolnoma prepričan v uspeh. **S svojim optimizmom in nastopom na tej konferenci je v pravem trenutku uspel motivirati podrejene in tudi njih prepričati v uspeh, kar je bilo pred začetkom napada ključno.** 22. decembra ob šestih zjutraj je 3.

¹⁴⁶ Generalmajor Millikin.

¹⁴⁷ General Eisenhower.

¹⁴⁸ General Eisenhower je 20. decembra 1. in 9. ameriško armado iz sestave XII. armadne skupine pod poveljstvom generala Omarja Bradleya prepodredil v XXI. armadno skupino pod poveljstvom Montgomerya.

armada začela z napadom, katerega težišče je bilo usmerjeno proti Bastogne, kjer so nemške sile obkolile 101. zračno-desantno divizijo. Na težišču je napadal 3. korpus, 12. in 20. korpus pa sta napadla na pomožnih smereh proti Diekirchu in Echternachu ter Saarburgu. V naslednjih štirih dneh so nemške sile izvedle številne neuspešne lokalne protinapade ter brez uspeha poskušale zavzeti Bastogne, so pa do 25. decembra prodrle skoraj do reke Meuse.

26. decembra je poveljnik 4. oklepne divizije¹⁴⁹ prosil Pattona za dovoljenje, da njegova taktična skupina »R«¹⁵⁰ poskuša odpreti koridor skozi nemški obroč okrog Bastogne. **V tej odločilni točki operacije se je Patton, ki je tudi sicer zaupal podrejenim ter jim dopuščal samoiniciativo, znova izkazal kot vodja in je tvegano akcijo odobril.** Akcija je uspela in 26. decembra zvečer je bil koridor do 101. zračno-desantne divizije odprt. Patton se je zavedal, da mora izkoristiti dosežen uspeh, zato je že naslednji dan s poveljnikoma 3. in 8. korpusa načrtoval nadaljevanje napada proti severu. Cilj sta bila Houffalize ter St. Vith, napad pa je bil načrtovan za 30. oziroma 31. december. Še 29. decembra so podrejeni generali poskušali Pattona pregovoriti, da napad proti Houffalizeu preloži za en dan, slednji pa ni popustil. **Ta odločitev se je naslednji dan izkazala kot ena ključnih, Patton pa je še enkrat izkazal svojo zmožnost vplivanja na podrejene.** 30. decembra sta namreč 11. oklepna in 87. pehotna divizija napadli od Neufchateauja v smeri zahodno od Bastogna, kjer sta trčili v bok 130. Panzer Lehr in 26. Volksgrenadier divizije in jima po hudem spopadu onemogočili protinapad na Bastogne.

V nadaljevanju operacije so zavezniške sile 3. januarja sprožile ofenzivo, v kateri naj bi s koncentričnim delovanjem s severa in juga proti Houffalizeju obkolile nemške divizije in jih postopoma uničile. 3. armada je do 8. januarja uspela potisniti nemške sile nazaj in doseči črto St. Hubert – Wiltz, kar je predstavljalo ugodno izhodišče za nadaljevanje napada proti Houffalizeju. Zavezniški uspehi so Hitlerja privedli do spoznanja, da je ofenzive konec, zaradi česar je 8. januarja ukazal umik svojih sil z vrha Bulge. To je zaveznikom olajšalo napredovanje in 16. januarja sta se 3. in 1. ameriška armada srečali v Houffalizeju, kar je dejansko pomenilo konec operacije¹⁵¹.

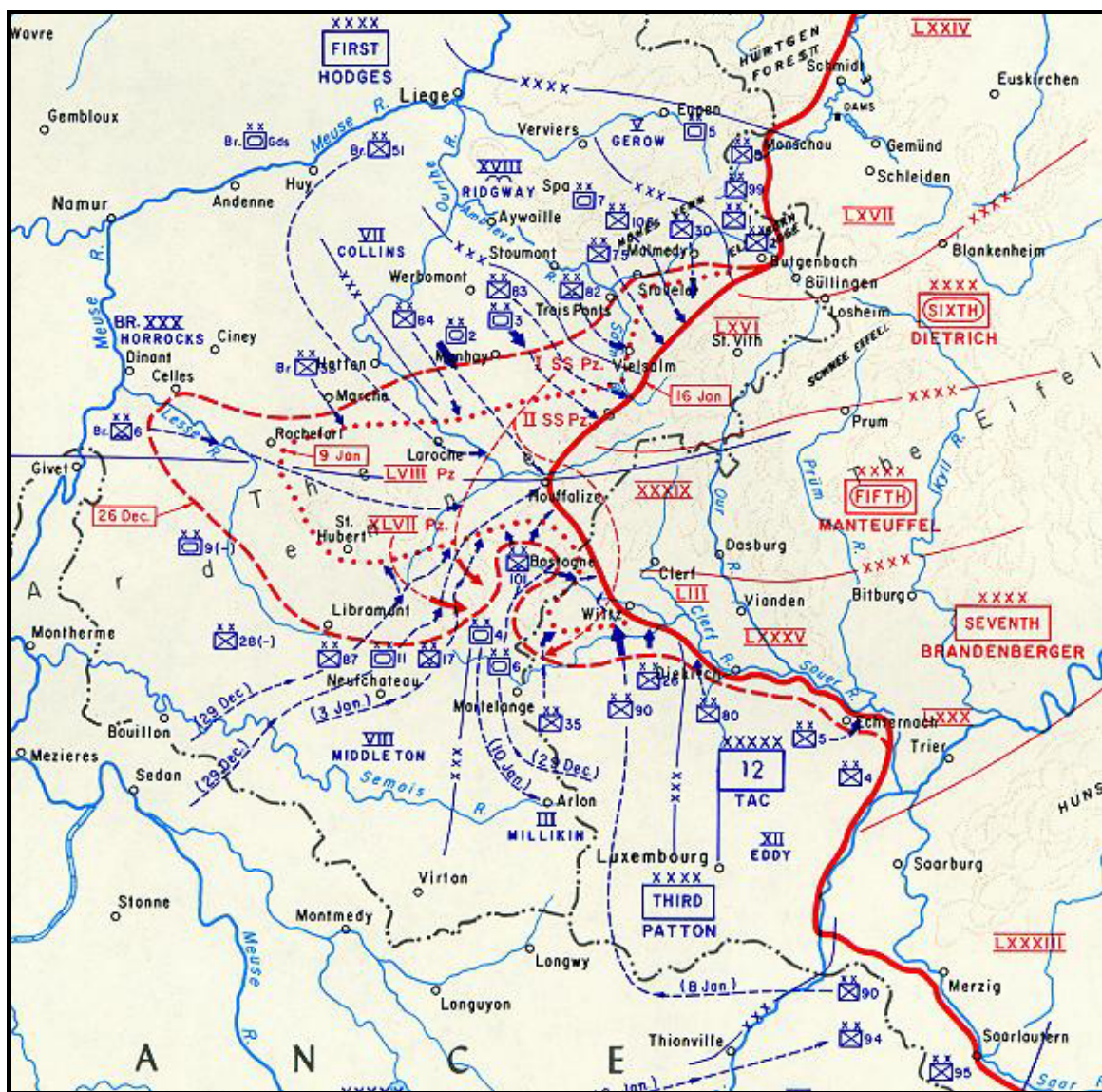
¹⁴⁹ Generalmajor Gaffey.

¹⁵⁰ V angleščini Combat Command »R« pod poveljstvom polkovnika Blancharda.

¹⁵¹ Uradno se je bitka na Bulgi končala 28. januarja 1945.

Zaključim lahko, da omenjeni dogodki in dejanja vsekakor kažejo na ključen pomen vodenja med opisano operacijo. Brez Pattonovega odličnega vodenja in ob pasivnosti zavezniških sil severno od klina bi lahko bile posledice nemške ofenzive za zavezniške sile precej hujše¹⁵². Istočasno to dokazuje, da je bil Patton izreden vodja, ki je podrejene znal motivirati, da so dali vse od sebe.

Slika 1 – prikaz operacije v času od 26.12.1944 do 16.1.1945

Vir: West Point Atlas: World War II, The European Theater, karta št. 73, http://www.military.com/Resources/HistorySubmittedFileView?file=history_worldwarII_europe_maps.htm

¹⁵² Zavezniške, pretežno ameriške izgube so znašale okrog 77.000 mož.

5.2. Operacija Barbarossa

Kljub podpisu pakta o nenapadanju¹⁵³ s Sovjetsko zvezo se nemško vodstvo ni odpovedalo glavnemu cilju nemške ekspanzije, to je agresiji na Sovjetsko zvezo. Hitlerjeva ideja je bila, da morajo nemške sile pokoriti Sovjetsko zvezo v treh do šestih mesecih in v tem času doseči naslednje vojaške cilje: uničiti glavne sile Rdeče armade v zahodnih delih SZ; osvojiti Ukrajino, kavkaško naftno območje, Moskvo in Leningrad; ter doseči črto Astrahan – reka Volga – Arhangelsk, kar naj bi sovjetskemu letalstvu onemogočilo ogrožanje nemških industrijskih centrov. Hitler je Direktivo št. 21 za napad na Sovjetsko zvezo (načrt Barbarossa) podpisal 18. decembra 1940, vse priprave za napad pa naj bi bile končane do 15. maja 1941. Načrt je predvideval težišče in uporabo glavnih sil na območju severno od Pripjatskega močvirja, in sicer ene armadne skupine v smeri proti Leningradu, druge armadne skupine pa v smeri proti Moskvi. Za delovanje na pomožni smeri, južno od Pripjata proti Kijevu, pa je bila predvidena ena armadna skupina.

Potem ko je bil načrt sprejet, so se začele priprave, ki so potekale po načrtu, vendar pa je Hitler zaradi angažiranja sil v Jugoslaviji in Grčiji napad na Sovjetsko zvezo preložil na 22. junij. Armadna skupina Center, katere del je bila tudi 2. oklepna skupina pod poveljstvom generala Guderiana, je bila pred napadom razporejena v Poljski od Lublina do Goldapa. Naloga armadne skupine Center je bila, da z 2. in 3. oklepno skupino prodre skozi sovjetsko obrambo in z globokim prodorom severno in južno od Minska obkoli sovjetske sile, nato pa nadaljuje proti Smolensku ter z združevanjem obeh skupin vzhodno od Smolenska obkoli in uniči glavnino sovjetskih sil na tej smeri. Po načrtu naj bi armadna skupina Center po tem nadaljevala prodor proti Moskvi.

Sovjetska zveza je bila na napad slabo pripravljena. V letu 1940 in prvi polovici leta 1941 je Rdeča armada sicer uvajala novo oborožitev in izvajala veliko reorganizacijo, vendar sta bila oba projekta še daleč od zaključka. Na slabo pripravljenost pa so bistveno vplivale zgrešene strateške ocene. Sovjeti so namreč napačno predvidevali, da bo težišče nemške agresije na jugozahodni smeri Lvov – Kijev, poleg tega pa so predvidevali, da bo do agresije prišlo kasneje, po obdobju zaostrovanja medsebojnih odnosov.

¹⁵³ Pakt sta podpisala zunanja ministra von Ribbentrop ter Molotov 23.8.1939 (Benko, 2000: 212).

Napad, ki se je začel z artilerijsko pripravo 22. junija ob 03.15 h je bil za enote Rdeče armade popolno presenečenje, kar ugotavlja tudi Guderian (1961: 183), zato so v prvem dnevu oklepne skupine prodrle tudi do 35 km globoko na sovjetsko ozemlje. Ker je bil Guderian še pred napadom prepričan, da Brest-Litovsk ne bo hitro padel, je moral poskrbeti, da bo razdeljen prehod preko reke Bug in napredovanje korpusov z obeh strani Brest-Litovska potekalo nemoteno. Zato je bil najprej prisoten ob prehodu preko Buga, nato pa je naslednje dni v prvem ešalonu sledil izmenično 18. in 17. oklepni diviziji 47. oklepnega korpusa, ki sta bili najbolj na udaru. **Tudi v tej operaciji je Guderian, enako kot na Poljskem in v Franciji, osebno vodil operacijo na kritičnih mestih iz prvega ešalona in tako dodatno motiviral podrejene.** 26. junija je Guderian ukazal 24. oklepnemu korpusu napad na Bobrujsk, 47. oklepnemu korpusu pa napad preko Baranovičev na Minsk. Naslednji dan je 17. oklepna divizija že prodrla na obrobje Minska in se tam povezala z enotami 3. oklepne skupine. Tako je bil v petih dnevih operacije že sklenjen prvi obroč, v katerem so bile, v območju Bijalistoka in Minska, zajete enote sovjetske 3. in 10. armade.

V naslednjih dneh je Guderian delovanje glavnine sil usmerjal v smeri proti Smolensku, manjši del sil pa je pustil za obkolitev preostalih sovjetskih sil v območju Bjalistoka. 30. junija se je Guderian sestal s poveljnikom 3. oklepne skupine generalom Hothom, s katerim sta se dogovorila za usklajeno nadaljevanje operacij proti Smolensku. Temu dogovoru je sledil hiter prodor Guderianove skupine najprej preko reke Berezine, do 7. julija pa je 24. oklepni korpus že prodril do Dnjepra. Takrat je Guderian moral sprejeti odločitev glede nadaljevanja operacije. Ker od nadrejenih ni prejel usmeritev, je sprejel odločitev, da bo operacijo nadaljeval do rajona Smolensk – Jelenja – Roslavlj¹⁵⁴. Dodatno dilemo je predstavljalo vprašanje, ali naj oklepna skupina izvede prehod preko Dnjepra samo z oklepnimi enotami ali naj čaka na prihod pehotnih enot, kar bi zadržalo hiter prodor¹⁵⁵.

Guderian se je zavedal, da bodo boki njegovih oklepnih korpusov po prehodu Dnjepra izpostavljeni sovjetskim protinapadom, vendar je kljub temu sprejel odločitev, da ne čaka pehotnih formacij. Vendar pa je moral Guderian to odločitev in nadaljevanje operacije še

¹⁵⁴ Guderian v spominih opisuje dileme ter dejstvo, da ni poznal razhajanj med Hitlerjem in vrhovnim poveljstvom kopenske vojske glede nadaljevanja operacij (1961: 195).

¹⁵⁵ Guderian je ocenil, da bi lahko do prihoda njegovih pehotnih formacij minilo štirinajst dni (1961: 197).

trmasto zagovarjati. Nadrejeni maršal von Kluge¹⁵⁶ je namreč zahteval, da Guderian spremeni odločitev in počaka na prihod pehotnih formacij. Po argumentirani, a naporni razpravi je Guderian von Klugeja prepričal o pravilnosti svoje odločitve. Neposredno za tem pa je moral prepričati o nujnosti takojšnjega prehoda preko Dnjepra še poveljnika 47. oklepne korpusa, ki je bil prepričan, da 18. oklepna divizija zaradi utrujenosti ne bo mogla izvesti naloge. **Na tej odločilni točki operacije, od katere je bil odvisen hiter prodor do Smolenska, je Guderian s svojim vplivanjem, tako na nadrejene kot podrejene, znova izkazal izredne sposobnosti vodenja.**

V naslednjem tednu dni je 2. oklepna skupina uspešno prečkala Dnjeper in, kljub številnim protinapadom v njene boke iz območja Gomelja in Orše¹⁵⁷, do 16. julija zasedla Smolensk¹⁵⁸, nekaj dni kasneje pa še Jelenjo. Temu je v drugi polovici julija sledila vrsta sovjetskih protinapadov proti Jelenji, pri čemer so bile Guderianove formacije najbolj ogrožene iz smeri Roslavlja, kar je zahtevalo ustrezen odgovor. Prav tako v drugi polovici julija pa je prišlo tudi do odkritih nesoglasij v nemškem političnem in vojaškem vrhu glede nadaljevanja operacij. Vprašanje je bilo, ali nadaljevati s težiščem proti Moskvi in Leningradu ali pa spremeniti težišče proti Ukrajini.

Kakorkoli že, Guderian je, ne glede na nadrejene, sprejel odločitev, da obračuna s sovražnikom na desnem boku in 2. avgusta je Roslavlj padel. Guderian je kljub nasprotovanju poveljnika in štaba 9. korpusa vztrajal, da korpus nadaljuje s pregonom bežečih sovjetskih enot in čimprej doseže cesto proti Moskvi. **Odločitev, da kljub padcu Roslavlja, begu sovražnika in utrujenosti podrejenih nadaljuje s prodorom, je bila pomembna zato, ker je Guderian pred nadaljevanjem operacije hotel doseči čimboljše izhodiščne položaje za pričakovani napad na Moskvo.** V prvem tednu avgusta je s tem namenom načrtoval obkolitev Vjazme kot izhodišča za napad na Moskvo, zato se je odkrito uprl ideji vrhovnega poveljstva kopenske vojske, da svoje sile usmeri nazaj proti jugozahodu. Istočasno je poveljnik 9. korpusa Guderianu predlagal načrt, po katerem bi se dokončno otesel pritiska na desnem boku skupine. Guderian je ta načrt odobril in tako so prenehali tudi pritiski nadrejenih. **Omenjeni dogodki vsekakor potrjujejo Guderianov pogum, celovito razumevanje razmer ter zaupanje, ki ga je**

¹⁵⁶ Poveljnik 4. armade kateri je bila Guderianova oklepna skupina ta čas podrejena.

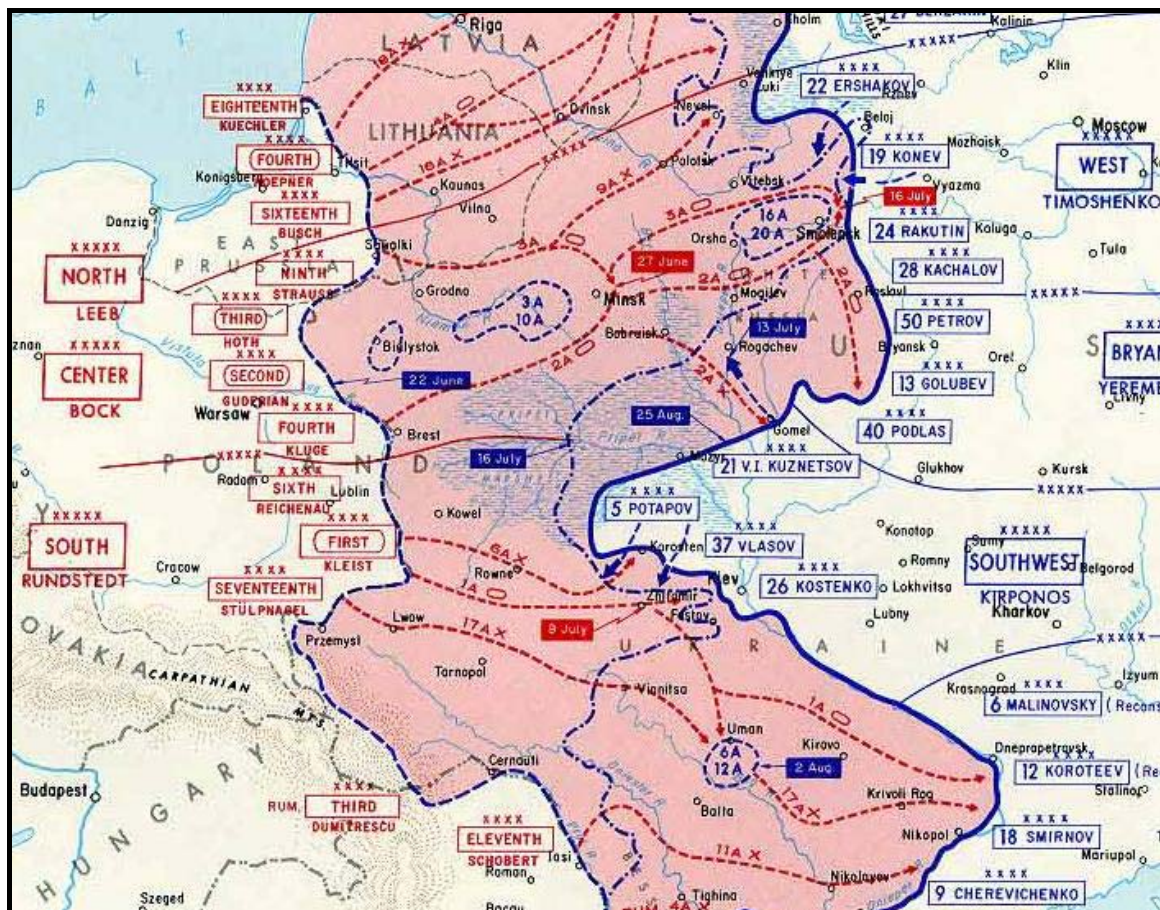
¹⁵⁷ Guderian piše, da je te protinapade izvajalo okrog 20 sovjetskih divizij pod poveljstvom maršala Timošenka (1961: 207).

¹⁵⁸ Smolensk je zasedla 29. motorizirana pehotna divizija 47. oklepne korpusa.

imel do podrejenih. Vendar pa to na koncu ni pomagalo. 11. avgusta je vrhovno poveljstvo kopenske vojske zavrnilo njegov načrt za napad na Vjazmo, 23. avgusta pa je Hitler sprejel dokončno odločitev, da je naslednji strateški cilj Kijev in ne Moskva¹⁵⁹.

Brez dvoma lahko zaključim, da se je Guderian, enako kot v Franciji, tudi v začetnih operacijah v Sovjetski zvezi izkazal kot odličen vodja, kar je 2. oklepni skupini omogočilo hiter prodor do Smolenska z relativno malo žrtvami. Njegovo osebno vodenje in pogum na ključnih mestih in ob kritičnih trenutkih sta bila vsaj tako pomembna kot ključne poveljniške odločitve.

Slika 2 – prikaz operacije v času od 22.6.1941 do 25.8.1941

Vir: West Point Atlas: World War II, The European Theater, karta št. 20, http://www.military.com/Resources/HistorySubmittedFileView?file=history_worldwarII_europe_maps.htm

¹⁵⁹ Guderian v spominih piše, kako je na konferenci 23. avgusta poskušal prepričati Hitlerja, naj bo strateški cilj Moskva in ne Kijev. Ob tem piše, kako so ostali prisotni kimali ob vsakem Hitlerjevem stavku, on pa je s svojim mnenjem ostal osamljen (1961: 233).

6. PRIMERJAVA STILOV VODENJA GENERALOV PATTONA IN GUDERIANA

»Vojak za vojakom je vsaka divizija enako dobra kot druge – razlikujejo se samo po večini in vodenju njihovih poveljnikov.«

general Omar Bradley

Generala Patton in Guderian sta bila nedvomno izredna poveljnika in mojstra umetnosti vodenja. Oba sta namreč izredno uspešno vodila velike formacije v boju ter premogla izreden taktični instinkt. Kljub temu in dejstvu, da sta delovala v istem obdobju, imela na prvi pogled podobni kariere ter uspehe, pa primerjava med njima ni preprosta. Vzrokov za to je več, vendar bom na tem mestu izpostavil samo nekatere. Najprej se postavlja vprašanje prevladujočega odnosa javnosti do zmagovalcev in poražencev v katerikoli vojni. Dejstvo je, da tudi nepoznavalec ve, kdo so bili generali in maršali Montgomery, De Gaulle, Eisenhower in Mac Arthur, po drugi strani pa ne pozna generalov Hotha ali Ushijime¹⁶⁰. Drugi problem, ki otežuje primerjavo, je drugačna medijska izpostavljenost Guderiana in Pattona ter vloge, ki jima je namenila propaganda v času vojne. V tem smislu bi bila verjetno lažja primerjava med Pattonom in Rommelom, čeprav to ne pomeni, da tudi Guderian ni bil del vojne propagande. Bistveni vzrok za težavnost primerjave pa so tisti dejavniki ter elementi vodenja, zaradi katerih je vodenje moč razumeti kot umetnost. Kako torej primerjati instinkt generala Pattona z instinktom generala Guderiana in kako primerjati pogum enega s pogumom drugega? Ključna težava pa je razvidna Stokesburyeve ugotovitve, da še vedno ne vemo, zakaj vojak vstane iz kritja in se sooči s smrtjo (Taylor in Rosenbach, 2000: 156). Končno vprašanje je torej, zaradi česa so vojaki 2. oklepne skupine sledili Guderianu, vojaki 3. armade pa Pattonu? Kakšna je torej formula, ki je obema omogočila uspešno vodenje njunih formacij, zaradi česar ju lahko prištevamo med največje vojaške vodje druge svetovne vojne? Blumenson in Stokesbury v uvodu dela »Masters of the Art of Command« ugotavljata, da obstajajo notranji in zunanji dejavniki, ki vplivajo na to, da nekdo postane velik poveljnik. Med notranje dejavnike prištevata osebne in profesionalne, med zunanje pa čas, prostor in okolje (1990: 2-6). Te skupine dejavnikov delno zajemam tudi v primerjavi stilov vodenja obeh generalov. Tako

¹⁶⁰ General Mitsuru Ushijima je v bitki na Okinawi leta 1945 vodil japonske sile na južnem delu otoka.

v nadaljevanju najprej primerjam osebne in profesionalne dejavnike, nato primerjam koncepte operacij oziroma načine bojevanja obeh generalov, na koncu pa primerjam še njune načine oziroma stile vodenja.

6.1. Primerjava osebnih in profesionalnih dejavnikov

Oba generala sta se sicer rodila in večji del življenja ter kariere preživela v različnih državah, kljub temu pa sta bili življenje in karieri obeh ves čas pod močnim vplivom podobnih družbenih, tehnoloških in drugih sprememb. Kot poudarja Benko (2000: 112-122) sta bili konec 19. in v začetku 20. stoletja tako ZDA kot Nemčija vzpenjajoči se sili, ki sta s hitro razvijajočim se gospodarstvom, kolonialnimi aspiracijami in rastočo nacionalno samozavestjo predstavljali resno konkurenco tradicionalnim velesilam. Družbena, politična in druga nasprotja, ki so se začela porajati med glavnimi akterji mednarodne skupnosti konec 19. stoletja, so kulminirala v prvi svetovni vojni. Obdobje od sredine osemdesetih let 19. stoletja do konca prve svetovne vojne pa je bilo tudi obdobje, v katerem sta se skoraj v celoti oblikovali tudi osebnosti generalov Pattona in Guderiana. Seveda pa so na oblikovanje osebnosti obeh vplivali tudi drugi dejavniki.

Oba generala sta se rodila in preživela mladost v okoljih, ki so bila pod velikim vplivom nedavnih vojn¹⁶¹. Tako Patton kot Guderian sta preživela srečno otroštvo v družinah, v katerih je vzgoja temeljila na spoštovanju tradicionalnih vrednot ter negovanju družinskih vojaških tradicij, kar je seveda pri obeh vplivalo tudi na odločitev, da postaneta profesionalna vojaka. Srečnega družinskega življenja pa nista bila deležna samo v otroštvu. Oba sta se poročila še v začetku kariere in imela srečen zakon dolgo vrsto let, pri čemer sta jima bili življenjski sopotnici izredna opora v karieri in ključnih trenutkih.

Že na začetku kariere sta izkazala izstopajoče osebnostne značilnosti ter interese, ki so bili njun zaščitni znak tudi kasneje. Tako sta zelo poglobljeno preučevala vojaško zgodovino in obvladala tuje jezike¹⁶². Medtem, ko je bil Guderian že v prvih letih kariere znan kot izredno kritičen in razmišljujoč, je Patton kmalu postal znan po svojem »nastopaštvu«¹⁶³.

¹⁶¹ V mislih imam ameriško državljansko vojno (1861-1865) ter francosko-prusko vojno (1870-1871).

¹⁶² Patton je tekoče govoril francosko, Guderian pa je bil izšolan prevajalec francoskega jezika, poleg tega pa je govoril tudi angleško.

¹⁶³ Telesa ubitih pristašev Pancha Ville, ki jih je Patton ubil med Kaznovavno ekspedicijo, je dal privezati na vozila in jih pripeljal v tabor. Po tem je v ročaj svojega revolverja vrezal tri črtice (Province, 2002: 8).

Oba sta skozi celotno kariero izkazovala tudi zanimanje za umetnost in arhitekturo, Patton pa je znan tudi po tem, da je bil pesnik in se je že na West Pointu izkazal kot izreden športnik, ki je športne uspehe dosegal tudi kasneje in na mednarodnih vojaških tekmovanjih¹⁶⁴. Guderian se na tem področju sicer ni izkazal, vseeno pa je bil dober jezdec in je užival v lovu ter streljanju. V tem zgodnjem delu kariere, do prve svetovne vojne, sta se oba mlada častnika izoblikovala tudi v osebnostnem smislu.

Kar zadeva osebnostne lastnosti ter vrednote med obema generaloma pravzaprav ni bistvenih razlik. Oba sta bila nedvomno izredni osebnosti. Njune izrazite lastnosti kot so močna volja, samozavest, samoiniciativnost, razsodnost, čustvena čvrstost, inteligentnost, impulzivnost in osebni pogum so nesporne. Enako velja tudi za vrednote kot so patriotizem ter strog občutek dolžnosti in časti. Pa vendar je ravno pri osebnostnih lastnostih in vrednotah pri njiju opaziti nekaj pomembnejših razlik.

Če je samozavest pri Pattonu popolnoma nesporna, je pri Guderianu mogoče opaziti določeno upadanje samozavesti ob številnih težavah, s katerimi se je srečeval s svojo oklepno armado novembra in decembra 1941 v Sovjetski zvezi, kar se kaže tudi v njegovih spominih (1961: 277-302). Vendar pa to nikakor ne pomeni, da ni bil samozavesten. Značilna je tudi velika kritičnost obeh do nadrejenih, kar je moč zaznati v njunih spominih, podarjata pa jo tudi Macksey in Province. Pa vendar je razlika med obema očitna. V svojih spominih je Patton npr. kritičen do SHAEF, ki je ustavil napredovanje 3. armade proti Falaisu, in to odločitev razume kot veliko napako (1980: 101). Podobno je kritičen tudi do odločitve SHAEF, da se septembra 1944 spremeni težišče operacij in oskrbe zaradi Montgomeryeve operacije Market-Garden (1980: 116). O tej kritičnosti piše tudi Province in navaja ostre besede, ki jih je Patton zapisal o Montgomeryu (2002: 22). Vendar pa se Patton kljub temu nikoli ni odkrito sprl z nadrejenimi, kar pa ne velja za Guderiana, ki se je resno in odkrito sprl s številnimi nadrejenimi¹⁶⁵. Tako se je v Franciji resno sprl s von Kleistom, v Sovjetski zvezi pa najprej s von Klugejem, nato pa še z načelnikom štaba kopenske vojske Halderjem. V prepričanosti v svoj prav se je večkrat zoperstavil tudi Hitlerju, kar ga je stalo dvakratnega odpusta iz vojske. To razliko med

¹⁶⁴ Peti na vojaškem peteroboju na Vojaški olimpiadi leta 1912 v Stockholmu (Province, 2002: 6).

¹⁶⁵ Kljub temu, da se Patton ni nikoli neposredno sprl z nadrejenimi, pa je v nekaj primerih padel v nemilost pri SHAEF. Province natančno razlaga »Knutsfordski incident« ob srečanju v ženskem klubu, »Septembrsko afero«, ko naj bi Patton primerjal naciste z republikanci in demokrati ter t.i. »Slapping incidents«, ko je na Siciliji oklofotal dva vojaka (2002: 24-29).

obema je moč razložiti z njuno lojalnostjo. Če je bila lojalnost obeh do podrejenih absolutna, pa v lojalnosti do nadrejenih opazimo veliko razliko. Kot sem že zapisal, je Patton namreč čvrsto verjel v lojalnost tako do podrejenih kot tudi do nadrejenih. Njegova lojalnost do nadrejenih je bila nesporna tudi, ko se z njimi ni strinjal. To dokazujejo tudi besede, ki jih je Eisenhower o Pattonu zapisal v pismu generalu Marshallu: »njegova popolna lojalnost do tebe in mene mi omogoča, da ga lahko obravnavam bolj grobo, kot kateregakoli višjega poveljnika.« (Province, 2002: 22). Po drugi strani pa Guderian, kot kažejo dogodki v Franciji in Sovjetski zvezi, nadrejenim ni bil absolutno lojalen in tega ni niti skrival. Naslednja večja razlika, ki jo je moč opaziti med obema, je njun odnos do medijev ter obratno. Čeprav je bil Guderian, še posebej po zmagi v Franciji, predmet propagande, mu to, kot je ugotovil njegov častnik za propagando Paul Dierichs: »ni stopilo v glavo.« (Macksey, 2003: 125). Očitno pa je, da v vlogi ljubljence propagande ni ravno užival. To je npr. moč sklepati iz opozoril, ki jih je zapisal ženi septembra 1941, ko je nek novinar začel raziskovati z namenom, da napiše Guderianovo biografijo. Ob tej priložnosti je Gretel prosil, da ne posreduje gradiva intimne narave, in še zapisal: »Pod nobenim pogojem ne bi želel biti vmešan v propagando *a la* Rommel.« (Macksey, 2003: 161). Patton pa je bil po drugi strani kot ugotavljata Blumenson in Stokesbury »popoln igralec« (1990: 231). Bleščeč osebni izgled in pogostokrat vulgaren nastop je uporabljal namerno, saj je s tem želel vplivati na ljudi okrog sebe. Značilen izgled in nastop je najprej uporabljal v odnosu do svojih vojakov in tako vplival na njihovo motivacijo, kasneje pa je tak pristop uporabljal tudi v odnosih z mediji. Province ugotavlja, da je bil Patton priljubljen v medijih predvsem zaradi značilnega vodenja, vendar pa mediji niso opisovali samo njegova dejanja, ampak so ta dejanja tudi spodbujali in pomagali oblikovati videz, ki je ustrezal tudi Pattonu (2002: 26).

Kljub nekaterim razlikam med obema generaloma, sta bili zelo podobni tudi njuni karieri. Guderian je postal del vojaškega aparata že pri trinajstih letih, ko je začel šolanje v kadetskem zavodu v Karlsruheju, Patton pa je svoje vojaško šolanje začel šele po koncu srednje šole pri starosti devetnajst let. Ta razlika med njima pa pravzaprav ni bila bistvena. Guderian je kljub temu, da ni zaključil civilne srednje šole, pridobil potrebna splošna znanja, saj je bil program na kadetskem zavodu, kot ugotavlja Macksey (2003: 4), podoben programom na realkah. Po drugi strani pa Patton kljub temu, da se je v vojaško šolanje vključil dokaj pozno, ni imel težav pri prilagajanju sistemu na West Pointu. Dokaz za to je njegova vztrajnost po začetnem neuspehu v prvem letniku. V želji, da postane častnik, je

razvil zavestno disciplino ter samoodpovedovanje in tako v nadaljevanju brez težav končal vojaško akademijo. Po zaključenih temeljnih oblikah vojaškega usposabljanja sta oba konec prvega desetletja 20. stoletja napredovala v čin poročnika in prevzela prve dolžnosti¹⁶⁶. Med prvo svetovno vojno sta oba pridobila pomembne bojne izkušnje, predvsem pa sta se oba začela zavedati ključnega pomena mobilnosti na bojišču. Tako Macksey navaja Guderianovo spoznanje ob uspešni uporabi zavezniških tankov pri Cambraisu novembra 1917: »tankovske sile so zagotovile dinamičen udar (Stosskraft) proti armadam Antante, ko so nekega jutra prebile Siegfriedovo (Hindenburgovo) črto, ki naj bi bila pri Cambarisu neprebojna.« (2003: 18). Podobno ugotavljata Blumenson in Stokesbury, da je bila Pattonova najpomembnejša izkušnja iz prve svetovne vojne spoznanje o pomenu mobilnosti (1990: 234). Že med prvo svetovno vojno, seveda pa tudi kasneje, sta oba izkazovala izredno navdušenje nad novimi oborožitvenimi sistemi ter novimi načini bojevanja. Macksey npr. poudarja, da je Guderian že med prvo svetovno vojno spoznal uporabnost letal za zračno izvidovanje ter bil celo eden redkih, ki je letel v letalu kot opazovalec (2003: 16). Podobno ugotavlja tudi Province, da je Patton v letih med obema vojnama preizkušal in uporabljal letala v izvidniške namene (2002: 21). Njuno zavedanje o pomenu mobilnosti ter spoznanje o pomembni vlogi tankov v bodočih vojnah nesporno kaže, da sta oba bila vizionarja, ki sta se zavedala zmožnosti tankov. To zavedanje in njuna neustavljiva energija pa sta bila pogoj, da sta se lahko lotila pionirskih projektov oblikovanja oklepnih enot v svojih vojskah. Prvo svetovno vojno sta oba končala v činu stotnika s tem, da je za Guderiana konec vojne pomenil tudi konec formalnega vojaško-strokovnega izobraževanja. Po drugi strani pa je Patton najvišje oblike vojaško-strokovnega usposabljanja končal skoraj petnajst let kasneje. Različni sistemi usposabljanja v oboroženih silah obeh držav sicer ne dopuščajo neposredne primerjave, kljub temu pa je mogoče zaključiti, da je bil Patton deležen bolj sistematičnega usposabljanja, ki je bilo tudi bolj skladno z njegovo karierno potjo. V medvojnih letih sta se oba intenzivno ukvarjala z razvojem pomembnih projektov in pri tem začela praktično z ničle. Če so na eni strani nesporni Guderianovi dosežki na področju razvoja oklepnih ter mehaniziranih enot in konceptov njihove uporabe, so po drugi strani sicer manj znani, vendar prav tako nesporni Pattonovi dosežki na področju konceptov amfibijskih operacij in pušavskega bojevanja. Njuna napredovanja v medvojnih letih pravzaprav ni potrebno primerjati, vseeno pa naj navedem, da je bil Guderian leta 1939 ob napadu na Poljsko

¹⁶⁶ Guderian je prvo dolžnost prevzel leta 1907 kot praporščak, leta 1908 pa je napredoval v poročnika. Patton je napredoval v poročnika in prevzel prvo dolžnost leta 1909.

General der Panzertruppen, Patton pa je leta 1942 med operacijami v Maroku poveljeval kot *Major General*¹⁶⁷. Tako sta bila oba ob vstopu v vojno poveljnika korpusa, vendar je imel Guderian za eno stopnjo višji čin. Med vojno sta oba zaslovela po izredno uspešnem vodenju operacij, med katerimi sta s svojimi formacijami brez težav izvajala tudi najkompleksnejše manevre¹⁶⁸ in pri tem nista nikoli doživela poraza. Vrh svoje operativne kariere je Guderian dosegel kot poveljnik armade¹⁶⁹ v času od junija do decembra 1941 v Sovjetski zvezi, Patton pa je vrh kariere dosegel kot poveljnik armade v Franciji v času od avgusta 1944 do januarja 1945. Velika podobnost med njunima karierama pa gre še dalje. Oba sta namreč med vojno večkrat padla v nemilost nadrejenih in bila, v Guderianovem primeru pred, v Pattonovem primeru pa po koncu vojne, tudi vsak na svoj način degradirana.

6.2. Primerjava konceptov operacij

Primerjava operacij, v katerih sta formacijam poveljevala generala Guderian in Patton, nesporno kaže, da sta imela, če ne enake, pa vsaj zelo podobne poglede oziroma koncepte bojevanja. Ne en, ne drugi pri tem pravzaprav nista bila izvirna, saj sta povzela nove teoretične koncepte, ki so jih med in po koncu prve svetovne vojne razvili vizionarji kot sta bila npr. J. F. C. Fuller in B. L. Hart. Vsekakor pa je bil Guderian prvi, ki je omenjene koncepte znal nadgraditi in jih uporabiti v praksi. Na Poljskem in v Franciji je z uspešno izvedbo operacij pravzaprav definiral koncept, ki ga je takratna nemška propaganda poimenovala »Blitzkrieg«. Zato gre Guderianu posebno mesto v vojaški zgodovini in umetnosti vojne. Po drugi strani je Patton ta koncept lažje prevzel in ga uporabil v praksi, saj je bil do novembra 1942¹⁷⁰ že dodobra preizkušen v operacijah v zahodni Evropi, na Balkanu in v Sovjetski zvezi.

Temeljne značilnosti tega koncepta bojevanja je Guderian povzel že v delu »Achtung Panzer!«, v katerem piše o temeljnih taktičnih zahtevah v obrambi ter napadu, in sicer o **presenečenju, masovni uporabi sil in primernem zemljišču** (1999: 205). Presenečenje je

¹⁶⁷ Razliko je najlažje ponazoriti s številom zvezdic. *General der Panzertruppen* je general s tremi zvezdicami medtem, ko je *Major General* general z dvema zvezdicama.

¹⁶⁸ Pri tem imam v mislih npr. Guderianov manever, ko je septembra 1941 v Ukrajini svojo oklepno skupino brez težav preusmeril za 90°, v smeri proti Moskvi. Podoben manever je brez težav izvedel Patton decembra 1944, ko je svojo armado preusmeril proti Bastogne.

¹⁶⁹ Najprej 2. oklepne skupine, po preimenovanju pa 2. oklepne armade.

¹⁷⁰ Takrat se je z operacijo »Torch« začela Pattonova udeležba v drugi svetovni vojni.

bilo po njegovem razumevanju moč doseči s primernimi pripravami na operacijo, hitrimi in dobro prikritimi premiki ter uporabo novih orožij z novimi zmožnostmi. Koncept je v osnovi predvideval ključno vlogo velikih oklepnih formacij, ki jih morajo ostali rodovi in letalstvo v boju neprestano podpirati, pri tem pa je hitra izvedba operacij odločilnega pomena. Guderianovo poudarjanje masovne uporabe sil (*deployed en masse*)¹⁷¹ je zahtevalo koncentracijo zadostnih sil na odločilni točki¹⁷², kar pa je bilo v vojni moč doseči samo, če so se poveljniki in njihove enote v miru usposobili za bojevanje v velikih formacijah. Izpolnitev teh zahtev je bila po Guderianu nujna, da bi velike oklepne formacije lahko s presenečenjem na težiščnih smereh sočasno izvedle bliskovite prodore po celotni globini sovražnikove obrambe (1999: 180-181). Seveda pa so bili za uspešnost tega koncepta v praksi potrebni še nekateri drugi dejavniki. Tako Macksey poudarja Guderianovo zmožnost za spretno vodenje velikih formacij tudi proti močnejšemu sovražniku, učinkovit sistem zvez in logistike ter izredno učinkovit sistem usposabljanja (2003: 214-215). Builder, Bankes in Nordin poleg tega izpostavljajo še zmožnost, da je izkoristil priložnosti, ki so se mu ponudile, ter visoko usposobljenost poveljnikov vsaj na operativni ravni (1999: 51). Največjo težavo pri uveljavljanju tega koncepta v praksi pa so predstavljali konzervativni in preveč previdni visoki častniki nemške kopenske vojske, ki so bili prepričani, da je tak način bojevanja preveč tvegan. Kljub številnim oviram pa je Guderian z uspešnimi operacijami na Poljskem, v Franciji in v Sovjetski zvezi potrdil pravilnost svojih idej, saj mu je njegov koncept omogočal, da je hitro dosegal začetne operativne cilje ter začetne uspehe izkoristil v nadaljevanju celo za doseganje strateških ciljev. Kot ugotavlja Macksey pa je Guderian ta koncept, ki je bil v osnovi ofenziven, s prilagoditvami uspešno uporabil tudi kot načelnik štaba kopenske vojske, ko je avgusta 1944 uspešno zadrževal sile Rdeče armade pred Varšavo (2003: 214).

Že izvedbe operacij, v katerih je formacije vodil general Patton vsekakor kažejo, da je bil njegov koncept bojevanja praktično enak Guderianovem konceptu. To dejstvo nedvomno potrjujejo tudi pisne usmeritve podrejenim ter misli, ki jih je Patton podal v delu »The war as I knew it«. Tudi on izpostavlja pomen **presenečenja, primernege zemljišča, masovne uporabe sil, hitrosti** ter **odločilnih točk**. Tako poudarja, da se nikoli ne sme napasti iz smeri, od koder sovražnik pričakuje napad, in v tem smislu ugotavlja, da je zaradi

¹⁷¹ Izraz uporablja Paul Harris v predgovoru k angleški izdaji »Achtung Panzer!« (1999: 15).

¹⁷² Izraz »Odločilna točka« (v ameriški vojaški terminologiji »Decisive Point») je: »Ključna točka na poti k točki osredotočenja. Nadzor nad to točko zagotavlja poveljniku prednost pred nasprotnikom. Ustrezen ukrep v tej točki omogoča poveljniku prevzem iniciative ali ohranitev tempa delovanj.« (MORS, 2000: 289).

presenečenja bolje napasti preko težko prehodnega zemljišča (1980: 329). Njegovo pojmovanje masovne uporabe sil, hitrosti ter agresivnosti najbolje izražajo nekatera taktična načela, ki jih je 3. aprila 1944 zapisal v Usmeritvah št. 2 poveljnikom korpusov, divizij in samostojnih enot. V teh načelih Patton zahteva, da njegove sile uporabijo vsa sredstva in nasprotniku povzročijo čimveč škode v čimkrajšem času. Temeljno vodilo pa je bilo, da nikoli nisi preveč močan in da moraš udariti hitro in močno (1980: 379-380). Njegovo pojmovanje odločilnih točk in točk osredotočenja pa je moč razbrati v Provinceovi navedbi Pattona, da je treba: »Sovražnika zamajati na petah. Ga majati. Nikoli mu dati možnosti, da si povrne ravnovesje ali se okrepi.« (2002: 32). Podobno kot Guderian je tudi Patton oklepne in mehanizirane formacije uporabljal za globoke in hitre prodore v nasprotnikov razpored, letalstvo in artilerija pa sta imeli nalogo neprestane podpore teh prodorov ter delovanja po pomembnih ciljnih v večji globini. Tudi za Pattona je torej moč ugotoviti, da je poudarjal nujnost koordiniranega in sočasnega napada različnih zvrsti in rodov (Patton, 1980: 337-338), pri tem pa se je enako kot Guderian zavedal, da sta pogoja za to ustrezne priprave ter usposabljanje (Patton, 1980: 381-383). Enako kot Guderian je imel tudi Patton pri uveljavljanju svojega koncepta v praksi največje težave z nadrejenimi, ki so ga pogostokrat ustavljali in mu očitali zaletavost in preveliko tveganje. Pa vendar je Patton v Franciji, od začetka avgusta do sredine septembra 1944, s svojim uspešnim vodenjem operacij dokazal, da je njegov način bojevanja nedvomno izredno uspešen, ko je izkoristil lokalni preboj pri St. Lôju in ga spremenil v preboj strateške razsežnosti. Uspešen pregon poraženih nemških sil, ki je sledil preboju in v katerem so sodelovale vse zavezniške armade, pa je bil, kot ugotavljata Blumenson in Stokesbury, Pattonova zasluga (1990: 237).

Vendar pa to niso bile edine podobnosti, ki jih lahko opazimo v konceptih obeh generalov. Posebno pozornost zasluži tudi njun **edinstven taktični instinkt**, oziroma zmožnost obeh, da sta prepoznala odločilne točke v operacijah in jih znala izkoristiti **tudi ob še sprejemljivem tveganju**. Kar zadeva Pattona, Blumenson in Stokesbury ugotavljata, da je nedvomno premogel nezmotljiv instinkt za bojevanje, ki mu je omogočal sprejemanje hitrih odločitev (1990: 230-232). Tak instinkt je Patton izkazal večkrat, vsekakor pa najbolj očitno pred in med ardensko ofenzivo. Po drugi strani Macksey ugotavlja podobno za Guderiana. Slednji je po Mackseyu izrazil taktični instinkt izkazal že v času službovanja v »Železni diviziji«, in sicer v bitki pri Lemsalu (2003: 27). Ta nezmotljivi instinkt, ki ga je kasneje izkazoval tudi v operacijah v Franciji in Sovjetski zvezi, mu je, kot je ugotovil

eden od njegovih načelnikov štaba Walther Nehring, omogočal sprejemanje odločitev brez razmišljanja (Macksey, 2003: 215).

Podobnostim navkljub pa med konceptoma obeh generalov obstaja tudi ena večja razlika. Guderian je namreč imel pri praktičnem uveljavljanju takrat revolucionarnega koncepta večje težave kot Patton. Prvič zato, ker ta koncept v praksi do vojne na Poljskem in v Franciji ni bil preizkušen. V tem smislu je imel Patton lažje delo, saj je lahko uporabil praktične izkušnje drugih. Drugič pa je imel Guderian bistveno bolj omejene človeške in materialne vire kot Patton. Tako je moral Guderian svoj način bojevanja pogostokrat vsiliti številčno močnejšemu sovražniku, medtem ko je Patton svoje največje uspehe dosegel ob bistveno boljši materialni in drugi podpori.

6.3. Primerjava stilov vodenja

»V vojni so možje nič; en mož pa je vse. Navzočnost generala je nujna. On je glava celotne armade. Niso bili Rimljani tisti, ki so pokorili Galce, ampak Cezar; niso Kartazani zatresli Republiko na vratih Rima ampak Hanibal; ni makedonska armada dosegla Inda ampak Aleksander. V vojni samo poveljnik razume pomen določenih stvari in samo on lahko, z voljo ter boljšim vpogledom, osvaja in obvlada vse težave. Armada brez glave ni nič.« (Luvaas, 1999: 61-62). Te besede, ki jih je Napoleon napisal Clarkeu 11. junija 1809, poudarjajo ključen pomen vodje in njegovega vodenja v boju. Stoletje in pol kasneje bi Napoleon namesto Aleksandra in Cezarja lahko v ta izrek vključil Pattona in Guderiana.

Preučevanje je pokazalo, da sta bila Guderian in Patton izredna vodja, ki sta imela ne samo potreben karakter in znanja, ampak sta predvsem znala s svojimi dejanji motivirati podrejene, da so dali vse od sebe. Iz razpoložljive literature sicer ne morem ugotoviti, ali sta oba generala skozi formalno usposabljanje pridobila potrebna teoretična znanja o vodenju, nesporno dejstvo pa je, da sta se oba zavedala ključnega pomena vodenja v boju in ga tudi izredno uspešno udejanjala. Res je sicer, da je Patton o pomenu vodenja tudi pisal¹⁷³, pri Guderianu pa tega nisem zasledil, vendar pa to ne pomeni nujno tudi razlik v njunem odnosu do vodenja in v načinih oziroma stilih vodenja.

¹⁷³ Patton je 6. marca 1944 v Usmeritvah št.1 poveljnikom korpusov, divizij in samostojnih enot. zapisal posebno točko, ki jo je posvetil vodenju. V drugih Usmeritvah je poleg tega posebej izpostavil še dolžnosti častnikov ter skrb za možje.

Kaj je torej bilo tisto, kar je bistveno opredeljevalo vodenje generala Pattona in generala Guderiana? Kaj je omogočilo izreden odnos med njima in njihovimi podrejenimi? Prepričan sem, da je bila ključnega pomena njuna lojalnost do podrejenih. Njuna dejanja in razmišljanja kažejo, da sta oba to vrednoto razumela kot ključno, saj sta se zavedala, da si samo na ta način lahko prislužita lojalnost podrejenih. V tem pa sta bila oba izredno uspešna. Tako Macksey npr. ugotavlja, da so podrejeni kljub temu, da jih je Guderian neumorno gnal, slednjega sprejeli medse, saj se je resnično boril skupaj z njimi (2003: 215). Podobno za Pattona Blumenson in Stokesbury poudarjata, da je bil odnos med njim in podrejenimi takojšen in pozitiven, pri čemer so mu njegov nastop in dejanja omogočili, da je vplival na ključne motive podrejenih, ti pa so se želeli poistovetiti s svojim »ta starim« (1990: 231). Na tem mestu pa lahko opozorim tudi na eno redkih razlik med obema generaloma. Guderian je namreč poskušal vplivati na čustva in motivacijo podrejenih zgolj z neposrednimi dejanji, medtem ko je Patton v ta namen poleg dejanj uporabljal tudi igro - svoj bojevniški videz in največkrat rohneč nastop začinjen s kletvicami

Skozi dejanja, v katerih se je odražal njun osebni pogum, samozavest, odločnost, doslednost ter stalna skrb za podrejene, se ni razvila samo medsebojna lojalnost ampak tudi zaupanje. Seveda pa je bilo to zaupanje, enako kot lojalnost, dvosmerno. Podrejeni so obema generaloma zaupali brezpogojno, saj so vedno vedeli, pri čem so. Oba sta namreč znala prepoznati dvome in strahove podrejenih ter posredovati v kritičnih trenutkih in podrejene motivirati, da so dali vse od sebe. Tako npr. Guderian v spominih piše, da je bilo med njegovimi enotami prvi dan vojne s Poljsko čutiti veliko nervozo, zaradi česar je moral osebno posredovati in se postaviti na čelo enega od polkov 2. motorizirane divizije, ki je bila povsem paralizirana (1961: 84-85). Podobno Patton opisuje stanje, ko je 6. marca 1943 prevzel poveljevanje nad 2. korpusom potem, ko je ta utrpel hud poraz na prelazu Kaserine. Kot piše Patton je bil 2. korpus po porazu popolnoma demoraliziran, zato je moral z osebnim posredovanjem v vsakem od bataljonov popraviti stanje duha in enote pripraviti za ofenzivo, ki jo je korpus začel 14. marca (1980: 354-355).

V obeh primerih sta bila poveljnika učinkovita, njune enote pa so uspešno izvedle svoje naloge. Po številnih zmagah, ki sta jih dosegla tako Patton kot Guderian v nadaljevanju vojne, je samozavest podrejenih in njihovo zaupanje do obeh samo še naraščalo. Zaupanje pa je bilo zaupanje obojestransko, saj sta tudi oba generala gojila neomajno zaupanje do

podrejenih, ki je temeljilo na medsebojnem poznavanju, lojalnosti, številnih intenzivnih usposabljanjih ter skupnih uspehih. Dokaz Guderianovega zaupanja v podrejene je npr. njegov zapis v spominih, v katerem izraža »popolno zaupanje« v poveljnike svojih divizij pred napadom na Francijo (1961: 113)¹⁷⁴. Patton pa je npr. podobno zaupanje izrazil poveljniku 12. korpusa in poveljniku 5. divizije istega korpusa, ko jima je marca 1945 v celoti prepustil izvedbo prehoda preko Rene (1980: 366)¹⁷⁵. Teh primerov zaupanja je bilo seveda več, pomembno pa je predvsem, da je njuno zaupanje v podrejene imelo pomembne posledice. Patton in Guderian sta namreč podrejenim dopuščala samoiniciativo pri izvedbi nalog, kar je posledično pomembno vplivalo tudi na njune načine oziroma stile vodenja.

Za Guderiana, predvsem pa za Pattona, verjetno prevladuje mnenje, da sta, podobno kot Rommel in drugi veliki vojskovodje, praktično sama odločala o izidu operacij. To je posledica številnih primerov, med katerimi sem predhodno naštel samo nekatere, ko sta oba v kritičnih trenutkih vodila podrejene neposredno oziroma osebno. To je bil njun zaščitni znak in prepoznaven stil vodenja. Vendar pa kljub njunemu geniju to ni bil izključni stil vodenja, ki sta ga uporabljala.

Najboljši dokaz za to so številni dogodki, ki kažejo, da sta oba generala uporabljala vsaj še en stil vodenja, ki so ga zahtevali njuni koncepti operacij. V razmerah, pogojno rečeno, »Blitzkriega« je bila namreč pogosta posledica hitrega dogajanja to, kar Clausewitz imenuje »megla vojne«, poleg tega pa sta koncepta operacij obeh generalov zahtevala tudi veliko medsebojnega usklajevanja med različnimi zvrstmi, rodovi in številnimi podrejenimi enotami. Vsega tega seveda nista mogla nadzirati in voditi sama, ampak sta se morala zanesti na svoje štabe in poveljnike podrejenih enot. Tako Builder, Bankes in Nordin za Guderiana ugotavljajo, da je sicer njegov koncept bojevanja zahteval osebno vodenje v bližini »Schwerpunkta«¹⁷⁶, kjer je lažje nadziral razmere, istočasno pa je podrejenim dopuščal veliko svobodo delovanja v okviru njegovega namena (1999: 54). Dejstvo je, da Guderian pri tem ni potreboval veliko komunikacije s podrejenimi, kar je bila posledica izrednega usposabljanja in načrtovanja, skupnih priprav in preigravanj ter zaupanja, ki ga je imel v podrejene. Podobno Blumenson in Stokesbury ugotavljata, da se je Patton brez zadržkov zanašal na briljantno štabno delo mož, ki jih je izbral sam (1990:

¹⁷⁴ Gre za poveljnike 1., 2. in 10. oklepne divizije generale Kirchnerja, Veiella in Schaala.

¹⁷⁵ Poveljnik 12. korpusa je bil general Eddy, poveljnik 5. divizije pa general Irwin.

¹⁷⁶ Točke osredotočenja ali v angleščini Center of Gravity.

232), Province pa v svojem delu ugotavlja, da je to bil najboljši in najbolj lojalen štab na celotnem evropskem vojskovališču (2002: 20). O takem stilu vodenja pa najbolj pričajo besede obeh generalov v njunih spominih. Tako npr. Patton piše, da je bil prehod 3. armade skozi koridor pri Avranchesu nemogoča operacija, ki pa je bila uspešno izvedena samo zahvaljujoč podrejenim generalom¹⁷⁷ ter izrednim sposobnostim štaba 3. armade (1980: 361). Pri Guderianu pa je ta stil vodenja viden npr. iz opisa izredno težkega manevra, katerega sta ga junija 1940 izvedla 39. in 41. armadni korpus na podlagi povelja, ki ga je Guderian posredoval po radijski zvezi. Težek manever obeh korpusov, ki sta ob francosko-švicarski meji izvedla spremembo smeri za 90⁰, je bil po Guderianovih besedah izveden z natančnostjo, ki je odlikovala vse dotedanje premike njegovih sil (1961: 152).

Iz navedenega lahko torej zaključim, da oba generala nista razpolagala samo s podobnimi osebnostnimi in profesionalnimi kvalitetai ter spoštovala podobne vrednote. Oba sta namreč uporabljala tudi enako kombinacijo stilov vodenja. Ob upoštevanju paradigme stilov vodenja, ki sem jo predstavil v drugem poglavju, lahko torej zaključim, da sta oba uporabljala kombinacijo **usmerjevalnega, participativnega in delegatskega stila**. Zakoreninjenim mnenjem in predsodkom navkljub, pa je tako pri Guderianu kot pri Pattonu pravzaprav nemogoče opredeliti prevladujoč stil vodenja. Oba sta namreč svoje vodenje prilagajala glede na razmere na bojišču, poleg tega pa v nobenem primeru nista mogla uporabiti zgolj enega stila vodenja. Po svoji navadi sta namreč na kritičnih mestih in pri enotah, ki so bile najbolj na udaru, uporabljala usmerjevalni ali osebni stil vodenja, istočasno pa sta preostale enote vodila z delegatskim ali participativnim stilom.

¹⁷⁷ Patton našteva Middletona, Wooda, Haislipa, Gaffeya in Gaya.

7. PREVERJANJE HIPOTEZ

HIPOTEZA 1

Vodenje je najpomembnejši element bojne moči in s tem odločilen dejavnik zmage v vojaških operacijah.

Nedvomno lahko to hipotezo potrdim v celoti. Za potrditev bi lahko zadoščale že naslednje besede generala Pattona: »Vojne se bojujejo z orožjem, vendar zmagujejo z možmi. Duh tistih, ki sledijo in mož, ki jih vodi, je tisto, kar zagotavlja zmago«. (Department of the Army, 1987: 1). Kot kaže zgodovina in primeri, ki sem jih navedel v delu, so veliki vodje dosegali zmage tudi takrat, ko je bilo razmerje sil v korist sovražnika in tudi takrat, ko je sovražnik razpolagal z boljšim orožjem ter boljšo oskrbo. Istočasno pa se je treba zavedati, da so se orožja in načini bojevanja skozi tisočletja človeške zgodovine pogostokrat spreminjali, človeška narava vodje in vodenih pa je ostala nespremenjena. Bistvena vloga vodenja torej postane jasna takrat, ko sprejmemo dejstvo, da je v boju ključno vprašanje kako naj vodja z besedami in dejanji pripravi podrejene, da se soočijo z zelo verjetno smrtjo in kljub temu krenejo v boj.

HIPOTEZA 2

V stilih (načinih) vodenja generalov Pattona in Guderiana ni bistvene razlike.

Tudi to hipotezo lahko potrdim v celoti. Nesporno sta oba generala razpolagala s podobnimi osebnostnimi kvalitetami in sprejela ter živela praktično enake vrednote. Podobno velja, da so bila primerljiva tudi njuna znanja, veščine in dejanja. Ob podobnih kvalitetah, vrednotah in dejanjih ter njunem zavedanju o ključnem pomenu vodenja, ni presenečenje, da sta oba uporabljala enake kombinacije stilov vodenja. Bistveno pa je, da sta oba znala glede na razmere uporabiti pravi stil, s katerim sta primerno motivirala podrejene, da so dali vse od sebe.

8. ZAKLJUČEK

V skrajnih razmerah in ob zahtevah, ki jih vojna postavlja pred udeležence, se uspeh ali neuspeh zelo jasno pokažeta kot zmaga ali poraz. Ločnica med obema pa je pogostokrat zelo krvava in nejasna. Včasih so izgube pri zmagovalcu enako hude kot pri poražencu. Včasih je dejavnik, ki odloča o zmagi ali porazu zgolj splet srečnih okoliščin, ki jih ena stran zna oziroma lahko izkoristi, druga pa ne. Pogostokrat je razlika med zmago in porazom posledica razlik v oborožitvi, konceptih operacij, organizaciji ter usposobljenosti. Najpogosteje pa sta zmaga ali poraz odvisna od poveljnikov, ki znajo (ali ne znajo) uporabiti razpoložljive zmožnosti in izkoristiti ponujene priložnosti. Vendar je to samo del odgovora. Ključni dejavnik, ki odloča o zmagi ali porazu, je namreč vodenje. Redki izbranci, ki jih poznamo kot velike poveljnike so to postali, ker so znali pridobiti zaupanje podrejenih in jih vzpodbuditi za bleščeče zmage tudi takrat, ko razmere niso bile v njihov prid.

Nesporo lahko med te redke izbrance, ki so se v vojaško zgodovino zapisali z nizom bleščečih zmag in izrednim vodenjem, uvrstimo tudi generala Guderiana in generala Pattona. Oba sta bila vojaška vodja *par excellence*, ki še vedno navdušujeta, tako strokovnjake kot laike. Oba sta s svojimi izrazitimi lastnostmi, dejanji in bleščečimi zmagami tudi nesporen dokaz, da je vodenje ključni element bojne moči in s tem dejavnik, ki je odločilen za zmago.

Njune izrazite osebnostne lastnosti bi tudi danes lahko uporabili kot nekakšen univerzalen seznam mentalnih, emocionalnih in fizičnih lastnosti, s katerimi mora poveljnik razpolagati, da bi lahko postal učinkovit vodja. Podobno velja tudi za njune posebnosti in muhe, ki so zelo verjeten razlog, da je Patton zapisal: »da so zelo uspešni poveljniki *prima donne* in jih je treba tako tudi jemati«¹⁷⁸. Vrednote, ki sta jih spoštovala in živela, same po sebi niso nobeno presenečenje. Oba sta namreč živela in delovala v istem času, njune vrednote pa so bile univerzalne za vojaške organizacije tistega časa. Bistvenega pomena je predvsem, da sta oba v te vrednote tudi resnično verjela, kar je imelo poseben učinek na njuno vodenje in odnose do podrejenih. Teoretična in praktična znanja ter veščine so obema omogočile taktično, tehnično in organizacijsko obvladovanje njunih formacij ter

¹⁷⁸ Patton, 1980: 336

vizijo, ki sta jo kot voditelja nujno potrebovala. Te nesporne kvalitete, s katerimi sta razpolagala, pa so bile samo orodje, s katerim sta uresničevala vodenje svojih formacij. Odličnost in mesto med legendarnimi vojaškimi vodjami sta dosegla šele s svojimi izrednimi dejanji v bojih.

Operacije v katerih sta poveljevala in vodila svoje formacije, so bile končen in vrhunski preizkus njunih voditeljskih zmožnosti in takrat sta oba delovala najbolje. Guderian in Patton sta se zavedala ključnega pomena vodenja med bojem ter znala prepoznati kritične trenutke in enote, ki so bile najbolj na udaru. In takrat je prišla najbolj do izraza njuna izredna zmožnost, da svojo odločnost, samozavest, pogum, inteligentnost, taktični instinkt ter zvestobo in zaupanje v podrejene povežeta v celoto in s svojimi dejanji vplivata na podrejene. Tako sta uspevala pregnati njihove dvome in strahove, jim vlti samozavesti in poguma ter jih vzpodbuditi, da so dali vse od sebe. Na teh njunih dejanjih pa je temeljilo tudi neizmerno zaupanje podrejenih in njihova popolna zvestoba do obeh generalov. In prav medsebojno zaupanje ter zvestoba sta bila ključna za poseben odnos med njima in podrejenimi, posledica le tega pa je bila, da njune formacije niso poznale poraza.

Medsebojna primerjava lastnosti, vrednot, njunih »muh« in dejanj pokaže, da je med njima več podobnosti kot razlik. Isto se kaže v načinih oziroma stilih vodenja, ki sta jih oba uporabljala. Zelo očitno sta se namreč zavedala, da morata svoje vodenje prilagoditi razmeram na bojišču, kar jima je vedno in zelo dobro uspevalo. Tako sta po eni strani znala voditi neposredno v prvem ešalonu, po drugi strani pa sta podrejenim dala dovolj prostora za samoiniciativo. Zmage njunih formacij so seveda najboljši in neizpodbiten dokaz, da je bilo njuno kombiniranje načinov vodenja zelo uspešno.

Na koncu lahko torej povzamem, da je sicer možno govoriti o seznamu osebnostnih in drugih kvalitet, ki jih poveljniki potrebujejo, da bi bili uspešni vojaški vodje. Podobno lahko ugotovim, da se vojaški vodja mora zavedati in predvsem verjeti v ključni pomen vodenja, medsebojne odnose s podrejenimi ter vrednote. Pa vendar, kljub temu ni moč dokončno opredeliti dejanj, ki so bistvena za uspešno vodenje. Še vedno namreč nimamo odgovora na ključno vprašanje – kaj je tisto, s čimer vodja podrejene pripravi, da vstanejo iz kritja in se zavestno soočijo s skoraj gotovo smrtjo.

9. LITERATURA IN VIRI

Knjige:

- Benko, Vladimir (2000): Zgodovina mednarodnih odnosov, Znanstveno in publicistično središče, Ljubljana
- Black, Jeremy (2000): War and the World – Military Power and the Fate of Continents 1450-2000, Yale University Press, New Haven and London
- Blumenson Martin, Stokesbury James L. (1990): Masters of the Art of Command, Da Capo Press, New York
- Eremenko, A.I. (1962): Na zahodnem odseku, Mladinska knjiga, Ljubljana
- Guderian, Heinz (1999): Achtung-Panzer!, Cassell & Co., London
- Guderijan (1961): Vojni memoari, Vojnoizdavački zavod JNA, Beograd
- Handel, Michael I. (2002): Masters of War – Classical Strategic Thought, Frank Cass Publishers, London
- Luvaas, Jay (1999): Napoleon on the Art of War, Touchstone, New York
- Macksey, Kenneth (2003): Guderian: Panzer General, Greenhill Books, London
- Marković Milutin, Strugar Vlado, Mraović Nikola, Popović Milorad, Mačej Dragomir, Vasiljević Jovan, Šiljegović Vojislav (1961): Drugi svetski rat – pregled ratnih operacija, II. Knjiga, Vojnoistorijski institut, Beograd
- Nitobe, Inazo (1986): Bušido kodeks samuraja, Samostalno izdanje, Borislav Stanić, Mihailo Stanić, Beograd
- Patton, George S. Jr. (1980): War as I knew it, Bantam Books, New York
- Sun, Tsu (1998): Umetnost vojne, Založba Amalietti, Ljubljana
- Taylor Robert L., Rosenbach William E. (2000): Military Leadership : in pursuit of excellence, Westview Press, Boulder
- Van Creveld, Martin (2002) The Art of War – War and Military Thought, Cassell, London

Enciklopedije in priročniki

- Mala splošna enciklopedija, knjige 1-3, Državna založba Slovenije, Ljubljana, 1973-1976
- Vojna enciklopedija, knjige 1-10, Redakcija vojne enciklopedije, Beograd, 1970-1975

- Vojni leksikon, Vojnoizdavački zavod, Beograd, 1981
- Bučar Bojko, Šabič Zlatko, Brglez Milan (2002): Navodila za pisanje – seminarske naloge in diplomska dela, FDV, Ljubljana
- Furlan Branimir, Mahnič Marjan (1996): Začasni angleško-slovenski vojaški priročni slovar = English-Slovene military dictionary handbook, Uprava za razvoj MORS, Ljubljana
- Furlan Branimir, Božoč Dobran (2000): Pravila štabnega dela, skripta, MORS, Ljubljana
- FM 22-100 Military Leadership, Headquarters Department of the Army, Washington D.C., 1990
- FM 22-100 Army Leadership, Headquarters Department of the Army, Washington D.C., 1999
- FM 22-103 Leadership and Command at Senior Levels, Headquarters, Department of the Army, Washington D.C., 1987
- FM 71-100 Division Operations, Headquarters, Department of the Army, Washington D.C., 1996
- FM 100-5 Operations, Headquarters, Department of the Army, Washington D.C., 1993
- FM 101-5 Staff Organization and Operations, Headquarters, Department of the Army, Washington D.C., 1997
- Lubi, Darko (2003): Temelji vodenja in poveljevanja - študijsko gradivo, FDV, Ljubljana
- Miljanić Gojko, Colić Mladenko, Subotić Vojislav, Pavlović Predrag, Bjelica Obrad, Medić Mirko (1980) Vojna istorija, udžbenik za vojne akademije, Vojnoizdavački zavod, Beograd

Prispevki, gradivo, analize z medmrežja:

- Builder Carl H., Bankes Steven C., Nordin Richard (1999): Command Concepts – A theory derived form the practice of Command and Control, RAND, <http://www.rand.org/publications/MR/MR775/#contents> (7.3.2004)
- George Patton, <http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/2WWpatton.htm> (14.4.2004)
- Muth, Jörg: Generaloberst Heinz Wilhelm Guderian, <http://www.achtungpanzer.com/gen2.htm> (7.3.2004)

- Province, Charles M. (2002): The Unknown Patton, CMP Publications, <http://www.pattonhq.com/homeghq.html> (12.10.2003)
- West Point Atlas: World War II, The European Theater, http://www.military.com/Resources/HistorySubmittedFileView?file=history_worldwar_ii_europe_maps.htm (17.2.2004)